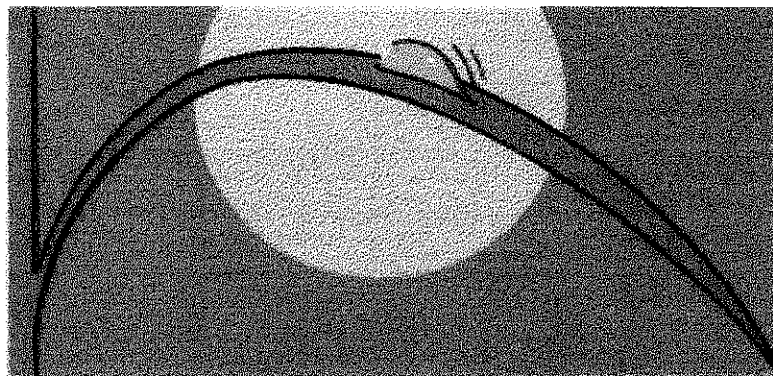

**EVALVACIJA PROGRAMOV USPOSABLJANJE ZA
ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST**

Nacionalno poročilo za leto 1998

Vilma Malečkar

Ljubljana, april 1999

siq. PK 376.63 MALEČKAR, V. Evalvacije

imo.št. 2449

Evalvacija programov **Usposabljanje za življenjsko uspešnost** v sklopu projekta
Funkcionalna pismenost v Sloveniji

Nacionalno poročilo za leto 1998

Andragoški center Slovenije
Ljubljana, april 1999

Odgovorna nosilka: Vilma Malečkar

Avtorica: Vilma Malečkar

Sodelavci: mag. Ester Možina, Natalija Žalec in Olga Drofenik

Lektoriral: Marko Trobevšek

Projekt financirata:

Ministrstvo za šolstvo in šport

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

UVOD.....	4
1. PREDSTAVITEV PROGRAMA USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST	5
2. EVALVACIJA PROGRAMA UŽU.....	9
2.1. CILJI EVALVACIJE PROGRAMA UŽU	9
2.2. OPIS METODOLOGIJE.....	9
2.3. OPIS INSTRUMENTOV, NAČINA ZBIRANJA PODATKOV IN POSTOPKOV EVALVACIJE.....	9
2.3.1. POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV.....	9
2.3.2. OPIS INSTRUMENTARIJA IN NAČIN UPORABE	10
2.3.3. OBDELAVA PODATKOV	12
3. REZULTATI EVALVACIJE PROGRAMA UŽU	14
3.1. OSNOVNI PODATKI O ORGANIZACIJAH, IZVEDBI, TRAJANJU PROGRAMA IN EVALVACIJSKIH OBISKIH	14
3.2. UDELEŽENCI PROGRAMA UŽU	17
3.2.1. NAPOTITEV UDELEŽENCEV V PROGRAM UŽU	18
3.2.2. UDELEŽENCI PO SPOLU, STAROSTI, IZOBRAZBI IN STATUSU.....	19
3.2.3. NAČRTI UDELEŽENCEV PO KONČANEM PROGRAMU	21
3.3. IZVEDBA PROGRAMA.....	22
3.3.1. VSEBINA PROGRAMA	22
3.3.2. IZBOR IN PRIMERNOST TEM.....	25
3.3.3. GRADIVA	26
3.3.4. METODE IN OBLIKE UČENJA	29
3.3.5. UČNI PRIPOMOČKI	32
3.3.6. SPREMLJANJE NAPREDOVANJA UDELEŽENCEV.....	33
3.3.6. INDIVIDUALIZACIJA POUKA	35
3.3.7. MOTIVACIJA ZA UČENJE.....	37
3.4. UČITELJI V PROGRAMIH UŽU	38
3.4.1. ZNANJA, KI JIH ŽELIJO UČITELJI OSVOJITI.....	39
3.4.2. EVALVACIJSKA DELAVNICA ZA UČITELJE PROGRAMOV UŽU	40
3.4.3. MNENJA UČITELJEV O VLOGI ANDRAGOŠKEGA CENTRA	43
3.4.4. PROBLEMI PRI IZVAJANJU PROGRAMA UŽU	44
3.5. OCENA IN UČINKI USPOSABLJANJA V PROGRAMIH UŽU	45
3.5.1. OCENA PROGRAMA UŽU.....	46
3.5.2. UČINKI PROGRAMA UŽU	49
3.6. FINANČNO POROČILO	54
4. SKLEPNE UGOTOVITVE	57
4.1. ORGANIZACIJA IN IZVEDBA PROGRAMOV UŽU	57
4.2. KAKOVOST IZPELJAVE PROGRAMOV	59
4.2.1. UČNA GRADIVA.....	59
4.2.2. METODE UČENJA IN POUČEVANJA	60
4.2.3. VSEBINA PROGRAMA	60
4.3. SPREMLJANJE USPEŠNOSTI UDELEŽENCEV	61
4.4. DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA UŽU	61
4.4.1. OCENA PROGRAMA.....	61
4.4.2. UČINKI PROGRAMA	62
4.5. FINANCIRANJE PROGRAMA.....	63

5. PREDLOGI ZA NADALJNJE IZVAJANJE IN RAZVOJ PROGRAMA.....64

5.1. DVIGOVANJE KAKOVOSTI IZVAJANJA PROGRAMA.....	64
5.1.1. USPOSABLJANJE ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI UČNIH GRADIV	64
5.1.2. USPOSABLJANJE ZA UPORABO AKTIVNEJŠIH METOD DELA	65
5.1.3. USPOSABLJANJE ZA INTEGRATIVNO POUČEVANJE.....	65
5.1.4. USPOSABLJANJE ZA INDIVIDUALIZACIJO IN POGAJALSKI KURIKULUM	66
5.2. VKLJUČEVANJE NOVIH CILJNIH SKUPIN V PROGRAM.....	66
5.2.1. VKLJUČEVANJE BREZPOSELNIH UDELEŽENCEV.....	67
5.2.2. ŠIRJENJE PROGRAMA V NOVA OKOLJA IN VKLJUČEVANJE	68
NOVIH CILJNIH SKUPIN UŽU	68
5.3. PRENOVA PROGRAMA UŽU IN UMESTITEV PROGRAMA V SISTEM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	70

PRILOGE

1. priloga: UVODNI POGOVOR
2. priloga: OPAZOVANJE
3. priloga: POGOVOR Z UČITELJEM
4. priloga: KONČNO POROČILO
5. priloga: ANKETA ZA UDELEŽENCE OB KONCU PROGRAMA
6. priloga: ANKETA ZA UDELEŽENCE PO KONČANEM PROGRAMU
7. priloga: VPRAŠALNIK ZA UDELEŽENCE PROGRAMA – UŽU POŠ
8. priloga: ANKETA PO KONČANEM PROGRAMU – UŽU POŠ

UVOD

Izobraževalni program Usposabljanje za življenjsko uspešnost (v nadaljevanju UŽU) je rezultat razvojno - raziskovalnega dela na projektu Funkcionalna pismenost v Sloveniji, ki se je začel odvijati 1991. leta na Pedagoškem inštitutu. Od leta 1992 projekt Funkcionalna pismenost vodi in izvaja Andragoški center Slovenije. V letu 1992 je eksperimentalno začel delovati projekt Usposabljanje za življenjsko uspešnost. Prve skupine so se vključile v program UŽU leta 1993.

Pri razvijanju izobraževalnega programa je do 1996. leta sodelovala Zveza ljudskih univerz Slovenije, v procesu uvajanja programa v prakso pa se je priključil tudi Republiški zavod za zaposlovanje. Zveza ljudskih univerz je razvijala gradiva za udeležence programov in sodelovala pri evalvaciji eksperimentalnih izvedb. Republiški zavod za zaposlovanje je sodeloval pri razvoju omrežja programov na terenu z nacionalnim letnim načrtom o obsegu vključevanja brezposelnih v programe UŽU in v prvih dveh letih pri usposabljanju svojih svetovalcev za delo z brezposelnimi s pomanjkljivim funkcionalnim znanjem iz sporazumevanja in računanja. Od 1996. leta Zveza ljudskih univerz ne sodeluje več pri razvijanju projekta v praksi. Od takrat Andragoški center sam vodi izvajanje projekta.

Vloga Andragoškega centra obsega tako razvijanje programa UŽU kot tudi spremljanje oziroma evalvacijo programa na nacionalni ravni, pripravo letnega nacionalnega poročila, pripravo in izvedbo letnih evalvacijskih delavnic in usposabljanje učiteljev pri obnavljanju licence kot tudi sprotno svetovanje učiteljem in organizatorjem programa.

V letnem evalvacijskem poročilu za obdobje od 1.10.1997 do 31.12.1998 bomo predstavili osnovne značilnosti programa UŽU, osnovne podatke o izvajanju programa UŽU, opozorili na nekatere probleme in pomanjkljivosti, ki smo jih ugotovili pri spremljanju programa, ter predstavili ustrezne predloge za nadaljnji razvoj programa.

Z letošnjim letom smo vpeljali naslednje novosti pri delu v programu UŽU:

Dopolnjeni so evalvacijski inštrumentarij in evalvacijski postopki (podrobna predstavitev in opis sta v 2. poglavju).

Pri programu sodelujeta dve novi sodelavki: Vilma Malečkar - odgovorna je za evalvacijo programa UŽU, in Natalija Žalec - odgovorna je za izobraževanje učiteljev UŽU.

Izdelali smo polletno evalvacijsko poročilo, s katerim smo želeli dobiti ažurne informacije o poteku programa in morebitne pomanjkljivosti odpraviti še pred iztekom koledarskega leta.

1. PREDSTAVITEV PROGRAMA USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST

Program Usposabljanje za življenjsko uspešnost (v nadaljevanju program UŽU) je prvi neformalni izobraževalni program, namenjen temeljnemu izobraževanju odraslih. Primeren je za odrasle brez temeljne usposobljenosti in znanja, h katerim štejemo pri nas odrasle s I., II., in III. stopnjo izobrazbe. 1995. leta je Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje potrdil enakovrednost standardov znanj programa s področja sporočanja/komunikacije in uporabnega računstva z ustreznim verificiranim programom (programi usposabljanja – USO - programi). V praksi se je najbolj uveljavilo povezovanje programa z verificiranimi programi usposabljanja za manj zahtevna dela in v manjši meri izvajanje samostojnega programa kot priprava na vključevanje v zahtevnejše izobraževalne programe na sekundarni stopnji.

Z ukinjanjem programov USO (1.9.1998) je prenehala veljati tudi verifikacija programa UŽU kot enakovrednega splošno - izobraževalnega dela programov USO. Program UŽU se lahko izvaja kot samostojni program.

Program je za udeležence brezplačen, financirata ga Ministrstvo za šolstvo in šport in Republiški zavod za zaposlovanje s svojimi enotami.

Cilji programa

Izobraževalni program je bil že od vsega začetka zasnovan kot program, ki ima motivacijske, izobraževalne in socializacijske cilje, in sicer:

- motiviranje udeležencev za izobraževanje,
- pridobivanje in razvijanje spretnosti in znanja branja in pisanja (branje, razumevanje in tvorjenje besedil),
- računanje v vsakdanji rabi,
- urjenje socialne komunikacije ter razvijanje in utrjevanje tistih osebnostnih potez, stališč in vrednot, ki so potrebne za delovanje v spreminjajočih se socialnih okoljih.

Cilj izobraževalnega programa je tudi sprememba v osebni naravnosti udeležencev programa in izboljšanje učinkov tega ravnanja, ne le pridobivanje različnega znanja, spretnosti in stališč.

Program posameznikom ponuja spretnosti branja, pisanja in računanja ter jih seznaja z vsebinami splošne razgledanosti in jim tako olajšuje osebno rast in samouresničevanje; posameznike tudi opremlja za kvalitetnejšo integracijo s širšim in ožjim družbenim okoljem, pomaga pri razumevanju (percepciji) svojega socialnega položaja in jih usposablja za aktivno reševanje njihovih življenjskih problemov (aktivnejše iskanje zaposlitve/dela ipd.); usposablja jih za družbeno sprejemljive načine reševanja konfliktnih situacij; razvija višjo stopnjo tolerance oziroma strpnosti do različnosti.

Način izvajanja programa

Program UŽU se lahko izvaja kot:

- Samostojen program v primeru, da v programu prevladujejo motivacijski cilji. Udeleženci pridobijo določena temeljna znanja in spretnosti, si povrnejo nekaj samozaupanja in si začrtajo individualne izobraževalne cilje, ki se navezujejo na bolj kakovostno življenje, lažje reševanje osnovnih življenjskih problemov kot tudi lažjo integracijo s socialnim okoljem.
- Kot program, ki omogoča nadaljevanje izobraževanja. Program ne motivira udeležencev le za vključevanje v delo, ampak tudi za nadaljevanje izobraževanja (doslej je bil pogost prehod v USO - programe oziroma dokončanje osnovne šole).

Ciljna skupina

Program UŽU opredeljujemo kot neformalni program, ki je namenjen odraslim brez temeljne izobrazbe. V program se večinoma vključujejo brezposelni, vendar tudi druge ciljne skupine: absolventi programa osnovne šole s prilagojenim programom, Romi in zaposleni, ki jim grozi izguba zaposlitve. Program je primeren tudi za invalide, kmečko prebivalstvo, zapornike, ženske brez kvalifikacij, migrante brez temeljne izobrazbe ipd.

Trajanje programa

Program se izvaja 120 ur, po potrebi ga lahko izvajalec podaljša na 150 ur (na podlagi ocene učiteljev, ki poučujejo v skupini). Razlogi za podaljšanje programa so lahko različni: dodatna priprava za vključevanje v programe za pridobitev srednješolske izobrazbe, pri delu v skupinah z absolventi osnovne šole s prilagojenim programom so učitelji porabili več časa za dosego načrtovanih ciljev ipd.

Izvajalci programa

Program lahko izvajajo učitelji in svetovalni delavci z visoko ali višjo izobrazbo s področja družboslovja in naravoslovja, ki so si pridobili licenco v posebnem 200-urnem izobraževalnem programu za učitelje v ACS. Licenco morajo obnoviti vsakih pet let. Za izvajanje programa je Andragoški center usposobil 45 učiteljev, ki so bili poslani na izobraževanje iz 28 izvajalskih organizacij (16 ljudskih univerz in 12 zasebnih izobraževalnih organizacij).

Program so lahko do konca preteklega leta izvajale ustanove, ki so bile verificirane za izvajanje programa in izpolnjujejo pogoje za izvajanje programa: imajo 2 usposobljena učitelja (lahko si jih tudi sposodijo pri drugih izobraževalnih ustanovah), imajo zagotovljen primeren prostor – učilnico z vsemi potrebnimi didaktičnimi pripomočki ter njihove predhodne izvedbe ustrezajo kriterijem in standardom programa UŽU.

Do prenove programa UŽU lahko program izvajajo organizacije, ki izpolnjujejo navedene kadrovske in prostorske pogoje.

Oblike izobraževanja

Program se izvaja v različnih organizacijskih oblikah:

- Kot modularna oblika po medsebojno prepletenih vsebinskih sklopih. (Program se lahko izvaja po vsebinskih sklopih, vendar pa se morajo pri izvedbi medsebojno prepletati in povezovati. To zahteva aktivno, medsebojno komunikacijo, usklajevanje in skupno izvedbo posameznih vsebin.)
- Kot inštrukcije ali samoizobraževanje. (Program se izvaja lahko po delih tudi v obliki inštruktaže, s katero se kompenzira primanjkljaje v znanju pri posameznikih. Pri inštruktaži učitelj lahko povabi k sodelovanju tudi prostovoljce.)
- V obliki projektov (Izvajanje programa, ki poteka kot projektno delo, ima naslednje značilnosti: dejavnost poteka po določenem načrtu, ki ga pripravi učitelj skupaj z udeleženci; izhodišča projektnega učenja so predznanje, interesi, sposobnosti, izkušnje in potrebe udeležencev, ki se lahko spreminjajo med potekom projekta; vsebine so interdisciplinarno obravnavane in izhajajo iz življenjskih situacij.)

Učni projekt se odvija v organizaciji ali zunaj nje (npr. obiski organizacij ali zavodov, obiski knjižnice in kulturnih ustanov, zbiranje gradiv na terenu ipd. V učne projekte se vključujejo tudi znane osebnosti, strokovnjaki z različnih področij.)

Načini preverjanja znanja

V programu priporočamo uporabo opisne metode, s katero učitelji skupaj z udeleženci ugotavljajo napredovanje posameznika in ne samo končni rezultat. Pomembno pa je, da se posamezni dogodki redno beležijo in primerjajo z dogodki, ki so bili opisani prej. Program sicer ne predvideva šolskega načina preverjanja znanja, čeprav ga učitelj lahko uporabi na željo udeležencev oziroma ga je moral uporabiti, da je udeleženec lahko dobil javno veljavno spričevalo.

Program Usposabljanje za življenjsko uspešnost je v tem obdobju imel verificiran standard znanj za sporočanje/slovenski jezik in računanje v enakem obsegu kot programi usposabljanja na posameznih področjih (npr. gradbeništvo, gostinstvo).

Vsebina programa

Program vsebuje temeljne vsebine ter integrativne elemente in vsebine:

Temeljne vsebine so:

- sporazumevanje v različnih okoliščinah
- branje, razumevanje in tvorjenje besedil
- tvorjenje ustnih in pisnih sporočil
- temeljno znanje in spretnosti računanja

Integrativni elementi in vsebine so:

- motivacija udeležencev
- spremljanje napredovanja udeležencev

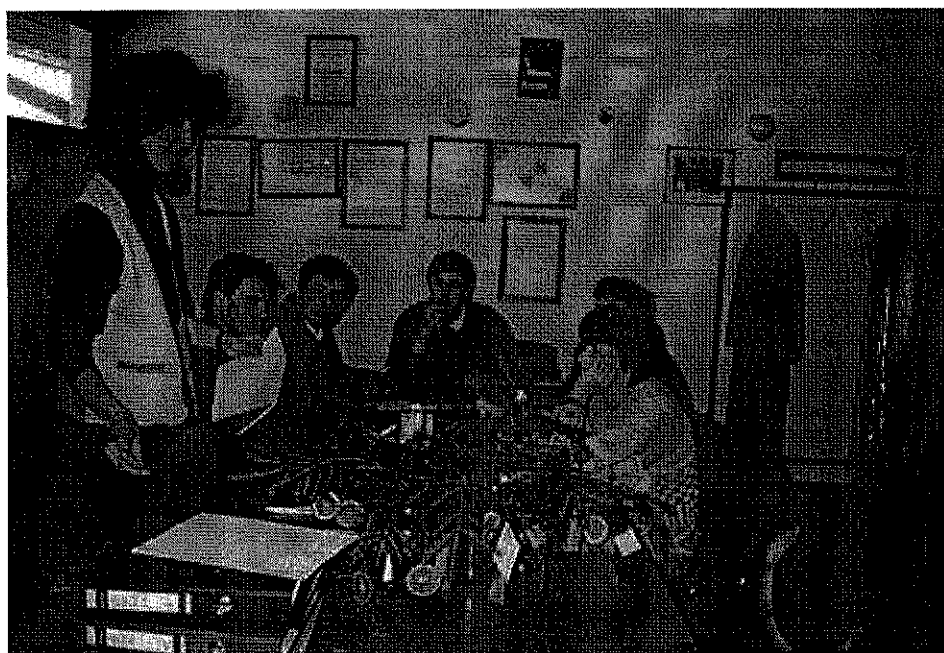
- splošna poučenost

Listina

Izvajalska organizacija na koncu programa izda udeležencem potrdilo o zaključenem usposabljanju v programu UŽU. Potrdilo je lahko:

- javno veljavno (v primerih, ko udeleženci osvojijo vsebine, predvidene s programom) ali
- interno potrdilo izvajalca o udeležbi v programu v primerih, ko udeleženci ne osvojijo vseh vsebin programa.

Udeležencem, ki so prejeli javno veljavno potrdilo izvajalca, se je priznal splošni del programa USO.¹

Uporabno računstvo v predprazničnem duhu, Šmarje pri Jelšah, 1998

¹ V okviru prenove programa UŽU bomo na novo definirali standarde znanja (tako z vidika zagotavljanja standardov znanj za osnovno šolo kot tudi nižjega poklicnega izobraževanja).

2. EVALVACIJA PROGRAMA UŽU

2.1. CILJI EVALVACIJE PROGRAMA UŽU

Z evalvacijo želimo odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali so posamezni izvajalci izpeljali program v skladu s priporočili in standardi programa? Kakšna je bila kakovost izpeljave programa pri posameznih izvajalcih?
2. Ali je bil program izpeljan v pričakovanem obsegu (število udeležencev in skupin) na nacionalni ravni? Kateri so vzroki, če ni bil?
3. Kakšni so učinki po izobraževanju v programu UŽU za udeležence (nadaljnje izobraževanje, zaposlitvene možnosti, dejavnosti v prostem času)?
4. Kakšne so posebnosti, razlike pri izvajanju programa v obravnavanem obdobju v primerjavi z obdobjem poprej (ciljna skupina, gradiva za učitelje in udeležence...)?

2.2. OPIS METODOLOGIJE

Program UŽU smo evalvirali po sprejeti metodologiji za evalvacijo programov UŽU, ki smo jo oblikovali leta 1994 in jo v zadnjih letih dopolnjevali. Gre za prilagojeni model evalvacije z udeležbo, v katerem sodelujejo vsi subjekti izobraževanja: udeleženci, učitelji in organizatorji. Kombiniramo zunanjo (eksterno), notranjo (interno), sprotno (formativno) ter končno (sumativno) evalvacijo. Pri tem kombiniramo informacije, ki jih zberemo kot zunanji evalvatorji pri hospitacijah, s tistimi, ki nam jih na posebnih obrazcih posredujejo učitelji, udeleženci in organizatorji kot notranji evalvatorji.

2.3. OPIS INSTRUMENTOV, NAČINA ZBIRANJA PODATKOV IN POSTOPKOV EVALVACIJE

2.3.1. POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV

Podatke smo zbirali z naslednjimi postopki:

- individualni pogovor,
- anketa,
- analiza dokumentacije programa UŽU,
- opazovanje učne ure (hospitacija),
- poročilo izvajalcev .

Program UŽU spremljamo v različnih fazah izvajanja, in sicer s šestimi inštrumenti oziroma anketnimi vprašalniki:

- ❖ Pred vključitvijo v program se opravi individualni razgovor z udeležencem (obrazec Uvodni intervju – priloga 1).

- ❖ Z vsakim učiteljem opravimo razgovor o poteku programa UŽU (obrazec Pogovor z učiteljem – priloga 2).
- ❖ Vsako skupino obiščemo predvidoma vsaj enkrat ter hospitiramo pri izvedbi učne ure (obrazec Opazovanje – priloga 3).
- ❖ Ob zaključku programa UŽU anketiramo udeležence (obrazec Anketa za udeležence ob koncu programa – priloga 4).
- ❖ Po nekaj mesecih po zaključku anketiramo udeležence programa (obrazec Anketa za udeležence – priloga 5).
- ❖ Na koncu vsake izvedbe dobimo od izvajalcev končno poročilo (obrazec Končno poročilo – priloga 6).

Z letošnjim letom smo v evalvacijo programa UŽU vpeljali nekatere novosti, in sicer: dva nova anketna vprašalnika: Opazovanje in Pogovor z učiteljem; dopolnili smo anketni vprašalnik Anketa za udeležence.

V letnem poročilu (za obdobje od 1.10.1997 do 31.12.1998) prikazujemo podatke, ki smo jih zbirali z vsemi zgoraj naštetimi in predstavljenimi inštrumenti.

2.3.2. OPIS INŠTRUMENTARIJA IN NAČIN UPORABE

V nadaljevanju bomo podrobneje predstavili vidike, ki jih obravnavajo posamezni anketni vprašalniki, uporabljeni pri zbiranju podatkov za obravnavano obdobje.

Uvodni pogovor z udeleženci

Namen uvodnega pogovora z udeleženci je zbrati podatke o:

- udeležencevih interesih oziroma aspiracijah, povezanih z izobraževanjem in zaposlovanjem,
- izkušnjah v prejšnjem izobraževanju in zaposlovanju,
- potrebah po pridobivanju in utrjevanju temeljnih spretnosti,
- preživljanju prostega časa oziroma o dejavnostih v prostem času,
- pomembnih posameznikovih v njegovem življenju,
- njegovi dejavnosti v okolju, kjer živi.

Pridobljeni podatki o udeležencih učiteljem pomagajo pri načrtovanju oziroma prilagajanju vsebin, in trajanja izobraževanja, izboru ustreznih oblik in metod poučevanja ter pri izdelavi učnih načrtov za vsakega udeleženca posebej.

Uvodni pogovor je zasnovan tako, da omogoča primerjavo nekaterih informacij o udeležencu pred šolanjem v programu in po njem, saj se nekatera vprašanja ponovijo tudi v anketi za udeležence ob zaključku in nekaj mesecev po končanem programu, kar primore k lažjemu spremljanju ter ugotavljanju napredovanja posameznika. To so podatki o načinu preživljanja prostega časa, načinu iskanja zaposlitve, aspiracijah po nadaljnjem izobraževanju, pristočasnih dejavnostih in dejavnostih v lokalnem okolju.

Pogovor z učitelji

S pomočjo anketnega vprašalnika »Pogovor z učiteljem« opravimo pogovor z vsakim učiteljem posebej. Pri tem nas še zlasti zanimajo naslednji vidiki:

- primernost obravnavane vsebine,
- metode izobraževanja,
- komunikacija v skupini,
- uporaba učnih gradiv,
- uporaba učnih pripomočkov,
- ureditev prostora za izobraževanje in pogostitev,
- spremljanje napredovanja udeležencev,
- učiteljevo delo pri izvajanju programa UŽU in praktična usposobljenost,
- splošno učno vzdušje v skupini.

Opazovanje

Z evalvacijskimi obiski zbiramo kvalitativne podatke o tem, v kolikšni meri poteka izobraževanje v skladu s standardi in priporočili za izvedbo programa UŽU, temeljnimi andragošskimi principi in z izhodišči programa UŽU, in jih vpisujemo v anketni vprašalnik »Opazovanje«.

Pri opazovanju izvajanja programa smo bili najbolj pozorni na:

- ustreznost obravnavane vsebine,
- metode izobraževanja,
- komunikacijo v skupini,
- uporabo učnih gradiv,
- uporabo učnih pripomočkov,
- ureditev prostora za izobraževanje in pogostitev,
- spremljanje napredovanja udeležencev,
- učiteljevo delo pri izvajanju programa UŽU in praktično usposobljenost,
- splošno učno vzdušje v skupini.

Po metodologiji ACS opravimo 2 evalvacijska obiska pri izvajalskih organizacijah in učiteljih, ki na novo začno z izvajanjem programa, oziroma 1 obisk pri izvajalskih organizacijah in učiteljih, ki so program že izvajale.

Anketa za udeležence programa UŽU ob koncu programa

Udeleženci ob koncu programa ocenijo svoje izkušnje v programu ter tudi podajo lastno oceno o pomenu, ki ga je zanje imela vključitev ter dokončanje programa.

Vsebina anketnega vprašalnika obsega naslednje vidike:

- ocena organizacije in izvedbe programa,
- gradiva, ki jih je izdelal učitelj, ter uporabnost gradiv v vsakdanjem življenju,
- ocena učenja v programu ter skladnost z osebni pričakovanji pred vključitvijo,
- vpliv programa na osebno rast posameznika oziroma spreminjanje,
- ocena učitelja ter vzdušja v skupini,
- spreminjanje izobraževalnih oziroma poklicnih aspiracij.

Ocena udeležencev programa UŽU je pomembna tako za učitelje (da dobijo povratno informacijo od udeležencev) kot tudi za zunanjega evalvatorja (Andragoški center Slovenije), saj je s pomočjo podatkov udeležencev še dodatno seznanjen z učiteljevim delom in so mu lahko v pomoč tako pri svetovalnem delu z učitelji kot tudi pri nadaljnjem razvijanju projekta.

Anketa za udeležence programa po določenem obdobju po končanem programu

Anketiranje izvede Andragoški center Slovenije (zunani evalvator), in sicer po pošti ali organizira skupno srečanje udeležencev.

Z anketnim vprašalnikom se predvsem ugotavlja učinkovitost vključevanja udeležencev v program s poudarkom na:

- uporabnosti pridobljenega znanja v vsakdanjem življenju,
- angažiranost pri iskanju zaposlitve,
- angažiranost pri vključevanju v druge oblike izobraževanja,
- vpliv izobraževanja na osebnostno rast in razvoj.

Končno poročilo

S Končnim poročilom zbiramo kvantitativne podatke, potrebne za spremljanje obsega izobraževanja in spodbujanje razvoja omrežja in participacije odraslih v teh programih na državnem nivoju. Končno poročilo izpolnijo v izvajalski organizaciji učitelji in/ali organizatorji izobraževanja ob koncu programa UŽU. Z njim zbiramo podatke o:

- udeležencih,
- učiteljih,
- izvedbi programa,
- gradivu in pripomočkih,
- učnih metodah,
- spremljanju napredovanja udeležencev,
- porabi sredstev.

Večina vprašanj v obrazcu je zaprtega tipa, ponekod pa vprašanja zahtevajo tudi opise, pripombe in komentarje.

2.3.3. OBDELAVA PODATKOV

V pričujočem evalvacijskem poročilu v skladu s cilji evalvacije analiziramo podatke o:

- izvajalcih programa, številu izvedb ter trajanju programa,
- udeležencih programa,
- izvedbi programa,
- vsebini in številu ur,
- izboru in primernosti tem,
- gradivih, ki so jih uporabljali udeleženci v programu,
- gradivih, ki so jih uporabljali učitelji pri izvedbi programov,
- metodah in oblikah učenja,
- spremljanju napredovanja udeležencev,

- uresničevanju načela individualizacije,
- oblikah motivacije za učenje,
- učiteljih v programu (problemih učiteljev pri izvajanju programa, znanjih, ki jih želijo še pridobiti),
- evalvacijski delavnici za učitelje UŽU,
- mnenju učiteljev o vlogi ACS pri izvajanju programa UŽU,
- ocenah in učinkih usposabljanja v programih UŽU,
- porabi denarja po posameznih izvajalcih.

Pri obdelavi smo:

- odgovorom določili absolutne frekvence (f);
- izračunali relativne frekvence (f %);
- uredili in klasificirali odgovore odprtega tipa.

3. REZULTATI EVALVACIJE PROGRAMA UŽU

3.1. OSNOVNI PODATKI O ORGANIZACIJAH, IZVEDBI, TRAJANJU PROGRAMA IN EVALVACIJSKIH OBISKIH

Mnenja udeležencev o programu UŽU

Na začetku se mi je zdel program UŽU čisto nesmiseln. Sčasoma, ko sem se vklopila z dneva v dan je bilo bolj zanimivo. Sedaj vem, da sem pridobila tisto znanje, ki ga prej nisem imela. Obe učiteljici sta zelo prijazni. Imata večjo razlago in bolj obširnejšo, kot so imeli učitelji v osnovni in srednji šoli. Po koncu programa bi si želela dokončati trgovsko šolo. V program UŽU sem se vključila tudi zato, da bi mi zavod za zaposlovanje pomagal pri plačilu šole in da bi se naučila stvari, katere mi bodo pomagale v življenju in pri iskanju zaposlitve.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

V tem poglavju bomo predstavili izvajalce programov UŽU, kraje, kjer je potekal program, število izvedb ter trajanje programov UŽU po posameznih izvedbah.

Preglednica 1: Izvedbe programa UŽU v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Ime organizacije	Kraj izvedbe	Število Izvedb	Začetek programa	Konec programa	Trajanje programa v urah	Število ur na teden	Število Obiskov
Stik d.o.o.Izola	Izola	3	15.12.1997	16.3.1998	153	14	3
			16.3.1998	22.6.1998	181	14	1
			7.10.1998	11.1.1999	189	14	1
Stik d.o.o. Mežica	Radlje ob Dravi	1	3.2.1998	5.5.1998	120	10	2
Euro šola	Ljubljana	1	13.1.1998	11.5.1998	101	8	3
Doba Maribor	Maribor	1	2.2.1998	24.4.1998	120	10	2
DU Tržič	Tržič	1	14.11.1997	3.3.1998	120	8	1
Alfabet Štore	Šmarje pri Jelšah	1	1.10.1997	7.1.1998	126	10	1
Invel Velenje	Velenje	1	6.10.1997	17.1.1998	120	12	1
Dart Lendava	Lendava	3	7.10.1997	16.12.1997	120	12	1
	Lendava		20.4.1998	26.6.1998	120	12	1
	Beltinci		27.5.1998	9.9.1998	120	12	1

Vir: Zaključno poročilo

Izvajalke programa UŽU

V obravnavanem obdobju je program izvajalo 8 izobraževalnih organizacij², od teh je bilo 7 zasebnih (Stik iz Izole, Stik iz Mežice, Euro šola iz Ljubljane, Doba Maribor, Alfabet iz Štor, Invel iz Velenja, Dart iz Lendave) in 1 ljudska univerza (iz Tržiča). Izpeljanih je bilo 12 skupin programov UŽU v 9 različnih krajih Slovenije (Izola, Radlje ob Dravi, Ljubljana, Maribor, Tržič, Šmarje pri Jelšah, Velenje, Beltinci in Lendava).

Če primerjamo podatke s prejšnjima letoma, lahko ugotovimo, da je letos izvajalo program manj izvajalk kot v letih 1996 (13) in 1997 (14) ter izvedlo izobraževanje v več skupinah: v letu 1996 – 17 skupin, v letu 1997 – 18 skupin.

Ciljne skupine

Ciljne skupine³, ki so bile vključene v program, so:

- 1 skupina absolventov osnovne šole s prilagojenim programom (Alfabet Štor),
- 4 skupine Romov (3 - Dart Lendava, 1 - Doba Maribor),
- 7 skupin brezposelnih (3 - Stik Izola, 1 - Stik Mežica, 1 - LU Tržič, 1 - Invel Velenje, 1 - Euro šola Ljubljana).

Vsi udeleženci, vključeni v program, so brezposelni, razlikujejo se le po etnični pripadnosti in po vrsti šole, ki so jo končali ali obiskovali prej; programe so obiskovali tudi udeleženci osnovne šole s prilagojenim programom.

Romska skupina v programu UŽU, Doba Maribor, 1998

² V letu 1998 so program UŽU izvajale še naslednje organizacije: Invel Velenje – 1 skupina, LU Celje – 1 skupina, Alfabet Celje (prej Alfabet Štor) – 2 skupini. Vse organizacije so začele z izvajanjem programa v novembru in decembru 1998 ter s programom še niso zaključili, zato jih bomo obravnavali v nacionalnem poročilu za leto 1999.

³ V obravnavanem obdobju so bile v program vključene še tri skupine brezposelnih – LU Celje, Invel Velenje ter ena skupina absolventov osnovne šole s prilagojenim programom – Alfabet Celje. Podrobneje jih bomo obravnavali v nacionalnem poročilu za leto 1999.

V letu 1996 so program obiskovali le brezposelni in med njimi absolventi osnovne šole s prilagojenim programom (7 od 17 skupin). V letu 1997 pa je bila struktura nekoliko drugačna: poleg brezposelnih oziroma Romov (3 skupine) sta bili 2 skupini zaposlenih in 1 skupina udeležencev podjetja v stečaju.

Obseg in trajanje programa

Obseg programa je 120 ur, po potrebi se lahko tudi podaljša na 150 ur. Za podaljšanje programa so se izvajalci odločali praviloma v primerih, ko so v programu UŽU pripravljali odrasle na vključevanje v programe za pridobitev srednješolske izobrazbe, ali pa tedaj, ko so učitelji ocenili, da je potrebno program podaljšati zaradi značilnosti skupine (na začetku programa je učitelj veliko časa porabil za motivacijo udeležencev za učenje ter ugotavljanje interesov v skupini). V večini organizacij je program potekal 120 ur, razen v Euro šoli -101 uro, v Alfabetu - 126 ur ter v treh skupinah v organizaciji Stik iz Izole: 1. skupina - 153 ur, 2. skupina -181 ur, 3. skupina – 189 ur.

Program se izvaja najmanj 8 in največ 10 ur na teden ter traja najmanj tri mesece in pol. V nekaterih organizacijah so prekoračili tedensko število ur. To so: Stik Izola (v vseh treh skupinah so imeli tedensko 14 ur), Invel Velenje – 12 ur tedensko in Dart Lendava – 12 ur tedensko v vseh treh skupinah. To pa ni v skladu s standardi in normativi, ki so določeni za izvedbo programa UŽU.

Prisotnost udeležencev

Po standardih in normativih, določenih s programom, je povprečna prisotnost udeležencev v programu vsaj 80-odstotna. Prisotnost pri vseh izvedbah po skupinah se je gibala med 72 % (Euro šola iz Ljubljane) in 99 % (Stik Mežica).

Prisotnost udeležencev pri izobraževanju po skupinah:

- od 72 % do 79 % v 1 skupini,
- od 80 % do 86 % v 3 skupinah,
- od 87 % do 93 % v 2 skupini,
- od 94 % do 99 % v 4 skupinah,
- za 2 skupini nimamo podatkov.

Prisotnost udeležencev v programu je bila skoraj v vseh skupinah nad 80 - odstotna, razen v Euro šoli iz Ljubljane.

Evalvacijski obiski

Po metodologiji ACS opravimo 2 evalvacijska obiska pri izvajalskih organizacijah in učiteljih, ki na novo začno z izvajanjem programa, oziroma 1 obisk pri izvajalskih organizacijah in učiteljih, ki so program že izvajali, oziroma smo na prvem evalvacijskem obisku pri njih pozitivno ocenili delo učiteljev.

V tem obdobju smo opravili 18 evalvacijskih obiskov, nekatere skupine v posameznih organizacijah smo obiskali dvakrat, in sicer: Stik Mežica in Doba Maribor. Stik Izola (1 skupino) smo obiskali trikrat, prav tako tudi Euro šolo; vsako skupino v Dartu smo

obiskali le enkrat, prav tako tudi LU Tržič, Invel Velenje, Alfabet Štore ter 2. in 3. skupino v podjetju Stik Izola.

Z evalvacijskimi obiski spremljamo in ocenjujemo poteka učne ure ter učitelje opozarjamo na morebitne pomanjkljivosti. Na drugem oziroma tretjem obisku smo želeli dobiti povratno informacijo o izboljšavi izvedbe programa.

3.2. UDELEŽENCI PROGRAMA UŽU

Mnenje udeleženca o programu UŽU

Na začetku programa UŽU mi ni bilo rih dobro, nobenega nisem poznala, vse mi je bilo tuje. Zdaj sem se navadila že na vse, na tovarišice na sošolce, na snov, v glavnem na vse. Zdaj pa mi je zelo lepo hoditi sem ker sem v družbi in tovarišice so zame v redu. Jaz sem se vpisala v UŽU program zato da se bom znala pravilno učiti kar mi je do sedaj veliko pomagalo. Upam, da bom s tem tudi končala šolo in da bom lažje dobila delo.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

V tem poglavju bomo predstavili:

- število vključenih udeležencev (vpisanih v program in tistih, ki so ostali do konca programa oziroma so pred zaključkom prenehali obiskovati program),
- udeležence programa po spolu, izobrazbi, statusu,
- njihove ocene programa in njihovih učinkov,
- njihove cilje oziroma pričakovanja po zaključenem izobraževanju.

Število udeležencev

Po standardih in priporočilih programa je idealno število udeležencev v skupini od 8 do 10, v nobenem primeru pa ne sme presegati 15 udeležencev.

Preglednica 2: Udeleženci v programu UŽU v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Ime organizacije	Vpisani v program	Končali program		Prenehali obiskovati program pred koncem
		Javno potrdilo	veljavno Potrdilo izvajalca	
Stik d.o.o.Izola	1. skupina: 8	7	1	0
	2. skupina: 10	8	0	2
	3. skupina: 9	2	5	2
Stik d.o.o. Mežica	10	8	0	2
Euro šola	11	10	0	1
Doba Maribor	10	0	10	0
DU Tržič	8	4	1	3
Alfabet Štore	6	0	5	1
Invel Velenje	8	0	8	0
Dart Lendava	1. skupina: 11	0	11	0
	2. skupina: 12	0	9	3
	3. skupina: 12	0	7	5
Skupaj	115	39	57	19

Vir: Zaključno poročilo

V obravnavanem obdobju je bilo v programe UŽU vključenih 115 udeležencev. Program je uspešno končalo 96 udeležencev (ali 83 % vseh, ki so bili vključeni v program). 19 udeležencev je program prenehalo obiskovati pred koncem.

Razlogi, da so udeleženci prenehali obiskovati program še pred koncem, so: zaposlitev (4), gradnja hiše (1), bolezen (1), šolanje (1), selitev (1), osebne težave (1). V podjetju Stik iz Izole je bilo v drugi skupini prvotno vpisanih 10 udeležencev, vendar sta bila že na začetku izpisana 2 udeleženca, ker nista izpolnjevala vseh pogojev RZZ (nista bila dovolj časa prijavljena na OE RZZ). V organizaciji Dart iz Lendave pa so v dogovoru s predstavnicami zavoda za zaposlovanje in centra za socialno delo izključili 5 udeležencev zaradi prevelikih starostnih razlik (starejših od 40 let).

V obravnavanem obdobju je od 96 udeležencev, ki so obiskovali program do konca, dobilo javno veljavno potrdilo 41% udeležencev, 59% pa potrdilo organizacije. To pomeni, da lahko ocenjujemo javno veljavno potrdilo kot pomemben motivacijski dejavnik za udeležence, ki se nameravajo vključiti v nadaljnje izobraževanje.

Vprašljiv pa je izpad udeležencev pred zaključkom programa (skupaj 19 od vseh 115 vpisanih). Tu se postavlja vprašanje spoznavanja udeležencev pred začetkom programa ter upoštevanja podatkov, ki jih učitelji dobijo s pomočjo uvodnega intervjuja ter prilagajanja programa značilnostim skupine in posameznika. Skupine so predvidoma majhne (priporočljivo je 8 do 10 udeležencev), zato heterogenost skupine ne bi smela vplivati na osip udeležencev.

Če primerjamo število udeležencev ter število izvajalk programov UŽU v primerjavi s prejšnjimi leti, lahko ugotovimo, da je bil obseg izvajanja programov v letošnjem letu nekoliko nižji od preteklega leta (v letu 1996 – 153 udeležencev, v letu 1997 – 172 udeležencev), kar pa ni zaskrbljujoče z vidika števila vključenih udeležencev, ampak bolj z vidika ciljne skupine (v programu so bili vključeni le brezposelni) ter širitve programov v nova okolja (v letošnjem letu se je program izvajal le v 2 novih okoljih, in sicer v Šmarjah pri Jelšah in Beltincih).

3.2.1. NAPOTITEV UDELEŽENCEV V PROGRAM UŽU

V obravnavanem obdobju so nam organizatorji programa v Zaključnem poročilu poročali, da so bili udeleženci napoteni v program takole:

- večino udeležencev (v vseh 12 skupinah) je na usposabljanje v program napotil zavod za zaposlovanje,
- v 3 skupinah (Euro šola, ZIK Tržič, Dart Lendava) so pritegnili v program udeležence tudi organizatorji programa,
- v 2 skupinah (Dart Lendava) center za socialno delo,
- v 2 skupinah (Stik Izola) udeleženci, ki so že obiskovali program,
- v 1 skupini (Doba Maribor) sorodniki, ki so bili že prej informirani o programu,
- v 1 skupini (ZIK Tržič) je na animacijo udeležencev vplival tudi učitelj programa UŽU.

Animacija za vključevanje udeležencev v programe UŽU je skupna naloga vseh subjektov, ki sodelujejo pri izvajanju programov UŽU. Torej je tako naloga

organizatorjev programa kot tudi učiteljev, ki poučujejo v programih, svetovalcev zavodov za zaposlovanje in centrov za socialno delo. Doslej (vključno z letošnjim letom) so udeležence v program najpogosteje napotili svetovalci zavodov za zaposlovanje, manj pa druge ustanove oziroma organizacije (npr. kadrovske službe v podjetjih) in posamezniki. Svetovalci zavodov za zaposlovanje v sodelovanju z organizatorji programa imajo doslej največjo vlogo pri vključevanju udeležencev v program, kar označuje tudi populacijo, ki se vključuje v program, saj se ga najpogosteje udeležujejo le brezposelni, ki nimajo končane osnovne šole oziroma nimajo nobenega poklica. V prihodnje je potrebno nameniti večjo pozornost usmerjanju udeležencev v programe UŽU in širitvi mreže programov še za druge ciljne skupine, za katere domnevamo, da bi jim znanja v programu omogočila lažjo in bolj kvalitetno integracijo s socialnim okoljem.

3.2.2. UDELEŽENCI PO SPOLU, STAROSTI, IZOBRAZBI IN STATUSU

Mnenja udeležencev o programu UŽU

V program sem se vključil da končam šolo. Tako se mi bo upajmo življenje po mojem zelo spremenilo in pomagalo da naredim neko izobrazbo. Te tovarišice se mi zdijo zelo pomembne za moje znanje še posebej če nas naučijo najbolj pomembne stvari.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

Podatki o vključenih udeležencih po spolu, izobrazbi in delovnem položaju so razvidni iz preglednic 3-6. V preglednici 7 pa so predstavljeni načrti udeležencev po končanem izobraževanju.

Spolna struktura udeležencev

Preglednica 3: Spolna struktura udeležencev v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

	f	f%
Moški	62	62,0
Ženske	34	34,0
Skupaj	96	100,0

Vir: Zaključno poročilo

Program je primeren za ženske in za moške. V obravnavanem obdobju je program obiskovalo več moških (62 %) kot žensk (34 %). V prejšnjih obdobjih je bila struktura nekoliko drugačna: v letu 1996 je bilo 49 % moških in 51 % žensk, v letu 1997 pa 51 % moških in 49 % žensk.

Starostna struktura udeležencev

Preglednica 4: Starostna struktura udeležencev v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

	f	f%
Od 15-19 let	39	40,6
Od 20 do 24 let	31	32,3
Od 25 do 29 let	13	13,5
Od 30 do 34 let	9	9,3
Nad 35 let	4	4,1
Skupaj	96	100,0

Vir: Zaključno poročilo

Izobraževalni program je namenjen vsem, ki imajo manj kot 10 let šolanja. V praksi se je pokazalo, da se v program vključujejo zlasti mlajši odrasli do 26. leta starosti. Podatki, ki smo jih dobili za obravnavano obdobje, to tudi potrjujejo, saj je večina udeležencev mlajših od 25 let (skupaj 72,9 %), vendar so program UŽU obiskovali tudi udeleženci, starejši od 35 let (skupaj 26,9 %).

Če primerjamo podatke s prejšnjimi obdobji, lahko ugotovimo, da se struktura udeležencev glede na starost z leti bistveno ne spreminja; v letih 1996 in 1997 je bilo mlajših odraslih do 25. leta 71,9 %, starejših od 25. leta pa 28,1 %.

Izobrazbena struktura udeležencev

Preglednica 5: Izobrazbena struktura udeležencev v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

	f	f%
KN OŠ PP	7	7,3
N OŠ	40	41,7
OŠ	29	30,2
NPŠ	17	17,7
NSS	2	2,0
Drugo	1	1,0
Skupaj	96	100,0

Vir: Zaključno poročilo

Legenda: KN OŠ PP - končana/nedokončana osnovna šola s prilagojenim programom

N OŠ - nedokončana osnovna šola

OŠ - končana osnovna šola

NPŠ - nedokončana poklicna šola

NSS - nedokončana srednja šola

V programu prevladujejo udeleženci s končano (30,2%) oziroma nedokončano osnovno šolo (41,7%), sledijo tisti, ki so izpadli iz poklicne oziroma srednje šole (skupaj 19,7%), najmanj je bilo absolventov osnovne šole s prilagojenim programom (7,3 %).

Če primerjamo letošnje podatke s prejšnjimi obdobji, lahko ugotovimo, da je bila struktura udeležencev glede na izobrazbo nekoliko drugačna: tako kot letos je bilo največ udeležencev s končano oziroma nedokončano osnovno šolo (v letu 1996 – 55 %, v letu 1997 – 58 %), več je bilo absolventov osnovne šole s prilagojenim programom (v letu 1996 – 28 %, v letu 1997 – 23 %), manj pa je bilo udeležencev, ki so izpadli iz

poklicnega oziroma srednješolskega izobraževanja (v letu 1996 – 10 %, v letu 1997 – 12 %). Torej lahko zaključimo, da se je v letošnjem letu povešal delež udeležencev, ki so izpadli iz srednje/poklicne šole.

Status udeležencev

Preglednica 6: Status udeležencev v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

	f	f%
Brezposelni	96	100,0
Zaposleni	0	0,0
Skupaj	96	100,0

Vir: Zaključno poročilo

V obravnavanem obdobju so bili vsi udeleženci programa UŽU brezposelni, kar pomeni, da ni bilo drugih ciljnih skupin (npr.: zaposleni - delavci podjetij v stečaju, kmetje, gospodinje ipd.) V praksi se je pokazalo, da je usposabljanje v programu UŽU primerno tudi za druge ciljne skupine, saj so bili v letu 1997 v program vključeni tudi zaposleni delavci brez kvalifikacije oziroma zaposleni, ki se usposabljujejo za prekvalifikacijo (program UŽU za zaposlene delavce sta izvajali Euro šola iz Ljubljane in PCPI iz Krškega).

V prihodnje nameravamo še dodatno animirati izvajalce, da sodelujejo tako s podjetji kot tudi centri za socialno delo (poleg zavodov za zaposlovanje) in drugimi službami pri pridobivanju in vključevanju še drugih ciljnih skupin v program UŽU. V letu 1999 namerava ZIK iz Trebnjega izpeljati 2 skupini, v katere bodo vključeni zaporniki iz ZPKZ Dob.

3.2.3. NAČRTI UDELEŽENCEV PO KONČANEM PROGRAMU

Moj življenjski cilj je...

...dobiti službo, narediti izpit za avto
 ... dobiti zaposlitev s katero bom zadovoljen
 ... da bi še kdaj obiskoval UŽU in dobil kakšno delo
 ... dobiti službo in dokončati hišo
 ... da bi srečala veliko prijateljev

Dosleden prepis izjav udeležencev.

Preglednica 7: Načrti udeležencev po končanem programu

	f	f%
Izobraževanje	42	44,0
Zaposlitev	54	56,0
Skupaj	96	100,0

Vir: Zaključno poročilo

Vsi udeleženci si želijo biti dejavni po zaključenem usposabljanju v programu UŽU; še naprej bodo iskali zaposlitev in/ali nadaljevali izobraževanje. 42 ali 44 % od 96 udeležencev se namerava po zaključenem izobraževanju še izobraževati, in sicer v naslednjih izobraževalnih programih:

- končati osnovno šolo (14)
- USO II. skladiščni delavec (10)
- trgovska šola (7)
- poklicna – kuhar (2)
- USO - gostinska, pomočnik kuharja in natakarja (2)
- poklicna - natakar (1)
- USO šivilja (1)
- administrativna šola (1)
- živilska, smer mesar (1)
- avtomehanik (1)
- vključitev v delavnico za pletenje iz ličja (1)
- dokončanje poklicne šole – ni navedeno, katere (1)

V Euro šoli je cela skupina nadaljevala izobraževanje v programih USO II – skladiščni delavec. V drugih skupinah se nameravajo posamezniki vključiti še v druge programe USO (skupaj 3 udeleženci). Drugi nameravajo dokončati oziroma se vpisati v različne poklicne šole s področja trgovine, gostinstva, administracije in kovinarstva (skupaj 13 udeležencev), 14 udeležencev pa namerava končati osnovno šolo.

3.3. IZVEDBA PROGRAMA

Mnenja udeležencev o programu

Ko sem se prvič priključila k tej skupini sem si mislila, da nas bo veliko več, ter da ob težja zadeva. Sedaj pa vidim, da je drugače in postalo mi je zanimivo. V tej skupini me moti to, da ko sem slabe volje, me vsi opazijo ter začnejo zafrkavati. Drugače se imam fanj ter se razumem skoraj z vsemi. Upam, da bom to enkrat uspešno končala, ter da se mi uresniči želja, da bom enkrat varuška otrok.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

3.3.1. VSEBINA PROGRAMA

Program UŽU je vključeval vsebine s področja računanja, sporočanja oziroma komunikacije in druge vzgojno-izobraževalne vsebine. Razmerje (v urah za vsako organizacijo oziroma skupino posebej) med temeljnimi vsebinami opismenjevanja (vsebine s področja sporazumevanja/komunikacije in računanja) in drugimi vsebinami, ki so povezane z značilnostmi in interesi udeležencev programa UŽU, je razvidno iz preglednice 8.

Preglednica 8: Obseg med temeljnimi vsebinami programa UŽU - v urah

Ime organizacije	Sporočanje/ Komunikacija	Računanje	Druge vsebine	Skupaj ur
Stik d.o.o.Izola	1. skupina: 90	60	3	153
	2. skupina: 70	64	47	181*
	3.skupina: 87	62	40	189*
Stik d.o.o. Mežica	80	40	15	120*
Euro šola	51	42	8	101
Doba Maribor	75	45	6	120
DU Tržič	52	50	18	120
Alfabet Štore	86	40	6	126
Invel Velenje	80	40	17	120
Dart Lendava	1. skupina: 52	52	16	120
	2. skupina: 54	38	28	120
	3.skupina: 44	44	32	120

Vir: Zaključno poročilo

*V organizaciji Stik Izola so za 2. in 3. skupino navedli, da so drugim vsebinam namenili kar 47 oziroma 40 ur, vendar so pod to rubriko zabeležili tako vsebine, ki so povezane s komunikacijo (kar lahko upoštevamo pri temeljnih vsebinah programa UŽU pri sporočanju/komunikaciji) in uspešnim učenjem skupaj. V organizaciji Stik Mežica so drugim vsebinam namenili 15 ur, ki sta jih učiteljici vpeli v temeljne vsebine s področja računanja in sporočanja/komunikacije, prav tako tudi v organizaciji Invel Velenje (17 ur).

Pri izboru vsebin oziroma obravnavanih tem v skupinah smo zasledili, da učitelji poleg vsebin s področja sporočanja/komunikacije in uporabnega računstva v program vpletajo tudi nekatere vsebine, ki zadevajo položaj udeležencev (možnosti zaposlovanja, nadaljnje izobraževanje), vendar le v manjši meri in najpogosteje jih obravnavajo ločeno od sporočanja in računstva (z izjemo skupin v podjetju Dart Lendava). Iz preglednice 8 je razvidno, da so v vseh organizacijah namenili več ur sporočanju/komunikaciji kot uporabnemu računstvu. Vsebinam, ki obravnavajo še drugo problematiko, so namenili več kot 20 % od vseh izvedenih ur v 2. in 3. skupini v Stiku iz Izole in Dartu iz Lendave, prav tako 2. in 3. skupini.

V posameznih organizacijah so povabili zunanje goste/predavatelje, ki so predstavili naslednje vsebine:

- v *Stiku iz Izole* je svetovalec zavoda za zaposlovanje predstavil zaposlitveni načrt, predstavnik (zasebne) izobraževalne organizacije je predstavil možnosti nadaljnega izobraževanja, socialna delavka pa prikazala pravice, ki jih imajo socialno ogroženi, in vsebine s področja uspešnega učenja oziroma kako se učiti,
- v *Stiku iz Mežica* je svetovalka zavoda za zaposlovanje predstavila zavod ter opravila razgovor z vsakim posameznikom v zvezi z osebnim napredovanjem; iz izobraževalnih organizacij (zasebno podjetje Korcis in LU Radlje ob Dravi) so predstavili svoje izobraževalne programe; novinar je predstavil delovanje lokalnega radia; socialna delavka je predstavila center za socialno delo; predstavnik iz lokalnega UNZ je predstavil vlogo UNZ ter problematiko mamil,
- v *Euro šoli iz Ljubljane* se je predstavnica organizacije z udeleženci še posebej pogovorila o možnostih zaposlitve, metodah uspešnega učenja ter možnostih za reševanje osebnih problemov,
- v *Dobi Maribor* je svetovalec OE RZZ predstavil možnosti vključevanja v nadaljnje izobraževanje in možnosti zaposlovanja,
- na *DU Tržič* je zavod za zaposlovanje organiziral pogovor o temi »Zaposlitev iščem preko zavoda«, povabili so tudi zunanjega strokovnjaka za računalniško opismenjevanje,

- v *Alfabetu iz Štor* je predstavnik zavoda za zaposlovanje predstavila zaposlitvene ter izobraževalne možnosti po zaključenem izobraževanju; predsednik krajevne skupnosti pa je predstavil delo krajevne skupnosti,
- v *Invelu iz Velenja* je predstavnik zavoda za zaposlovanje predstavil izobraževalne možnosti za udeležence po končanem programu, vodja mladinskega centra in kustos muzeja pa sta predstavila možnosti preživljanja prostega časa ter kulturne dejavnosti v kraju,
- v *Dartu iz Lendave* so predstavili program javnih del v občini in v Sloveniji; cestnoprometne predpise; organizirali so videodelavnico, župan občine je predstavil ureditev naselja ter teme s področja gospodinjstva.

V obravnavanem obdobju so zavodi za zaposlovanje napotili brezposelne v program. Vse skupine so svetovalci zavodov za zaposlovanje obiskali vsaj enkrat ter namenili problematiki brezposelnih različno število ur, največ v skupinah, ki so se izvajale v DU Tržič - 8 ur, najmanj pa v Dobi Maribor - 1 uro. Število ur v drugih organizacijah: v Stiku iz Izole so v vseh treh skupinah namenili tej problematiki 3 ure, prav toliko število ur so namenili tudi v Stiku iz Mežice; po 4 ure so ji namenili v Alfabetu iz Štor in v Invelu iz Velenja, v Dartu iz Lendave v 1. skupini 4 ure, v 2. in 3. skupini pa 6 ur. Za Evro šolo nimamo podatkov o številu ur, vemo pa, da je skupino svetovalca zavoda za zaposlovanje obiskal vsaj enkrat⁴.

V vseh organizacijah so poleg temeljnih vsebin s področja sporočanja/komunikacije in računstva, obravnavali še:

- ☐ teme, povezane z aktivnim iskanjem zaposlitve (zaposlitveni načrt, delovanje zavoda za zaposlovanje ter možnosti zaposlovanja v lokalnem okolju),
- ☐ socialno problematiko ter reševanje le-te,
- ☐ možnosti za nadaljnje izobraževanje,
- ☐ predstavitev izobraževalnih programov organizacij, ki delujejo v kraju;
- ☐ metode uspešnega učenja,
- ☐ možnosti aktivnega preživljanja prostega časa v lokalnem okolju.

Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da so izvajalci oziroma učitelji programa UŽU temeljne vsebine programa povezali z aktualno problematiko, ki zadeva ciljno skupino brezposelnih, vendar bi morali v prihodnje nameniti tej problematiki več časa ter jo načrtno povezovati tudi v sklopu temeljnih vsebin s področja sporočanja in računanja in ne le v sklopu predavanj oziroma predstavitev zunanjih predavateljev.

⁴ V času obiska smo od udeležencev izvedeli, da jih je obiskala svetovalka zavoda za zaposlovanje (čeprav iz končnega poročila, ki nam ga je Evro šola poslala, to ni razvidno).

3.3.2. IZBOR IN PRIMERNOST TEM

Mnenje udeležencev o programu UŽU

Program UŽU mi je pripomogel oziroma omogočil k opravljanju zaključnih izpitov za rudarsko šolo, poklic rudar. Šolo sem končal leta 1996, a do sedaj so mi manjkali zaključni izpiti ter popravni izpit. S pomočjo programa UŽU pa mi je spet povrnilo »voljo« in tako sem s pomočjo mentorice UŽU-ja napisal prošnjo k ponovnemu vpisu in opravljanju zaključnih izpitov. Prošnji so mi na šoli odobrili in tako imam sedaj opravljene skoraj vse izpite, kajti manjka mi le še ustni del zaključnega izpita iz slovenskega jezika.

Dosleden prepis izjav udeležencev UŽU

Domnevali smo, da je izbor obravnavanih tem rezultat skupnega načrtovanja tako učiteljev kot udeležencev v programu, pri čemer se upoštevajo tako značilnosti skupine kot primernost oziroma uporabnost obravnavanih tem bodisi z vidika nadaljnjega izobraževanja bodisi z vidika večje možnosti zaposlitve po zaključenem usposabljanju.

Mnenja učiteljev o izbiri in primernosti tem lahko povzamemo in razdelimo v dve skupini:

- V prvi skupini so učitelji, ki izhajajo iz interesov in potreb udeležencev (uporabnost vsebin v življenju; upoštevanje predznanja in interesov udeležencev).
- V drugi skupini pa so tisti učitelji, ki obravnavajo vsebine predvsem po programu, potrebe in interesi udeležencev so na drugem mestu (izbor tem je določen s programom, ki jih učitelj kasneje prilagaja udeležencem in potencialnim delodajalcem; učitelj je spodbujal udeležence, naj predlagajo teme, o katerih bi se radi učili, vendar so se udeleženci odločili za tiste, ki jih je učitelj že prej predlagal; teme so že vnaprej predvidene, vendar se upoštevajo tudi potrebe in interesi udeležencev, ko se zniža motivacija za učenje).

Iz odgovorov sta razvidni dve izhodišči izbora tem, ki so jih učitelji uresničevali pri svojem delu; učitelji so izhajali iz tem, ki so že vnaprej določene s programom, kot tudi tem, ki so jih učitelji skupaj z udeleženci prilagodili ter povezali z reševanjem življenjskih vprašanj oziroma problemov, ki so povezani s položajem udeležencev (aktivno iskanje zaposlitve oziroma dela, uspešno učenje ter motivacija za nadaljnje izobraževanje).

Tako na podlagi gradiv učiteljev kot tudi na naših evalvacijskih obiskih smo ugotovili, da učitelji pri načrtovanju oziroma izboru vsebin preveč izhajajo iz programa, ki ga sami predvidijo in ga že prej izdelajo, ter premalo upoštevajo dejanske značilnosti udeležencev. Menimo, da bi morali učitelji pri načrtovanju programa več časa nameniti tudi ugotavljanju potreb in interesov posameznikov, kar bi bilo izhodišče načrtovanja programa. Podatke o udeležencih (socialno okolje, izobrazba, delovne izkušnje, dejavnosti v prostem času ipd.) učitelji dobijo pri uvodnih razgovorih z njimi in bi jih morali uporabiti pri oblikovanju in izpeljavi programa.

3.3.3. GRADIVA

V programu UŽU so potrebna tudi ustrezna učna gradiva, ki so učitelju in udeležencem v pomoč pri njihovem delu oziroma učenju.

3.3.3.1. Gradivo za udeležence

Iz preglednice 9 je razvidno, katera gradiva so učitelji uporabljali za udeležence po posameznih izvajalcih oziroma učiteljih, ki so poučevali v programu.

Preglednica 9: Gradiva, ki so jih uporabljali učitelji v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Izvajalec	Učitelj	Gradivo je izdelal/a sam/a	Drugo gradivo
Stik Izola	Alenka Cesar	Da	Izvillečki iz učenikov Prirejeno gradivo iz drugih virov
	Antonija Gornik	Da	
Stik Mežica	Marija Skralovnik	Da	/
	Andreja J. Mernik	Da	/
Euro šola	Renata Kišek	Da	/
	Danica Cedilnik	Da	Cikeak po pravopisu, Pisno sporočanje za vsakdanjo rabo
	Magda Juvan		
Doba Maribor	Ana Osrajnik	Da	/
	Zdenka Boltavzer	Da	/
ZKI DU Tržič		Da	Računanje v vsakdanji rabi (T. Uran), Izbrana poglavja iz matematike (M. Sikirica); Različni časopisi
	Anton Kramarič		
	Marija Kramarič	Da	
Alfabet Štore	Andreja J. Mernik	Da	/
	Tanja Goljar	Da	/
Invel Velenje	Andreja J. Mernik	Da	/
	Tanja Goljar	Da	/
Dart Lendava	Alenka Stupar	Da	/
	Gabrijela Smej	Da	/

Vir: Končno poročilo

Iz preglednice je razvidno, da so vsi učitelji pripravili gradiva za udeležence sami. To je nedvomno spodbuden podatek in je v skladu s standardi in priporočili programa UŽU. V nekaterih primerih pa so udeleženci pri svojem delu uporabljali še druga gradiva oziroma pripomočke (časopisi, izvlečki iz učbenikov, pravopis). K tej ugotovitvi bi dodali, da so gradiva, ki jih izdelajo učitelji, v tem primeru mišljena kot učni listi bodisi z izvlečki vsebin oziroma delovni listi, ki udeležencem pomagajo pri pouku in jih uporabljajo hkrati vsi. Menimo, da bi bilo potrebno v prihodnje učitelje opozoriti na dva problema:

- pri izdelavi gradiv je potrebno izhajati iz posameznika in prilagajati vsebine tudi njemu (in ne le upoštevati skupinsko načrtovanje) kot tudi imeti pred očmi uporabnost teh gradiv po zaključenem usposabljanju;
- spodbujati udeležence k sodelovanju, aktivni vlogi pri načrtovanju vsebin, kot tudi predlogov za izdelavo njihovih gradiv.

Pripravi gradiv smo namenili več pozornosti na naši letni delavnici. Več o pripravi gradiv bomo spregovorili v poglavju Usposabljanje učiteljev UŽU na letni delavnici.

3.3.3.2. Mape za udeležence

Gradivo, ki so ga izdelovali učitelji v obliki učnih listov, so udeleženci shranjevali v mapah. Predlagali smo, da so to mape za spenjanje in da so učni listi oziroma gradivo za udeležence v mapi vloženi po vsebinskih sklopih ter tako urejeni, da so uporabni za udeležence tudi po zaključenem usposabljanju.

Preglednica 10: Urejenost map za udeležence v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Izvajalec	A	B	C
Stik Izola	2. skupina: X ⁵ 3. skupina: X	1. skupina: X	
Stik Mežica		X	
Euro šola			X
Doba Maribor	X ⁶		
Invel Velenje	X		
Alfabet Štore	X		
ZKI DU Tržič			X
Dart Lendava			1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X

Legenda:

A – urejene mape za spenjanje

B – neurejene mape za spenjanje

C – neurejene mape za vlaganje

Na podlagi pregledničnega prikaza lahko povzamemo, da so le v nekaterih skupinah (v organizacijah Invel Velenje in Alfabet Štore) imeli udeleženci urejene mape. Lahko bi sklepali, da učitelji še niso uvideli smiselnosti oziroma uporabnosti map za udeležence, saj se je pokazalo, da so v nekaterih skupinah imeli mape za vlaganje oziroma do našega obiska niso imeli nobenih (to je bilo razvidno iz vsebine mape), učni listi niso bili urejeni glede na obravnavane vsebinske sklope ipd.

Pri naših obiskih oziroma pri hospitacijah smo učiteljem svetovali, kakšna naj bo mapa za udeležence, pri čemer smo še zlasti poudarjali:

- vsi udeleženci morajo imeti mapo za spenjanje,
- učni listi, ki jih mapa vsebuje, naj bodo uporabni in pregledni,
- v mapi naj bodo učni listi smiselno vloženi (po obravnavanih vsebinah, zaokroženih vsebinskih sklopih),
- mapa naj bo izdelana tako, da jo udeleženci uporabljajo tudi po zaključenem usposabljanju v programu.

Menimo, da bi bilo potrebno učitelje tako na naših evalvacijskih obiskih kot tudi v sklopu usposabljanja (letne delavnice, obnavljanje licence) podrobneje opozoriti na smiselnost uporabe map za spenjanje, v katere udeleženci programa vlagajo učne liste in

⁵ V podjetju Stik iz Izole so imeli udeleženci 2. in 3. skupine primerno urejeno mapo, vendar ne po vseh obravnavanih vsebinskih sklopih. Učiteljica je pripomnila, da bodo mape uredili skupaj z udeleženci ob zaključku programa.

⁶ V Dobi iz Maribora so imeli udeleženci urejeno mapo, vendar ne po vsebinskih sklopih, ampak po področjih – sporočanje/komunikacija in računstvo.

jih ob vsakem zaključenem vsebinskem sklopu skupaj z učiteljem smiselno in uporabno uredijo. Mapa je pomembno gradivo za udeležence tudi po končanem programu, zato mora biti tako urejena, da omogoča samostojno učenje.

3.3.3.3. Gradivo za učitelje

Temeljno gradivo, ki so ga uporabljali učitelji pri svojem delu, je podrobneje predstavljeno v preglednici 11.

Preglednica 11: Gradivo, ki so ga uporabljali učitelji pri svojem delu v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Izvajalec	Učitelj	A	B	C	Drugo
Stik Izola	Alenka Cesar Antonija Gornik	X	X	Kako naj se zaposlim - Klub za iskalce zaposlitve	Slovenski pravopis, Zbirka vaj LU Murska Sobota, Bogatimo besedni zaklad
Stik Mežica	Marjana Skralovnik Andreja J. Mernik	X			SSJK in slovenski pravopis, Abeceda pravopisa, revija Petka
Euro šola	Renata Kišek Danica Cedilnik Juvan	X			Cikcak po pravopisu, Zlata zrna, Ljubimo, živimo, se učimo
Doba Maribor	Ana Osrajnik Zdenka Boltavzer	X	X		Roke stran, Kaj pa zdravje
ZKI DU Tržič	Anton Kramarič Marija Kramarič	X		Delovni zvezek – Klub za iskalce zaposlitve	Trening uspešnosti, Cikcak po pravopisu
Alfabet Štore	Andreja J. Mernik Tanja Goljar				Cikcak po pravopisu, učbeniki za OŠ in za dvoletni program, revije: Presek, Petka, Gea, Delo in dom, Kapital, Življenje in tehnika
Invel Velenje	Andreja J. Mernik Tanja Goljar		X		Različni učbeniki in mladinski tisk
Dart Lendava	Alenka Stupar Gabrijela Smej	X		Ukrepi aktivne politike zaposlovanja	slovarji

Legenda:

A - gradivo iz usposabljanja učiteljev UŽU

B - gradivo ZLUS

C - gradiva RZZ

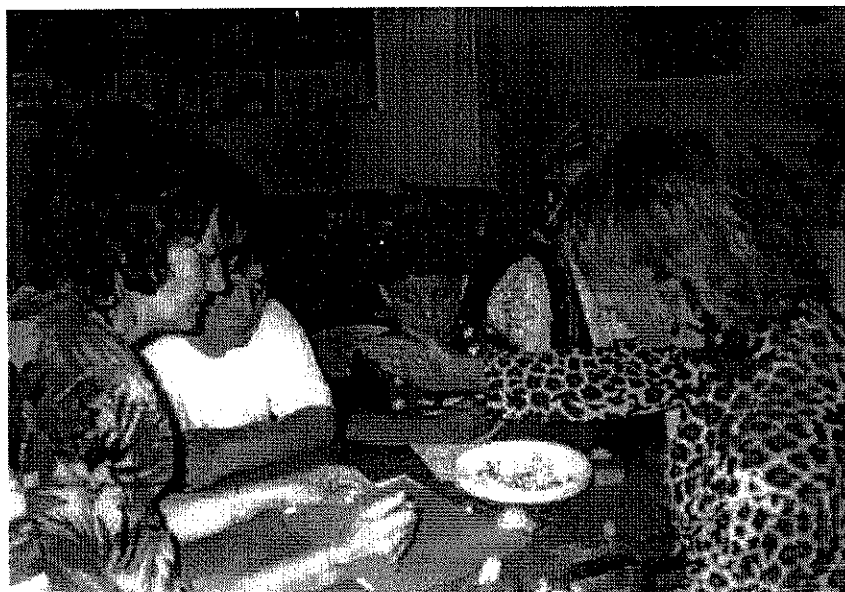
Iz preglednice je razvidno, da je večina učiteljev (tako pri vsebinah sporočanja/komunikacije kot računstva) uporabljala pri svojem delu gradiva iz usposabljanja učiteljev UŽU in polovica učiteljev gradiva, ki jih je pripravila ZLUS. Le v 3 organizacijah so uporabili različna gradiva RZZ. Pod »drugo« so učitelji navajali, da so si pri pouku pomagali tudi s slovenskim pravopisom, slovarji in le v 1 primeru z učbeniki za osnovno šolo oziroma dveletni program, literaturo s področja zdravja ipd. Pri načrtovanju še drugih aktualnih vsebin so si učitelji pomagali tudi z različnimi časopisi in revijami.

Na podlagi navedenega lahko zaključimo, da večina učiteljev premalo posega po drugih virih za poučevanje v programu, po strokovni literaturi s področja poučevanja v programu in drugih medijih, ki so lahko aktivni vir novih znanj in informacij (poučne revije, lokalni in nacionalni časopisi), ter po informativnemu in drugemu gradivu, ki jih učitelji poiščejo na svojih OE RZZ oziroma v njihovih uradih.

3.3.4. METODE IN OBLIKE UČENJA

Domnevali smo, da so učitelji pri izvedbi programa uporabljali različne metode in oblike poučevanja. Ker je populacija, ki je vključena v program, zelo zahtevna z vidika motivacije za učenje, osmišljenosti učenja kot sredstva za iskanje novih možnosti in priložnosti za nadaljnje izobraževanje ter aktivnejše iskanje zaposlitve, smo pričakovali, da so učitelji uporabljali metode, ki zahtevajo večjo aktivnost in angažiranost udeležencev. Pri tem pa ne bi smela biti zanemarljena načela postopnosti, integrativnosti vsebin z okoljem, v katerem program poteka, relevantnosti in aktualnosti obravnavanih vsebin/tem z vidika položaja oziroma značilnosti skupin (upoštevajoč razlike glede na narodno oziroma etnično pripadnost), uvideti ter upoštevati je treba razliko med iskalci prve zaposlitve, tistimi, ki so izgubili zaposlitev zaradi stečaja podjetja in tistimi, ki so postali brezposelni zaradi neustrezne izobrazbe oziroma so brez izobrazbe (nimajo končane osnovne šole, nimajo poklica).

Pri snovanju programa in pri usposabljanju učiteljev za izvajanje programa so bili učitelji seznanjeni z različnimi metodami in oblikami poučevanja. Kakšne metode so uporabljali in na kakšen način poučujejo v skupini, smo ugotavljali na evalvacijskih obiskih z opazovanjem in intervjuji z učitelji (obrazec Pogovor z učiteljem) in na podlagi zaključnega poročila (obrazec Zaključno poročilo – priloga 3).

Tudi otroci radi obiskujejo program UŽU skupaj s svojimi starši, skupina Romov, Beltinci, 1998

Pri razgovoru z učitelji smo ugotovili, da *so najpogosteje* uporabljali naslednje metode:

- razgovor,
- delo v skupini,
- delo v dvojicah,
- razlaga – individualno delo,
- delo s pisnimi viri (učni listi),
- igra vlog.

Manj pogosti so:

- metoda demonstracije,
- organizirano samoizobraževanje
- praktično delo, izdelava izdelkov,
- predavanje,
- ogled, obisk druge organizacije/ustanove,
- svetovanje/konzultacija.

Od učiteljev smo želeli tudi izvedeti, kaj je vplivalo na izbor metod. Njihove odgovore smo strnili v kategorije. Izbor metod je odvisen od:

- obravnavane teme,
- ciljev izvedbe, ki jih postavi učitelj,
- predznanja, izkušenj, potreb udeležencev,
- trenutnega razpoloženja udeležencev.

Podoben izbor metod pri izvedbi programa smo ugotovili tudi s pomočjo Zaključnega poročila, saj so organizatorji skupaj z učitelji v večini primerov navajali, da so ***najpogostejše uporabljali metode:***

- skupinsko delo,
- delo v dvojicah,
- pogovor in razlaga,
- delo s pisnimi viri,
- igranje vlog;

manj pogosto pa metode:

- organizirano samoizobraževanje,
- ogled zunanje organizacije,
- izobraževanje po medijih,
- praktično delo ter
- svetovanje oziroma konzultacija.

Na hospitacijah pri izvedbi programa smo ugotovili, da so nekateri učitelji obravnavali nekatere vsebine tako, da so uporabili aktivnejše metode učenja. Navajamo dva primera uporabe aktivnih metod poučevanja (metoda igranja vlog) iz prakse. Na ZKI DU Tržič (učitelja Anton in Miroslava Kramarič) so obravnavali temo Razgovor z delodajalcem tako, da so po razgovoru z udeleženci oni sami odigrali razgovore z delodajalci. V Evro šoli (učiteljica Renata Kišek) so po obravnavanju teme izpolnjevanje čekov, ki je temeljila tako na računanju kot pravilnem izpolnjevanju čekov (pisanje vsote s številko in z besedo), odigrali so tudi nakupovalno situacijo.

Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da večina učiteljev pri svojem delu uporablja aktivne metode dela, vendar te zadevajo le nekatere segmente neposrednega dela oziroma aktivnosti udeležencev (skupinsko delo, delo v parih, razgovor) in ne vključujejo vseh aktivnih metod (npr. konzultacija/svetovanje, ogledi zunanjih ustanov, izobraževanje po medijih, organizirano samoizobraževanje, priprava, igra vlog ter nastopi udeležencev (referati, seminarji, igra vlog)). Učitelji dajejo premajhen poudarek navajanju na samostojno učenje, ki pripravlja udeležence za nadaljnje izobraževanje in učenje v življenjskem okolju.

3.3.4.1. Obiski zunanjih ustanov

Govorili smo že o pogostosti uporabljenih metod pri izvajanju programa UŽU. Večina skupin (9 od 12) je organizirala obisk zunanjih ustanov vsaj enkrat. V štirih skupinah (v eni skupini, ki se je izvajala v organizaciji Evro šola, in v vseh treh skupinah, ki so se izvajale v organizaciji Dart iz Lendave) niso obiskali niti ene ustanove. Ena četrtna skupin torej ni obiskala nobene zunanje ustanove, kar seveda ni spodbuden podatek, saj učenje v programu UŽU udeležence tudi pripravlja za uspešnejšo integracijo s socialnim okoljem, ki obsega hitrejšo in boljše reševanje različnih življenjskih situacij v različnih ustanovah.

V obravnavanem obdobju so udeleženci programa UŽU obiskali naslednje ustanove:

- pošto (8 skupin),
- banko (8 skupin),
- knjižnico (7 skupin),
- avtobusno oziroma železniško postajo (4 skupine),
- kino (3 skupine).

Izvajalci so najpogosteje organizirali ogled pošte, banke, knjižnice, manj pa kina in avtobusne oziroma železniške postaje. 6 organizacij je pod »drugo« navedlo še ogled naslednjih ustanov oziroma dejavnosti: grafična in fotografska delavnica, lokalni radio, fotografije in gledališki rekviziti, akvarij, pokrajinski muzej, tržnica, trgovine, zdravstveni dom, občina, mladinski center in galerija. Izvajalci se odločajo za obiske tudi glede na obstoj institucij v kraju, kjer poteka program UŽU, ali v bližini.

Po uspešnih izračunih – sledi praktično preverjanje znanja,
Šmarje pri Jelšah, 1998

3.3.5. UČNI PRIPOMOČKI

Katere učne pripomočke uporabljajo učitelji pri svojem delu, smo ugotavljali pri hospitacijah oziroma razgovorih z učitelji in z Zaključnim poročilom.

Pri razgovorih z učitelji smo ugotovili, da so si pri pouku **največkrat** pomagali s tablo, različnimi geometrijskimi liki, besedili iz časopisov, kalkulatorji, grafoskopom, plakati, različnimi merskimi pripomočki; **v manjši meri** pa tudi z različnimi barvnimi papirčki, TV, telefonom, knjigami, priročniki, leksikonom, enciklopedijami, zemljevidi, kasetofonom, fotografijami ter različnimi obrazci (dopisnica, telegram, položnice, sprejemnice ipd.).

Katere učne pripomočke so učitelji uporabljali po posameznih organizacijah, je razvidno iz preglednice 12.

Preglednica 12: Učila in učni pripomočki, ki so jih učitelji uporabljali v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Organizacija	A	B	C	D	E
Stik Izola	1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X	1. skupina: X 2. skupina: X		1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X	1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X
Stik Mežica	X	X	X	X	X
Euro šola Ljubljana	X		X		X
Doba Maribor	X	X	X	X	X
ZKI Trzin	X	X	X	X	X
Alfabet Štore	X	X	X	X	X
Invel Velenje	X	X			X
Dart Lendava	1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X		2. skupina: X 3. skupina: X	1. skupina: X 2. skupina: X 3. skupina: X	1. skupina: X

Vir: Zaključno poročilo

Legenda:

A - skice, sheme, grafikoni, ponazorila

B - vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop)

C - avdiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)

D - avdiovizualna sredstva (video, TV)

E - drugo

Iz preglednice je razvidno, da so učitelji v vseh skupinah uporabljali skice, sheme, grafikone in ponazorila; v 10 skupinah so uporabljali različna avdiovizualna sredstva (video, TV); v 7 skupinah vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop), v prav tako 7 skupinah pa avdiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio). V primeru 10 skupin so navedli pod drugo še druge učne pripomočke, in sicer: v Stiku iz Izole - v vseh treh skupinah so uporabljali še različna geometrijska telesa, kvadratno mrežo za mere, računalnik (le v 2. in 3. skupini); v Stiku iz Mežice - plakati, zemljevidi; v Euro šoli - različna geometrijska telesa, ravnilo, kalkulatorji, milimetrski papir, barvni papir, plakati, koncentrični liki; v Dobi iz Maribora - računalnik; v Alfabetu iz Štor - računalnik; v Invelu iz Velenja - računalnik; v Dartu iz Lendave - računalnik (le v 1. skupini).

3.3.6. SPREMLJANJE NAPREDOVANJA UDELEŽENCEV

Mnenja udeležencev o programu UŽU

Vedel sem, da sem zmešan ampak nisem vedel, da sem toliko. V program sem se vključil zaradi gostinske šole. Lažje mi bo delati izpite na srednji šoli. Sedaj se počutim malo boljše in manj zmešan.

Meni je Fan hoditi sem tu mi je fšee ta program ni težek ko sem prišel v ta program sem mislil da bo težje.

Meni je kar zanimivo hoditi v to usposabljanje ki se malo pogovarjamo in tudi kaj dobrega in zanimivega izvemo.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

Spremljanje udeležencev v programu UŽU poteka v več fazah:

- na začetku s pomočjo uvodnih intervjujev,
- sproti/v času programa,
- na koncu programa.

Zelo pomembna faza so **uvodni pogovori**, ki jih navadno opravijo učitelji z udeleženci pred vstopom v program. V tej fazi naj bi učitelji dobili nekaj osnovnih informacij o udeležencih, kar bi jim bilo v pomoč pri nadaljnjem načrtovanju in izvajanju programa v skupini. V letošnjem letu so v vseh skupinah opravili uvodne intervjuje z udeleženci, vendar ne v skladu s priporočili programa UŽU – učitelji opravijo pogovor osebno, z vsakim udeležencem posebej. V nekaterih organizacijah so uvodne intervjuje izvedli frontalno, kot anketo za udeležence. To so bile naslednje organizacije: Euro šola iz Ljubljane, Dart Lendava in Stik Izola (1. in 2. skupina), v drugih organizacijah oziroma skupinah so učitelji korektno izvedli uvodne intervjuje z vsakim udeležencem posebej.

Spremljanje napredovanja udeležencev je ena izmed pomembnih faz pri izvajanju programa UŽU. Za spremljanje napredovanja udeležencev priporočamo, da učitelji uporabljajo opisno metodo po modelu D. Holland. Učitelji se sami odločajo, na kakšen način bodo uporabili to metodo ter jo prilagajajo svojemu stilu poučevanja. Na kakšen način učitelji spremljajo udeleženca v programu in v katerih fazah, smo ugotavljali pri razgovorih z učitelji (obrazec Pogovor z učiteljem) ter s končnimi poročili (obrazec Končno poročilo).

Pri razgovorih z učitelji UŽU smo jih tudi povprašali, na kakšen način obveščajo udeležence o njihovi uspešnosti in napredovanju. Odgovore učiteljev lahko združimo v naslednje kategorije:

- ☐ Sproti ob reševanju konkretnih problemov in vaj; to je bil pogoj, da so nadaljevali s programom oziroma z zahtevnejšo snovjo.
- ☐ Za vsak napredek je učitelj javno pohvalil posameznega udeleženca ali skupino.
- ☐ S pomočjo pisnih testov ter dosežkov na testu – vsak analizira svoje napake, kasneje pa se o tem še pogovorijo z udeleženci.

Na koncu programa so učitelji v Zaključnem poročilu poročali, v katerih fazah in na kakšen način so spremljali napredovanje udeležencev.

- sproti ob podajanju snovi (v 9 skupinah),
- na koncu sklopa (v 9 skupinah),
- na koncu učne ure (v 5 skupinah),
- po nekaj urah (v 1 skupini),
- drugi načini preverjanja (v 8 skupinah).

Učitelji so na različne načine spremljali napredovanje udeležencev; najpogosteje so preverjali znanje oziroma napredovanje sproti (s pomočjo metode razgovora, sprotnih vaj, samooceno udeležencev, z opazovanjem udeležencev pri pouku, srotnim spraševanjem učiteljev) in na koncu obravnavanega sklopa (s pomočjo internih pisnih testov, tako, da so se udeleženci med seboj spraševali, s predstavitvijo udeležencev in samoocenjevanjem). V 8 primerih pa so se posluževali še naslednjih načinov spremljanja: uvodni pogovor in drugi razgovori z udeleženci, z vstopnimi in zaključnimi testi (Stik Izola v vseh treh skupinah); preverjanje in utrjevanje z novimi vajami po časovnih presledkih, pisno preverjanje (Stik Mežica); na koncu s ponavljanjem (Euro šola); preverjanje znanja v avtentičnem okolju (ZIK Tržič); z vstopnimi in izstopnimi testi (Alfabet Štore); na začetku vsake tematike ponovijo predhodno učno snov (Dart Lendava – 2. in 3. skupina). Po nekaj urah (po 40 urah) so spremljali napredovanje udeležencev po metodi D. Holland le v Alfabetu iz Štor.

V povezavi s spremljanjem napredovanja udeležencev v programu smo od učiteljev dobili naslednje odgovore:

- Za vse skupine (N=12) so učitelji odgovorili, da ob vstopu v program ugotavljajo, kakšno je poprejšnje znanje in kakšni so interesi udeleženca. Učitelja naredita skupaj z udeleženci okvirni program dela, ki ga sproti preverjata in dopolnjujeta.
- Prav tako so za vse skupine odgovorili, da sproti ugotavljajo pomanjkljivosti v znanju in jim prilagajajo težavnost pouka.
- Le v 4 skupinah so snov obravnavali dosledno po programu, od tega so v 2 skupinah (v 1. in 2. skupini v podjetju Stik iz Izole) navedli, da so spremenili nekatere vsebine pri slovenskem jeziku in več časa namenili učenju »kako se učiti«.

Na podlagi navedenega lahko sklenemo, da so učitelji spremljali napredovanje udeležencev v različnih fazah izvedbe programa, najpogosteje sprotno ob podajanju snovi ter na koncu vsebinskega sklopa, v večini primerov s pisnimi testi – sprotne pisne vaje, z razgovori, s spraševanjem; manj pogosto pa s samoocenjevanjem udeležencev, preverjanjem znanja v življenjskem/avtentičnem okolju. Problemu spremljanja napredovanja udeležencev po metodi D. Holland (uporabili so ga le v 1 skupini) bomo namenili več besed v naslednjem poglavju.

Na eni izmed letnih evalvacijskih delavnic je potrebno podrobneje spregovoriti o samoevalvaciji oziroma spremljanju napredovanja posameznika po modelu D. Holland oziroma razmisliti o morebitni prilagoditvi omenjenega modela.

Pri večini učiteljev je način spremljanja napredovanja udeležencev precej tog, saj gre v večini primerov za »klasično šolsko« spremljanje, kar pa ni sprejemljivo in ni v skladu s standardi in priporočili, določenimi s programom UŽU, zato bomo v letu 1999 namenili večjo pozornost usposabljanju za uporabo te metode.

3.3.6. INDIVIDUALIZACIJA POUKA

Med pomembna načela pri izvajanju programa UŽU sodi tudi načelo individualizacije. Kako ga učitelji uresničujejo pri pouku, smo ocenjevali na več načinov: pri hospitacijah in razgovorih z učitelji ter na osnovi gradiv, ki smo jih dobili od učiteljev.

Učitelje smo vprašali, kaj v njihovi praksi pomeni individualizacija ter kaj bi lahko še storili na tem področju. Odgovore na vprašanje, kako učitelji razumevajo pomen individualizacije, smo združili v naslednje kategorije:

- Prilagajanje programa predznanju, interesom in drugim značilnostim tako posameznikov kot skupine.
- Vzpostavljajanje neposrednih/osebnih stikov z udeleženci ter ugotavljanje njihovih potreb, problemov in iskanje ustreznih rešitev (problemi pri učenju, socialni problemi ipd.).
- Ugotavljanje potreb, interesov ter določanje postopnih/etapnih korakov za doseg le-teh ter spremljanje napredovanja.
- Individualna pomoč posamezniku pri učenju (posebni, prilagojeni učni listi, dodatna, individualna razlaga).

Od učiteljev smo tudi želeli izvedeti, kaj lahko še storijo na tem področju. Odgovore smo združili v predloge za nadaljnje delo, ki obsega:

- Prilagajanje programa posamezniku:

Pri načrtovanju in izvajanju programa se upoštevajo interesi, predznanje, potrebe in cilji posameznika.

- Prilagajanje programa značilnostim skupine:

Načrtovanje izobraževalnega programa poteka v skladu z značilnostmi neke ciljne skupine ter upošteva tako različnosti posameznikov znotraj skupine kot tudi skupine kot celote. Pri tem je potrebno izhajati iz značilnosti udeležencev v skupini (mlajši brezposelni, starejši brezposelni, pismeni Romi, nepismeni Romi, udeleženci s končano oziroma nedokončano osnovno šolo, udeleženci, ki so izpadli iz poklicnega oziroma srednješolskega sistema ipd.).

V praksi se je pokazalo, da imajo učitelji večje probleme v heterogenih skupinah pri izvedbi programa (npr. v skupinah, v katerih so udeleženci, ki nimajo temeljnega znanja s področja sporočanja in računanja – imajo npr. končan 6. ali 7. razred osnovne šole in so v skupini skupaj z udeleženci z nedokončanim 3. letnikom poklicne oziroma srednje šole – primer obeh skupin v organizaciji Stik iz Izole, ZIK DU iz Tržiča; ter v skupinah, kjer so večje generacijske razlike – druga skupina Romov iz Lendave. S tem problemom so povezana naslednja vprašanja:

- katera znanja še morajo pridobiti/osvojiti/obnoviti učitelji, da bodo pri načrtovanju in izvajanju programa upoštevali značilnosti skupine kot celote ter hkrati izhajali tudi iz značilnosti posameznika;
- zakaj se metoda D. Holland v praksi ni ohranila; ali vzame učiteljem preveč časa; ali znajo učitelji ustrezno pristopiti k udeležencu ter ga motivirati pri ugotavljanju njegovih interesov, potreb oziroma ciljev, ali znajo ohraniti sodelovanje v procesu

spremljanja napredovanja ter individualne načrte posameznikov uspešno povezati z značilnostmi skupine kot celote;

- kako uspešno uresničevati načelo »učimo se drug od drugega« v skupinah, v katerih se udeleženci bistveno razlikujejo po izobrazbi, delovnih izkušnjah in postavljenih ciljeh posameznika kot tudi po starosti.

Na podlagi odgovorov lahko sklepamo, da večina učiteljev razume pomen individualizacije, in sicer tako prilagajanje pouka posamezniku kot skupini. Pri prilagajanju pouka učitelji upoštevajo interese posameznika, njihovo predznanje, potrebe, individualno pomoč posamezniku pri razlagi snovi, spremljanje napredovanja ipd. Kljub temu, da učitelji razumejo pomen načela individualizacije, bi dodali, da ga premalo upoštevajo tudi v praksi.

V prihodnje je potrebno dajati večji poudarek individualnemu ugotavljanju potreb, interesov, predznanja, delovnih in drugih izkušenj. Proces individualizacije na ravni posameznika je lahko učinkovit, če udeleženec skupaj z učiteljem oblikuje individualni načrt (na podlagi njegovih potreb, interesov, izkušenj, ciljev) že na samem začetku vključitve v program, ki je tako učiteljem kot udeležencem pomemben kriterij v vseh fazah učenja ter spremljanja napredovanja posameznika. Učitelj si pri načrtovanju programa lahko pomaga s podatki, ki jih pridobi s pomočjo uvodnega intervjuja/pogovora. Vendar se je tudi v tem primeru pri mnogih izvajalcih oziroma učiteljih izkazalo, da niso izvajali individualnih intervjujev z vsakim udeležencem individualno, temveč so jih učitelji izpeljali kot anketo (udeleženci so sami izpolnili obrazec), to pa ni v skladu s standardi in priporočili programa UŽU.

Za nadaljnji razvoj programa UŽU predlagamo, da pri načrtovanju in izvedbi učitelji upoštevajo naslednje pristope pri uresničevanju načela individualizacije:

- pri načrtovanju programa tako za posameznika kot skupino morajo učitelji upoštevati podatke, pridobljene z uvodnimi intervjuji, ki jih opravijo bodisi učitelji programa organizator programa ki te podatke posreduje učiteljem;
- načrtovanje in spremljanje napredovanja posameznika po modelu D. Holland: v povezavi s tem je potrebno razmišljati, zakaj ga učitelji ne uporabljajo pri izvedbi programa in poiskati ustrezne rešitve za dopolnitev, poenostavitev in morebitne druge spremembe, ker bomo v prihodnje tako od izvajalcev kot učiteljev zahtevali, da omenjeni model v praksi uporabljajo.

3.3.7. MOTIVACIJA ZA UČENJE

Mnenja udeležencev o programu UŽU

Meni osebno je všeč, ker se spoznavamo. Ko sem doma pogrešam družbo, ker sem bila navajena med ljudmi v službi. V skupini UŽU se zabavamo in delamo kaj zanimivega.

Rad hodim sem, saj ni tako, težko kot sem si mislil, na začetku. To življenjsko učenje mi dosti pomeni saj so to stvari ki se v življenju potrebujejo. Odločil sem se da bom hodil do konca.

Ostala sem na istem nivoju, je pa program UŽU dober in kvalitetno organiziran.

Zdi se mi, da se lažje učim oziroma si prej zapomnim stvari kot prej pri rednem šolanju. Postal sem navdušen za učenje za trgovca.

Dosleden izpis izjav udeležencev UŽU.

Od učiteljev smo želeli izvedeti, na kakšen način običajno motivirajo udeležence za delo oziroma učenje v programu. Odgovore smo združili v naslednje kategorije:

- Prilagajanje programa predznanju udeležencev ter njihovim pričakovanjem, interesom.
- Predstavitev uporabnosti znanja za lažje razumevanje življenjskih situacij ter lažjo interakcijo z okoljem.
- S sprotnim vrednotenjem uspešnosti ter spodbudami za nadaljnje delo.
- Pri pouku uporabljajo razne stimulatívne metode dela (uganke, različne skupinske igre, poslušanje glasbe, obiski organizacij/ustanov/posameznikov, ki se navezujejo na obravnavano temo ipd.).
- Obravnavanje problematike po stopnjah/etapnih korakih, ki jih določijo učitelji skupaj z udeleženci, ter zavestno določanje podciljev za dosego ključnih ciljev.
- Spodbujanje udeležencev k aktivnemu sodelovanju ter razvijanju občutka odgovornosti (udeleženci so pozvani, da kaj postorijo namesto učitelja, udeleženci predstavijo svoje interese, teme, ki jih zanimajo oziroma begajo – ljubezen, spolnost, droga ipd.).

Učitelji so za dosego večje motivacije udeležencev za delo izhajali iz interesov, predznanja, potreb udeležencev in tem kriterijem prilagajali program tako na ravni posameznika kot skupine; izbirali so vsebine, ki so življenjske in aktualne za udeležence; uporabljali so stimulatívne oziroma aktivne metode dela; s postopnim podajanjem snovi – upoštevanje težavnostnih stopenj; sprotno vrednotenje znanja/uspešnosti ter pozitivne spodbude; s spodbujanjem k aktivnemu sodelovanju ter k odgovornosti za svoje delo.

Motivacija za učenje je rezultat notranjih motivov udeležencev za izobraževanje in zunanjih motivov, pri čemer ima pomembno vlogo učitelj, ki izvaja program. Tu so mišljeni še zlasti ustreznost pristopa k udeležencu, način dela z udeleženci, izbor vsebin, mesto in vloga udeleženca v programu ipd.

Pri hospitacijah smo lahko videli, kako učitelji motivirajo udeležence. Navajamo primer iz organizacije Stik Mežica (učiteljica Andreja Mernik), kjer so obravnavali Pitagorov izrek tako, da so računali površino »Mickinega vrta«. Večina udeležencev je izhajala iz kmečkega okolja, zato je učiteljica obravnavala snov v interakciji s konkretnimi življenjskimi primeri (kako izmerimo vrt, kolikšna je površina vrta, koliko jabolk lahko posadimo na površino ... vrta, če mora biti razdalja od enega do drugega drevesa ... ?).

Na podlagi navedenega lahko sklenemo, da učitelji zaznavajo in uporabljajo eni bolj, drugi manj uspešne prijeme pri motivaciji udeležencev. V prihodnje pa bi bilo potrebno razmišljati o še večji angažiranosti učiteljev UŽU pri motivaciji udeležencev ter hkrati temeljitejši usposobljenosti učiteljev za učinkovitejše osmišljanje učenja v programu, kot tudi ustrezni motivaciji za nadaljnje izobraževanje.

3.4. UČITELJI V PROGRAMIH UŽU

Mnenja udeležencev o učiteljih

Zelo sta mi pomagali učiteljici v programu. Rada bi se zahvalila obema profesoricama, ker sem se veliko naučila in dosegla znanja in upam, da bodo tudi ostali veliko pridobili, kateri se bodo vključili v program UŽU.

Izjava udeleženke programa UŽU.

Program UŽU lahko izvajajo učitelji, ki so končali 200-urno usposabljanje ter pridobili licenco za poučevanje v programih UŽU. Doslej se je usposobilo 44 učiteljev. Vsaka organizacija, ki se prijavi na razpis za izvajanje programa, mora imeti dva usposobljena učitelja, enega za področje sporočanja in enega za uporabno računstvo.

Preglednica 13: Učitelji, ki so izvajali programe UŽU v obdobju od oktobra 1997 do decembra 1998

Učitelj	Organizacija	Število skupin
Antonija Gornik	Stik Izola	3
Zdenka Cesar	Stik Izola	3
Marjana Skralovnik	Stik Mežica	1
Andreja Mernik	Stik Mežica Alfabet Štore Invel Velenje	3
Danica Cedilnik	Euro šola	1
Magda Juvan	Euro šola	1
Renata Kišek	Euro šola	1
Ana Osrajnik	Doba Maribor	1
Zdenka Boltavzer	Doba Maribor	1
Anton Kramarič	ZIK DU Tržič	1
Mira Kramarič	ZIK DU Tržič	1
Tanja Goljar	Alfabet Štore Invel Velenje	2
Alenka Stupar	Dart Lendava	3
Gabrijela Smej	Dart Lendava	3

Vir: Zaključno poročilo

V obravnavanem obdobju je program izvajalo 14 učiteljev (ali 31 % od vseh usposobljenih učiteljev). V vseh organizacijah (N=8) sta program izvajala 2 učitelja (eden za področje sporočanja/komunikacije, eden za računanje), razen v organizaciji Euro šola, kjer so poučevali trije učitelji (dve učiteljici za sporočanje).

Večina učiteljev (8 od 14) je izvajalo program v 1 skupini, 4 v 3 skupinah in 1 v 2 skupinah.

V obravnavanem obdobju smo opravili razgovor z 12 učitelji⁷. Z enim smo opravili dva razgovora, ker smo pri prvem ugotovili nekatere pomanjkljivosti pri delu in smo jim predlagali izboljšave za njegovo delo.

3.4.1. ZNANJA, KI JIH ŽELIJO UČITELJI OSVOJITI

Pri razgovorih z učitelji smo ugotavljali, na katerih področjih in iz katerih vsebin se želijo še usposabljanje za izvajanje programa UŽU. Navajali so naslednje teme:

- Sociološke - družbene teme, problemi mladih, brezposelnost.
- Psihološke teme – kritične, konfliktne situacije, »intimni prag«.
- Sodobne, nove metode učenja.
- Kako uspešno izpeljati individualizacijo pouka.
- Sestavljanje učnih lističev.
- Seznanitev z ustreznimi metodami učenja za prilagojeni program UŽU.
- Problemi vzgoje/prevzgoje mladih.
- Psihologija – kako reagirati v določenih situacijah, razreševanje konfliktov.
- Usposobiti učitelje, da bodo znali pravilno povezovati vsebine.
- Vsebine pri delu s težje zaposljivimi.
- Metode, oblike dela z brezposelnimi.
- Teme s področja komunikacije – vrste komunikacij, kako uspešno komunicirati.
- Načini dela z udeleženci prilagojenega programa UŽU (ciljna skupina UŽU – posebna osnovna šola).

Iz odgovorov je razvidno, da si učitelji želijo pridobiti še dodatna znanja z različnih področij. Strnili smo jih v naslednje kategorije:

- ☐ problematika brezposelnosti ter iskanja ustreznih rešitev za premagovane le-te;
- ☐ znanja s področja psihologije osebnosti s poudarkom na značilnostih bolj problematičnih skupin, med katerimi so tudi (mlajši) brezposelni;
- ☐ znanja s področja uspešne komunikacije ter vzpostavljanja ustreznih stikov oziroma odnosov pri delu,
- ☐ seznanitev z ustreznimi, novejšimi metodami pri delu s populacijo, ki je vključena v program UŽU.

⁷ Od učiteljev, ki smo jih pri pouku obiskali v času od 1.10.1997 do 31.12.1998 nismo opravili razgovora z Danico Cedilnik in Tanjo Goljar, ker nismo imeli instrumentarija/vprašalnika za vodenje pogovora (obrazec Pogovor z učiteljem).

3.4.2. EVALVACIJSKA DELAVNICA ZA UČITELJE PROGRAMOV UŽU

Namen letnih evalvacijskih delavnic je seznaniti učitelje z izidi spremljanja poteka programov UŽU, jih opozoriti na prednosti in pomanjkljivosti pri izvajanju programa ter ponuditi nova znanja, na katera so nas učitelji posredno oziroma neposredno opozorili na naših evalvacijskih obiskih oziroma v času pogovora po zaključeni hospitaciji. Evalvacijske delavnice organiziramo že od leta 1993, ko so začele delovati prve skupine UŽU.

Med odmori je potrebno spregovoriti še kaj o kvalitetnem izvajanju programa UŽU, evalvacijska delavnica, Andragoški center, Ljubljana 1998

Letošnja delavnica je trajala tri dni. Iz preglednice 14 je razvidna udeležba učiteljev na delavnici za vsak dan posebej.

Preglednica 14: Udeležba učiteljev UŽU na delavnici

<i>Ime in priimek učitelja</i>	<i>Učil/a v letu 1998</i>	<i>Prisoten/a na delavnici 1. dan</i>	<i>Prisoten/a na delavnici 2. dan</i>	<i>Prisoten/a na delavnici 3. dan⁸</i>
Marjana Lilič Južnič	-	+	+	+
Slava Šarc	-	+	+	+
Dalibor Šoštarič	-	+	-	+
Olga Veldin Bednjanič	-	+	+	+
Anton Kramarič	+	+	+	-
Tanja Goljar	+	+	+	-
Zdenka Boltauzer	+	+	+	-

⁸ V nacionalnem poročilu za leto 1998 bomo predstavili tudi delavnico, ki se je odvijala v začetku meseca januarja 1999, ker je bila predvidena že v mesecu decembru 1998 ter spada v sklop evalvacijske delavnice za leto 1998.

Ime in priimek učitelja	Učil/a v letu 1998	Prisoten/a na delavnici 1. dan	Prisoten/a na delavnici 2. dan	Prisoten/a na delavnici 3. dan ⁹
Marija Leskovšek	-	+	+	+
Marica Nakrst	-	+	+	+
Marija Stanič	-	+	+	+
Zdenka Cesar	+	+	-	+
Drago Videmšek	-	+	+	+
Marjana Skralovnik	+	+	+	+
Miroslav Žakšek	-	+	+	+
Stanislava Đorović	-	+	+	+
Antonija Gornik	+	+	-	+
Ivan Guajc	-	+	+	-
Mira Kramarič	+	-	+	-
Andreja Jelen Mernik	+	-	-	-
Renata Kišek	+	-	-	-
Magda Juvan	+	-	-	-
Danica Cedilnik	+	-	-	-
Ana Osrajnik	+	-	-	-
Alenka Stupar	+	-	-	-
Gabrijela Smej	+	-	-	-
Slavko Pitanic	-	-	-	+
SKUPAJ	14	17	15	14

Vir: arhiv ACS

Legenda: + prisotnost učiteljev
- neprisotnost učiteljev

Prisotnost učiteljev po posameznih dneh je bila različna; prvi dan delavnice je bila udeležba najštevilnejša -17 ali 39,5 % od vseh usposobljenih učiteljev, 2. dan - 15 ali 34,8 % učiteljev, 3. dan -14 ali 32,6 % učiteljev.

Na evalvacijski delavnici smo predstavili problematiko, ki je povezana z izvajanjem programov UŽU:

- strokovne podlage za Nacionalni program izobraževanja odraslih, ki zadeva potrebe populacije, ki ji je UŽU namenjen,
- nacionalno evalvacijsko poročilo za leti 1996 in 1997,
- ugotovitve, sklepi polletnega evalvacijskega poročila za leto 1998,
- sledila je delavnica (pripravili in vodili sta jo mag. Andreja Istenič Starčič in Natalija Žalec).

Cilji delavnice za učitelje UŽU so bili:

- pridobitev potrebnega znanja za pripravo učnih gradiv (metodična in didaktična priprava gradiva);
- omogočiti kontinuirano komunikacijo z izvajalci in med seboj - izmenjava izkušenj in gradiv med učitelji ter pripraviti program interaktivne računalniške komunikacije, ki poleg »sob za pogovarjanje učiteljev« vsebuje tudi nekakšno računalniško »knjižnico – mediateko« učnih gradiv, ki jih pripravljajo učitelji UŽU in jih naredijo dostopne tudi za druge učitelje.

⁹ V nacionalnem poročilu za leto 1998 bomo predstavili tudi delavnico, ki se je odvijala v začetku meseca januarja 1999, ker je bila predvidena že v mesecu decembru 1998 ter spada v sklop evalvacijske delavnice za leto 1998.

Tako bi sčasoma nastal nekakšen vzajemni sklad učnih gradiv v programu UŽU, iz katerega si lahko učitelji izposodijo učno gradivo, če so vanj pripravljeni posredovati tista, ki so jih pripravili sami. Seveda bi morali posamezni učitelji učno gradivo prilagajati vsakokratni učni skupini. Tako bi prihranili čas, ki ga navadno porabimo pri iskanju virov, z izmenjavo različnih idej pa bi se na splošno izboljšala kakovost učnih gradiv v programu UŽU.

Poleg učnega gradiva bomo tako pridobili še en modul nadaljevalnega andragoškega usposabljanja učiteljev v programih UŽU, ki je uvrščen v Katalog programov stalnega strokovnega usposabljanja pri Zavodu za šolstvo in ovrednoten z eno in pol točke.

Evalvacijska delavnica, Andragoški center Slovenije, Ljubljana 1998

S tem bi tisti učitelji, ki morajo letošnje leto obnoviti licenco, pa zato ne izpolnjujejo vseh pogojev, le - to obnovili, drugim pa bi se usposabljanje upoštevalo ko bodo morali obnoviti licenco. Izjema so le tisti učitelji, ki so se usposobili v letu 1993 in so od takrat učili v največ eni skupini udeležencev programa UŽU. Ti bodo za obnovitev licence, poleg priprave gradiva, opravili še nastop pred skupino udeležencev programa UŽU.

Sklepi delavnice so bili:

1. Učitelji, ki so se udeležili evalvacijske delavnice, bodo sodelovali pri usposabljanju za pripravo učnih gradiv UŽU, ki bo potekalo po metodi izobraževanja na daljavo.
2. Prisotni učitelji so podprli zamisel o nastajanju vzajemnega sklada učnih gradiv, pri čemer menijo, da morajo biti učna gradiva dostopna le tistim učiteljem, ki jih bodo tudi sami pripravljali in posredovali v sklad.

3. Sodelovanje v programu usposabljanja generaciji učiteljev '93, ki so imeli najmanj dve izvedbi v petih letih, omogoči podaljšanje licence za eno leto. Enako kot drugim učiteljem pa jim velja kot prispevek pri nadaljnjem obnavljanju licence.
4. Učno gradivo pripravljajo učitelji v dvojicah. Pri tem upoštevajo cilje in načela izvajanja programa UŽU. Gradivo pripravita tista dva učitelja, ki tudi sicer skupaj izvajata program.

Evalvacijska delavnica, Andragoški center Slovenije, Ljubljana 1998

3.4.3. MNENJA UČITELJEV O VLOGI ANDRAGOŠKEGA CENTRA

Od učiteljev oziroma organizatorjev (nekateri organizatorji so hkrati tudi učitelji v programu) smo želeli izvedeti, kakšna so njihova pričakovanja do Andragoškega centra oziroma kakšno pomoč pričakujejo.

Odgovore lahko strnemo v predloge, ki se navezujejo na:

- ☐ reševanje problemov na ravni kakovostne izvedbe pouka,
- ☐ reševanje različnih organizacijskih in drugih problemov na nacionalni ravni.

Pri uresničevanju kvalitetne izvedbe pouka v programu organizatorji oziroma učitelji menijo, da bi moral Andragoški center Slovenije:

- na novo opredeliti oziroma določiti standarde znanja v programu (pri tem je potrebno izhajati in upoštevati ciljne skupine, ki se vključujejo v program),
- organizirati več srečanj za učitelje, da bi si med seboj izmenjali znanje in izkušnje, ki so jih pridobili pri svojem delu,
- jasneje določiti kompetence učitelja pri izvedbi programa,
- izdelati ustrezna gradiva, ki bi bila v pomoč tako učiteljem kot udeležencem programa,

- ponuditi ustrezen model za spremljanje napredovanja udeležencev in individualizacijo pouka, ker učitelji ocenjujejo, da je spremljanje udeležencev po modelu D. Holland neustrezen oziroma ga je težko uresničevati v praksi.

Za reševanje različnih organizacijskih in drugih problemov na nacionalni ravni vidijo organizatorji/učitelji vlogo Andragoškega centra pri:

- Organizaciji in izvedbi programa (zagotovitev obstoja in izvajanja programa kontinuirano; vzpostaviti ustrezno financiranje programa; ustrezno animirati in predstaviti program UŽU na RZZ oziroma njihovih enotah in uradih.

Učitelji, ki so hkrati organizatorji programa UŽU, so pogosto izpostavili ta problem, ker se pri sodelovanju z OE RZZ srečujejo s številnimi težavami pri pridobivanju udeležencev, kot tudi s problemi financiranja. Večina teh učiteljev je mnenja, da na zavodu niso ustrezno seznanjeni z cilji, vsebino in namenom programa UŽU.

- Umestitvi programa UŽU v razmerju do drugih programov izobraževanja odraslih oziroma programov za izobraževanje brezposelnih.

Glede umeščenosti programa UŽU v razmerju do drugih programov v izobraževanju odraslih oziroma ukrepov iz naslova programov aktivne politike zaposlovanja pa prevladuje mnenje, da program UŽU nima pravega mesta v razmerju do drugih izobraževalnih programov, ki so vključeni v ukrepe aktivne politike zaposlovanja, zato imajo probleme pri sodelovanju z zavodi, ker ne usmerjajo brezposelnih v ta program. Rešitev bi bila, da Andragoški center pripravi srečanje za svetovalce OE RZZ in druge predstavnike RZZ ter ustrezno predstavi program UŽU v razmerju do drugih izobraževalnih programov, ki se izvajajo za brezposelne.

3.4.4. PROBLEMI PRI IZVAJANJU PROGRAMA UŽU

Organizatorje programa UŽU v izobraževalnih organizacijah smo vprašali, katere probleme so imeli pri organizaciji programa in kako so jih reševali.

Organizatorji so posebej navajali probleme, ki so povezani:

- ☐ s financiranjem programa UŽU,
- ☐ s pridobivanjem/animacijo udeležencev za vključitev v program.

Financiranje programa

Večina organizacij je imela probleme s financiranjem programa s strani MŠŠ, v nekaterih primerih tudi s strani RZZ. Nekatere izvajalke niso dobile pravočasno pogodbe od MŠŠ, nekatere izvajalke pa niso dobile (Stik Izola, Stik Mežica, Dart Lendava) izplačila za prvi obrok¹⁰ do konca izvedbe programa, za drugi obrok pa mesec, dva ali več po končanem programu.

¹⁰ Probleme s pridobitvijo pogodbe od MŠŠ in prejemom izplačila za 1. obrok so imele izvajalke predvsem do začetka novega šolskega leta 1998/99.

Z MŠŠ se je potrebno v prihodnje dogovoriti, da bo pravočasno nakazalo denar izvajalcem za posamezno izvedbo.

Možne posledice nerednega financiranja:

- udeleženci programa UŽU so lahko v času izvedbe prikrajšani za kakovostno izvedbo (učni listi, pogostitev, organizacija ekskurzij, obiski ustanov, povabljeni drugi predavatelji ipd.);
- nezaupanje organizatorjev in učiteljev (ki so v nekaterih primerih tudi organizatorji programa) do sodelovanja med ACS in MŠŠ.

Z vidika kakovostne izvedbe programa in stimulacije za delo organizatorjev in učiteljev menimo, da bi se moral čas od pogodbe, ki jo izda MŠŠ, do izplačila za oba obroka skrajšati.

Animacija/pridobivanje udeležencev za vključitev v program

Nekatere organizacije so navedle, da so imele probleme pri sodelovanju z OE RZZ pri pridobivanju udeležencev ter oblikovanju skupin. Tu se pojavljajo številna vprašanja, npr.:

- Ali se učitelji oziroma organizatorji programa UŽU dovolj angažirajo pri predstavitvi programa ter ali pri predstavitvi programa pravilno navajajo njihove cilje, komu je program namenjen, kakšni so načini dela v skupini ipd.?
- Kako spodbuditi organizatorje programa za ustreznejšo predstavitev programa v okviru OE RZZ oziroma njihovi uradi?
- Ali bi moral Andragoški center tesneje sodelovati s svetovalnimi službami RZZ (na nivoju OE RZZ in uradov) ter tudi sam poskrbeti, da bo program UŽU dobil ustrezno mesto ter bo pravilno razumljen in enakovredno ovrednoten v okviru drugih programov, ki so namenjeni izobraževanju brezposelnih ter so vpeti v ukrepe aktivne politike zaposlovanja, ali je to naloga učiteljev, ki ji niso kos in prelagajo svojo odgovornost na Andragoški center?

3.5. OCENA IN UČINKI USPOSABLJANJA V PROGRAMIH UŽU

Mnenja udeležencev o programu UŽU

UŽU program se je prehitro končal. V programu sem se imel lepo. Učiteljica je odlična mentorica in upam, da bo takšna tudi ostala.

V UŽU sem rada prihajala. Če bi bila še kakšna možnost bi program nadaljevala.

Ker imam težave s sluhom in vidom bi rad delal na tihem in lažjem delu.

Rada bi povedala, da je program UŽU pametna poteza saj mladim pomaga pri nadaljnem življenju. Meni je UŽU pomagal, da sem dobila honorarno zaposlitev.

Dosledni prepis izjav udeležencev programa UŽU.

Domnevali smo, da ima zaključen program UŽU lahko različne učinke za udeležence. Kakšni so ti učinki in kako udeleženci ocenjujejo vključitev v program, smo ugotavljali na podlagi anket ob zaključku programa in nekaj mesecev (približno treh) po končanem programu UŽU¹¹.

Ob zaključku programa niso bili anketirani vsi udeleženci, ki so zaključili z izobraževanjem v programu UŽU. Tako imamo:

- število anketiranih udeležencev ob zaključku programa 56 ali 58% vseh od vseh 96, ki so zaključili program,
- 31 ali 35 % anketiranih udeležencev od vseh 89¹² udeležencev, ki smo jih anketirali po pošti do 31.12.1998 po zaključenem usposabljanju.

3.5.1. OCENA PROGRAMA UŽU

Ob koncu programa smo od udeležencev želeli izvedeti, kako ocenjujejo program. Ugotoviti smo želeli:

- kakšno je bilo zanje učenje v programu ter ali so se jim uresničila pričakovanja,
- kaj jim je bilo v programu najbolj všeč,
- kaj pogrešajo v programu,
- v čem se najbolj razlikuje učenje v programu UŽU v primerjavi s prejšnjim šolanjem,
- kako ocenjujejo zahtevnost programa glede na predznanje udeležencev,
- kako ocenjujejo zahtevnost vaj in učnih listov,
- kako ocenjujejo učitelje,
- kako ocenjujejo odnose v skupini.

Ocena učenja v programu ter uresničitve pričakovanj

Večina udeležencev je bila zadovoljna z učenjem v programu UŽU. Več kot polovica jih meni (55 %), da je bilo učenje zelo prijetno, slaba polovica pa je ocenila učenje kot prijetno (45%). Nihče ni odgovoril, da je bilo zanj učenje v programu neprijetno.

Glede uresničitve pričakovanj v programu pa je slaba polovica udeležencev mnenja, da je program zadovoljil njihova začetna pričakovanja (48% vprašanih), slaba tretjina je odgovorila, da jim je program ponudil malo več, kot so pričakovali, dobri desetini pa je program presegel vsa njihova pričakovanja, le 2 udeleženca sta navedla, da ju je program razočaral oziroma sta pričakovala nekaj drugega.

Kaj je udeležencem bilo najbolj všeč

Na vprašanje, kaj je bilo udeležencem v programu najbolj všeč, so odgovorili:

- da so se med seboj razumeli (91%),

¹¹ Anketiranje udeležencev programa UŽU ob zaključku programa in po zaključenem programu je potekalo s pomočjo dveh instrumentov, ki se razlikujeta, in sicer: za udeležence osnovne šole s prilagojenim programom in druge udeležence programa UŽU. Obseg vprašanj je različen, zato bomo rezultate predstavili ločeno za udeležence osnovne šole s prilagojenim programom in druge udeležence programa UŽU.

¹² Po pošti nismo anketirali 3. skupine udeležencev iz organizacije Stik iz Izole, ker od zaključka programa še niso minili trije meseci.

- da sta so se učitelji z njimi veliko pogovarjali (87%),
- da so izboljšali sporazumevanje z ljudmi (82%),
- da so se naučili več slovenščine (77%),
- da so se naučili več matematike (77%),
- da so se na splošno veliko naučili (73%),
- da so jih obiskali svetovalci za zaposlitev oziroma še drugi svetovalci (70%),
- da so spoznali nove možnosti za zaposlitev (64%),
- da so se osebno spremenili (59%),
- da so odkrili poklic, ki jih zanima (57%),
- da so obiskali ustanove: knjižnico ipd. (41%).

Udeležencem so bili v programu najbolj všeč odnosi (razumevanje v skupini, razgovori z učitelji) ter izboljšanje veščin v komunikaciji z drugimi ljudmi, kot tudi pridobljeno znanje s področja sporočanja in računstva ter obravnavanje njihovega statusa oziroma problematike brezposelnosti ter prepoznavanja novih možnosti za zaposlitev. Pozitivno ocenjujejo tudi vpliv programa na njihovo osebno spreminjanje ter fleksibilne metode učenja, kot so obiski zunanjih ustanov.

Kaj pogrešajo v programu

Kljub zgoraj navedenim pozitivnim ocenam učenja v programu UŽU udeleženci v programu ***bolj pogrešajo:***

- več informacij o različnih poklicih (61%),
- več pomoči pri izbiri in odločitvi za poklic (52%);

srednje pogrešajo:

- več pogovorov (41%),
- več praktično uporabnega znanja (37%),
- več samostojnega dela (30%),
- da bi bilo učenje bolj zanimivo (21%);

najmanj pa:

- več posluha za njihove osebne težave (20%),
- več teoretičnega znanja (18%).

Udeleženci si torej želijo več informacij, ki so povezane z večjimi možnostmi zaposlovanja (od informiranja o obstoječih poklicih do večje pomoči pri izbiri in odločitvi za poklic), manj pa jih moti način dela v programu in izbor obravnavanih vsebin. Torej je v prihodnje potrebno učitelje spodbujati, da v temeljne vsebine programa UŽU bolj sistematično in v večjem obsegu vpletajo tudi informacije oziroma vsebine, ki so povezane z obstoječimi poklici ter kriteriji, značilnostmi posameznih poklicev, ter preučiti obstoječe možnosti za pridobitev zelenega poklica.

Razlike v učenju v programu UŽU v primerjavi s prejšnjim šolanjem

Udeleženci na splošno ocenjujejo, da obstajajo precejšnje razlike pri učenju v programu UŽU v primerjavi s prejšnjim šolanjem. Najočitnejše so naslednje:

- učenje v UŽU je bolj zanimivo (95% odgovorov),
- bolj sproščeno počutje (94% odgovorov),
- boljši medsebojni odnosi (94% odgovorov),
- poučujejo boljši učitelji (94% odgovorov),

- dobili so bolj uporabno znanje za življenje (91% odgovorov),
- bolj zanimiva snov kot v šoli (89% odgovorov),
- primernejše oblike dela (87% odgovorov),
- učenje ni tako težko (86% odgovorov),
- snov ni tako težka kot v šoli (84% odgovorov).

Odgovori udeležencev na splošno kažejo, da obstaja bistvena razlika med učenjem v programu UŽU v primerjavi z njihovim prejšnjim učenjem v šoli. Razlike udeleženci še zlasti vidijo: v zanimivejšem načinu poučevanja (primernejše oblike dela, boljši učitelji), medsebojnih odnosih (med učiteljem in udeleženci kot tudi med udeleženci samimi) ter izboru vsebin oziroma učne snovi (je lažja kot v šoli, je bolj življenjska).

Učna snov glede na predznanje

Ugotoviti smo želeli, kako udeleženci ocenjujejo učno snov, ki so jo poslušali, glede na svoje predznanje. Dobra polovica (54%) udeležencev ocenjuje, da je bila ravno prav zahtevna. Vendar jih kar 37% udeležencev meni, da je bila premalo zahtevna ter da bi zmogli več, 7% pa jih je odgovorilo, da je bila snov premalo zahtevna ter da so se večino časa dolgočasil. Za 1 udeleženca je bil program preveč zahteven in ni mogel slediti učni snovi v programu.

Ocene udeležencev glede zahtevnosti učne snovi niso ravno spodbudne, saj slaba polovica ocenjuje, da je bila učna snov neprimerna (v večini primerov premalo zahtevna). V povezavi z navedenim se ponovno postavlja vprašanje, ali učitelji pri načrtovanju programa res izhajajo iz ugotovljenega predznanja in interesov udeleženca oziroma zakaj pri načrtovanju programa ne upoštevajo dejanskih značilnosti posameznika (njihovo predznanje, interesi ter načrti po zaključenem programu).

Vaje in učni listi

Vaje in učni listi, ki jih pripravijo učitelji, so v pomoč tako v času izvedbe in po končanem programu oziroma jih lahko uporabljajo kasneje v vsakdanjem življenju. 30% udeležencev ocenjuje, da so bile vaje in učni listi praktično uporabni, da jih bodo uporabljali tudi po končanem programu oziroma v vsakdanjem življenju, jih meni 54%, 16% udeležencev je mnenja, da so bili vaje in učni listi ravno prav zahtevni.

Učitelji v programu

Udeleženci so svoje učitelje dobro ocenili. Največ jih ocenjuje (86%), da so znali prisluhiti njihovim problemom, da so bili potrpežljivi in razumevali do njih (84%), da so upoštevali njihove predloge (82%), 77% pa jih ocenjuje, da so se z njihovo pomočjo veliko naučili.

Odnosi v skupini

Lahko sklepamo, da so bili odnosi v skupinah UŽU nasplošno dobri. Dve tretjini udeležencev je mnenja, da so bili zelo dobri in prijateljski, ena tretjina pa jih meni, da so bili dobri. 2 udeleženca z odnosi v skupini nista bila zadovoljna.

Ob koncu programa smo povprašali tudi udeležence UŽU – POŠ (N=15), kaj menijo o programu UŽU ter če bi želeli še naprej obiskovati takšen program.

Večina (86,7%) udeležencev je ocenila, da jim je bil program zelo všeč, ostalim pa se je zdel v redu. Nihče ni odgovoril, da mu program ni bil všeč. Večina njih (86,7%) bi program še naprej obiskovala, razen v 2 primerih.

3.5.2. UČINKI PROGRAMA UŽU

Ugotoviti smo želeli, kakšni so bili učinki vključitve udeležencev v program UŽU. Pri tem nas je zanimalo:

- kaj so delali udeleženci tri mesece po zaključenem programu,
- ali so med tem časom pisali prošnje za delo,
- na kakšen način iščejo delo/zaposlitev,
- ali so se zaposlili/ali delajo,
- ali so se po programu UŽU vključili v še kakšno izobraževanje in v katero,
- kateri so razlogi, da se udeleženci niso vključili v izobraževanje,
- vpliv programa na želje po branju,
- ali so udeleženci ob in po končanem programu opazili pri sebi kakšne spremembe in katere so,
- katera znanja so si udeleženci izboljšali s pomočjo programa UŽU,
- ali so se udeležencem spremenili njihovi življenjski cilji ter kaj bodo po programu počeli.

Učinke programa smo ugotavljali v dveh fazah, in sicer ob zaključku programa in nekaj mesecev po zaključenem programu.¹³

Aktivnosti po zaključenem usposabljanju

Več kot polovica udeležencev (17 ali 55% od 31 vprašanih) je iskala delo oziroma zaposlitev, le v 3 primerih so se udeleženci zaposlili in nadaljevali s šolanjem ob delu, v dveh primerih sta udeleženca nadaljevala z rednim šolanjem. Drugi udeleženci so navedli naslednje dejavnosti, ki so jih opravljali od konca programa:

- vključitev v javna dela,
- iskanje informacij o šolah,
- obiskovanje rehabilitacijskega centra,
- opravljanje zaključnih izpitov,
- iskanje krajših oblik zaposlitve.

Odgovori kažejo, da so bili udeleženci nekaj mesecev po zaključenem usposabljanju bolj angažirani pri iskanju dela oziroma zaposlitve kot iskanju možnosti za nadaljevanje izobraževanja.

¹³ Kako ocenjujejo udeleženci program UŽU, kakšni so učinki programa, ugotavljamo s pomočjo dveh anketnih vprašalnikov, in sicer ob zaključku programa (obrazec Anketa za udeležence ob koncu programa) in nekaj mesecev po zaključenem programu (obrazec Anketa za udeležence).

Načini iskanja dela ali zaposlitve

Polovica udeležencev je po zaključenem usposabljanju v programu aktivno iskala zaposlitev. Od teh je slaba polovica udeležencev (42 %) sama pisala prošnje, na razgovoru za zaposlitev/delo pa je bila dobra polovica udeležencev (58 %). To pa potrjuje prejšnje odgovore udeležencev, ki so odgovorili, da so v času od zaključka usposabljanja iskali zaposlitev.

Dobra polovica vprašanih (58%) išče delo/zaposlitev tako, da sami pregledujejo oglase in razpise za razna dela in pošiljajo prošnje, manj je tistih, ki jim pri iskanju dela pomaga bodisi družina bodisi zavod za zaposlovanje bodisi znanci ali prijatelji.

Od 31 udeležencev, ki so odgovorili, jih 8 ali 26% dela/so zaposleni. Opravljajo: delo v trgovini, delo v skladišču, pomoč v kuhinji, šivanje, javna dela (čiščenje in urejanje romskega naselja v Prekmurju).

Podatek nas navaja k sklepu, da je potrebno udeležence že v času programa usposobiti na samostojnost pri iskanju dela oziroma zaposlitve, in sicer tako z vidika iskanja dela/zaposlitve (preko nacionalnih in lokalnih časopisov, spremljanje pravičnega pisanja prošenj) kot jih tudi ustrezno pripraviti na učinkovite razgovore z delodajalci.

Izobraževanje

Od udeležencev smo tudi želeli izvedeti, ali so se vključili v kakšno izobraževanje po usposabljanju v programu UŽU. Le 8 ali 26% od tistih, ki so nam odgovorili, se je izobraževalo. V 3 primerih so bili to programi poklicnega usposabljanja (USO) kuharski in natakarski pomočnik, v 1 primeru pa za delavca v skladišču. 2 udeleženca sta opravljala voziški izpit, 2 sta nadaljevala s šolanjem na srednji trgovski šoli, 1 je opravljal računalniški tečaj, varstvo pri delu (1), prav tako 1 je opravljal zaključne izpite na srednji rudarski šoli.

Tisti pa, ki se niso vključili v nobeno izobraževanje, so navedli različne razloge za to. Najpogostejši je bil ta, da so socialno ogroženi ter da se želijo zaposliti oziroma da želijo prej rešiti finančne probleme, le 1 udeleženec pa je navedel, da ne zna dovolj dobro pisati in brati, zato se ne želi in ne more vključiti v nobeno izobraževanje.

Nekateri udeleženci so navedli (teh je bilo 6 ali 19%), da še čakajo na pričetek šole, tečaja ali usposabljanja, in sicer trgovske šole (3), gostinske – smer natakari (2) in dokončanje (večerne) osnovne šole.

Branje udeležencev po končanem programu

Več kot dobra polovica udeležencev (19 ali 61% od 61) je navedla, da ne berejo bistveno več ali manj, le 6 ali 19% jih bere več kot pred vključitvijo v program, enak delež pa manj.

Udeležence smo tudi vprašali, kaj so prebirali v zadnjem času. Največ jih je navedlo (68% od tistih, ki so odgovorili, da so v zadnjem času kaj prebrali), da so prebirali različne časopise oziroma revije, npr. Dnevnik, Delo, Stop, Slovenske novice,

Primorske novice, Jana, Oglasnik, Večer, Kaj, Vse za dom; le v 7 primerih tudi knjige (Cvetje v jeseni, Otroci s postaje Zoo, Visoška kronika ter različno drugo literaturo, kot so jih udeleženci poimenovali, »ljubezenske dogodivščine«, »detektivski romani«) oziroma priročnike (slovenski pravopis, kuharske knjige, gobarski vodiči).

Spremembe, ki so jih pri sebi zaznali udeleženci po končanem programu

Udeležence smo v dveh fazah povprašali, ali so pri sebi zaznali kakšne spremembe, in sicer ob zaključku programa in nekaj mesecev po zaključenem programu UŽU.

Ob koncu programa so udeleženci pri sebi **najpogosteje** zaznali naslednje spremembe:

- pridobili so pomembne izkušnje v odnosih z ljudmi (82 % odgovorov),
- postali so bolj samozavestni (79 % odgovorov),
- pri sebi so odkrili nove interese (71 % odgovorov),
- pridobljeno znanje in izkušnje uporabljajo pri nadaljevanju študija, pri delu in iskanju zaposlitve (71 % odgovorov).

V malo manjši meri pa:

- program UŽU je vplival na spremembo njihovega vedenja (62 % odgovorov),
- na večjo mero optimizma (62 % odgovorov),
- na reševanje osebnih težav (62 % odgovorov),
- na spremembo vedenja z nadrejenimi (60 % odgovorov).

Večina udeležencev je nekaj mesecev po končanem programu mnenja, da je program UŽU vplival pozitivno na nekatere spremembe, in sicer na to, da so začeli lažje reševati osebne težave, lažje vzpostavljajo stike z ljudmi, bolj so samozavestni, v nekaterih primerih pa je program pomagal tudi k odkrivanju novih interesov ter pomagal k večjemu optimizmu za življenje.

Vpliv pridobljenega znanja

Ob koncu programa udeleženci ocenjujejo (N=56), da **so si izboljšali svoje znanje še zlasti pri:**

- pisanju prošenj, življenjepisa, pritožb, opravičil (80 % odgovorov),
- lažjem in boljšem izražanju v različnih pogovorih (68 % odgovorov),
- računanju v vsakdanjem življenju – npr. popust, površina, prostornina (63 % odgovorov),
- samozavestnem navezovanju stikov z ljudmi (52 % odgovorov).

Nekoliko manj pa pri:

- pridobitvi splošnega znanja (48 % odgovorov),
- branju in razumevanju besedil (48 % odgovorov),
- rabi slovnice in pravopisa (46 % odgovorov),
- samostojnosti pri učenju (45 % odgovorov).

Najmanj pa pri:

- uporabi vozniških redov, zemljevidov (34 % odgovorov),
- uporabi slovarjev, priročnikov (23 % odgovorov).

Nekaj mesecev po končanem programu pa udeleženci ocenjujejo (N=31), da so v programu **izboljšali svoje znanje še zlasti pri:** računanju, pisanju prošenj, iskanju dela/slужbe; **Manj pa** pri uporabi slovarjev, uporabi slovnice in pravopisa, branju vozniških

redov, pravilnem učenju, izražanju svojega mnenja, motivaciji za učenje ter vključevanju v izobraževanje.

Udeleženci podobno ocenjujejo vplive pridobljenega znanja v času ob zaključku usposabljanja kot nekaj mesecev po zaključenem usposabljanju v programu UŽU.

Udeleženci so se v programu **najbolje naučili** osnov uporabnega računstva, ter pravil, ki jih morajo upoštevati pri pisanju različnih uradnih pisem (prošnja, življenjepis, opravičila za otroke); **manj** pa so spretni pri razbiranju oziroma razumevanju besedil, ki jih morajo hitreje, situacijsko prepoznati ter jih povezati z reševanjem danih situacij v življenju (npr. uporaba priročnikov, zemljevidov, slovarjev, vozni redov), kar je nedvomno povezano z navajanjem udeležencev na samostojnost ter na hitrejše reševanje različnih situacij v življenju, ki zahtevajo prepoznavanje/razumevanje besedil, ki so pogoj za reševanje danih situacij.

Cilji ob koncu programa ter načrti za prihodnost

Večini udeležencev (75 % od 56) so se življenjski cilji že v času programa UŽU popolnoma spremenili, 23% udeležencev se cilji zaradi programa UŽU niso spremenili, 1 (ali 2 %) udeleženec pa je odgovoril, da nima nikakršnih ciljev. Torej lahko povzamemo, da je imel program UŽU na večino udeležencev pozitivne učinke, saj so se jim življenjski cilji zaradi obiskovanja programa spremenili.

Na vprašanje, kaj bodo delali po končanem programu, je največ udeležencev programa odgovorilo, da bodo še naprej iskali zaposlitev (46% vprašanih), sledijo jim tisti, ki se nameravajo zaposliti in nadaljevati s šolanjem ob delu (30% vprašanih). Drugi pa se nameravajo takoj zaposliti oziroma jih čaka delo (2 ali 4 %), 3 ali 5 % udeležencev čaka na vpoklic v vojsko, 1 bo nadaljeval z rednim šolanjem (na srednji kmetijski šoli), 2 se nameravata vključiti v tečaje, od tega 1 v tečaj pletenja iz ličja, drugi pa v usposabljanje za kurjača centralnih naprav.

V večini primerov je cilj udeležencev po zaključenem usposabljanju v programu bodisi najti delo oziroma zaposlitev bodisi nadaljevati z izobraževanjem/s šolanjem, kar je tudi namen programa UŽU; da usposobi in motivira udeležence za ponovno integracijo s socialnim okoljem, da intenzivneje iščejo delo ali nadaljujejo s šolanjem.

Ugotavljanje učinkov vključitve v program UŽU-POŠ

S posebnim anketnim vprašalnikom¹⁴ smo anketirali udeležence UŽU-POŠ (Alfabet Štore) in 3. skupino Romov (Dart Lendava). Pri tem nas je še zlasti zanimalo:

- v čem jim je program UŽU pomagal ter
- v čem so izboljšali svoje znanje oziroma kaj najbolje znajo po končanem programu.

¹⁴ Posebej smo anketirali z drugačnim inštrumentarijem/anketnim vprašalnikom udeležence UŽU – osnovne šole s prilagojenim programom (Alfabet Štore) ter 3. skupino Romov iz Beltincev (Dart Lendava), ker smo na podlagi evalvacijskega obiska domnevali, da bi bil prvotni inštrumentarij zanje prezahteven oziroma bo omenjeni inštrumentarij za udeležence bolj razumljiv (skupina je bila alfabetsko skoraj nepismena).

Program je udeležencem pomagal

Program UŽU je udeležencem *v večini primerov pomagal*:

- da so se naučili koristne stvari za življenje,
- bolje razumejo svoj položaj in se zavedajo svojih pravic,
- bolj so zadovoljni sami s seboj, v programu so spoznali oziroma dobili nove prijatelje.

V manjši meri pa:

- je program pomagal, da so ti udeleženci prišli do dela oziroma zaposlitve (le v enem primeru) ter
- da so bolj motivirani za učenje.

Udeleženci najbolj znajo

Udeleženci so navedli, da *najbolje znajo*:

- povedati, kaj želijo na Zavodu za zaposlovanje in na Centrih za socialno delo,
- poslušati, ko drugi govorijo,
- pri branju in prepoznavanju tekstov so najbolj uspešni pri branju TV in radijskih sporedov, časopisov, revij,
- pisati razglednice in čestitke,
- pogovarjati se po telefonu,
- nakupovati ter varčevati denar;

še vedno pa so neuspešni pri:

- pisanju prošenj,
- izpoljevanju različnih obrazcev,
- pisanju različnih sporočil in daljših pisem,
- izražanju svojega mnenja oziroma pri pogovorih, ko so prisotni drugi ljudje,
- pri branju knjig, receptov, pisem, voznih redov, navodil za rabo zdravil,
- plačevanju računov in uporabi kalkulatorja.

Na podlagi odgovorov udeležencev lahko sklepamo, da je imel program UŽU na splošno tudi na to skupino *pozitivne učinke*, saj jim je pomagal, da so prišli do nekaterih novih znanj, ki so jim v pomoč pri reševanju (vendar le nekaterih) konkretnih življenjskih situacij: bolj so samozavestni pri razgovorih ter pri uveljavljanju svojih pravic na zavodih za zaposlovanje ter pri centrih za socialno delo, kar je nedvomno spodbudno, saj večina udeležencev ostane v stiku s temi službami tudi po zaključenem programu in so jim ta znanja lahko v veliko pomoč pri reševanju njihovega statusa.

Za v prihodnje pa je potrebno omenjeno ciljno skupino *še bolje* usposobiti zlasti za konkretnije reševanje naslednjih konkretnih situacij: branje in razumevanju voznih redov, navodil za rabo različnih pripomočkov, receptov; ravnanje z denarjem (prepoznavanje denarja, plačevanje), prepoznavanje in uporaba različnih merskih enot, izpolnjevanje obrazcev (na pošti, banki, občini), kot tudi pisanje daljših in razumljivih sporočil, pisem in različnih prošenj (za zaposlitev, opravičilo za otroka ipd.).

3.6. FINANČNO POROČILO

V letu 1998 je MŠŠ za izvajanje programa UŽU izvajalcem odobril stroške (zaradi poznega sprejetja državnega proračuna) po izračunu iz leta 1997.

Cena programa na skupino je bila:

971.612,00 Sit za ljudske univerze,

1.056.450,00 Sit za zasebne organizacije.

Posamezne sestavine so bile ovrednotene takole:

- avtorski honorar za učitelje: 557.000 Sit v ljudskih univerzah in 655.000 Sit pri zasebnikih;
- izdelava gradiv in uporaba učnih pripomočkov: 105.000 Sit,
- pogostitev udeležencev: 95.000 Sit,
- sklad za razvoj: 31.000 Sit,
- uporaba učilnice: 42.000 do 105.000 Sit,
- eksterna evalvacija: 43.675 do 65.513 Sit.

Preglednica 15: Razporeditev sredstev na posamezno izvedbo po posameznih organizacijah

	Avtorski honorar	Materialni stroški	Učna gradiva, mape	Učni pripomočki, učilnica	Pogostitev	Eksterna evalvacija	Sklad za razvoj	Drugo*	SKUPAJ
Stik Izola	634.970	35.000	172.000	95.040	162.070	64.500	30.800	98.550	1.292.930
Stik Izola	787.254	23.967	150.396	126.900	125.700	64.500	30.800	98.550	1.454.717
Stik Izola	887.450	63.963	150.396	144.000	123.333	65.513	30.800	96.000	1.561.455
Stik Mežica	640.000	/	110.000	65.000	120.000	64.500	36.000	140.000	1.175.500
Euro šola	607.233	161.808	37.660	219.223	19.233	64.500	33.206	33.206	1.142.863
Doba Maribor	680.000	105.000	60.000	99.578	95.000*	64.500	31.000	/	1.135.078
DU Tržič	388.721	28.500	/	17.000	5.500	46.440 (10% pop.)	/	/	439.721
Alfabet Štore	700.000	/	6.000	74.000	80.000	/	20.000	120.000	1.000.000
Invel Velenje	474.000	/	246.000	40.000	120.000	/	50.000	170.000	1.100.000
Dart Lendava	557.088	/	105.000	200.000	102.700	65.513	30.000	99.700	1.160.000
Dart Lendava	774.045	60.000	89.640	106.235	89.314	64.500	36.362	/	1.220.096
Dart Lendava	774.045	60.000	89.640	106.235	89.314	77.344	36.362	/	1.232.940
SKUPAJ	7.904.806	538.238	1.216.732	1.293.211	1.132.164	641.810	365.330	956.016	13.948.307
DELEZ	56,7	3,8	8,6	9,2	8,1	4,5	2,6	6,7	100,0

Vir: Zaključno poročilo

Kot je že bilo predvideno, so organizacije največ odobrenega denarja porabile za avtorski honorar učiteljev (56,7 % vsega porabljenega denarja), sledi denar, porabljen za učne pripomočke in učilnico (9,2 %), učna gradiva (8,6 %), pogostitev (8,1 %), drugi stroški¹⁵ (6,7 %), eksterno evalvacijo (4,5 %), tekoče materialne stroške (3,8 %) ter za sklad za razvoj (2,6 %).

¹⁵ Sredstva, ki so jih organizatorji porabili še za druge dejavnosti, so navajali sledeče stroške: Stik Izola: bruto osebni dohodek za organizatorja; Stik Mežica: stroški organizacije, obiski ustanov, potni stroški učiteljev, stroški za povabljenе goste; Alfabet Štore: izleti, literatura za učitelje; Invel Velenje: stroški najemnine in amortizacije; Dart Lendava: bruto osebni dohodek za organizatorja.

Podatke o stroških komentiramo takole:

- v Stiku iz Isole so v vseh treh skupinah porabili več denarja kot je bilo predvidenega za izvedbo programa. Odstopanja so še zlasti pri porabi za učna gradiva, za pogostitev ter v 2. in 3. skupini za avtorski honorar učiteljem. V organizaciji so se odločili, da bodo program podaljšali (v 2. skupini na 181 ur, v 3. pa na 189 ur), kar verjetno pojasnjuje večjo porabo sredstev.
- v Stiku iz Mežice je bil denar porabljen po predvidevanjih, zasledili smo manjši razpon pri porabi za učna gradiva ter pogostitev.
- v Euro šoli so porabili denar v skladu s pričakovanji. Pojavljajo pa se določeni pomisleki pri materialnih stroških, ki jih niso podrobneje navedli. Vprašljivi so tudi navedeni stroški za učne pripomočke in učilnico, saj na podlagi evalvacijskih obiskov, nizkega števila izvedbenih ur (skupaj je program tekel le 101 uro) ter pridobljenih gradiv menimo, da so navedeni stroški previsoki.
- v Dobi Maribor je bil denar porabljen po predvidevanjih, le pri avtorskih honorarjih smo zasledili nekoliko višji znesek, namenjen za honorar učiteljem.
- v DU Tržič so navedli znatno nižjo porabo. Za kaj je bil namenjen oziroma porabljen preostali denar, ki so ga dobili za izvedbo programa, ne vemo natančno. Ker so bili do konca programa vključeni le 4 udeleženci, predvidevamo, da je bila poraba denarja nižja od predvidenega zneska ter je po vsej verjetnosti program krilo le MŠŠ.
- v Alfabetu iz Štor so v celoti porabili manj denarja, kot so ga dobili, denar je bil porabljen po predvidevanjih, višji je znesek za avtorski honorar učiteljev.
- v Invelu iz Velenja skupna poraba stroškov bistveno ne odstopa od predvidene, odstopajo stroški za pogostitev, sklad za razvoj, kot tudi navedeni stroški za najemnino in amortizacijo, kar nas spodbuja k vprašanju, kaj je v tem primeru mišljena amortizacija in ali so tako visoki stroški upravičeni.
- Dart Lendava: v vseh treh skupinah je denar porabljen v predvidenem znesku, le pri avtorskem honorarju za učitelje je za 2. in 3. skupino prekoračen predvideni znesek.

Iz predstavljene porabe denarja po posameznih organizacijah lahko povzamemo, da skupni znesek porabljenega denarja ni bistveno odstopal od predvidenega. Večja razhajanja so znotraj porabe predvidenih zneskov za posamezno sestavino. Največja razhajanja so se pojavljala pri porabi za učna gradiva in učne pripomočke (v podjetju Stik iz Isole v vseh skupinah, v Dartu iz Lendave); pri pogostitvi udeležencev (v podjetju Stik iz Isole v vseh skupinah, Stik Mežica, v Invelu iz Velenja), v manjši meri pa pri denarju za honorar učiteljem.

Poraba denarja za učna gradiva in za mape udeležencev ni vedno upravičena. Razmišljamo, da bi se ta postavka zmanjšala in se izločila v poseben sklad MŠŠ za nagrade skupinam, ki z gradivi in mapami dokažejo, da so upravičeni do izplačila teh sredstev.

povabljeni goste; Alfabet Štor: izleti, literatura za učitelje; Invel Velenje: stroški najemnine in amortizacije; Dart Lendava: bruto osebni dohodek za organizatorja.

Za leto 1999 predlagamo, da se izvajalcem, katerih učitelji se niso udeležili evalvacijske delavnice in niso uporabljali modela spremljanja napredovanja/samoevalvacije udeležencev v programu, ne plača 40 ur za evalvacijo.

V prihodnje je potrebno izvajalske organizacije še posebej opozoriti na dosledno porabo denarja po posameznih sestavinah oziroma upravičenost odklonov od vnaprej ovrednotenih vrednostnih postavk pri posameznih sestavinah.

Na tem mestu želimo ponovno opozoriti na *probleme financiranja* programov UŽU, na katere so opozarjali tako učitelji kot izvajalci programov UŽU, tako s strani MŠŠ, v nekaterih primerih tudi s strani RZZ. Izvajalke niso dobile pravočasno pogodb (to je veljalo še zlasti za obdobje do začetka novega šolskega leta 1998/99), nekatere izvajalke pa niso dobile izplačila za prvi in drugi obrok do konca izvedbe programa.

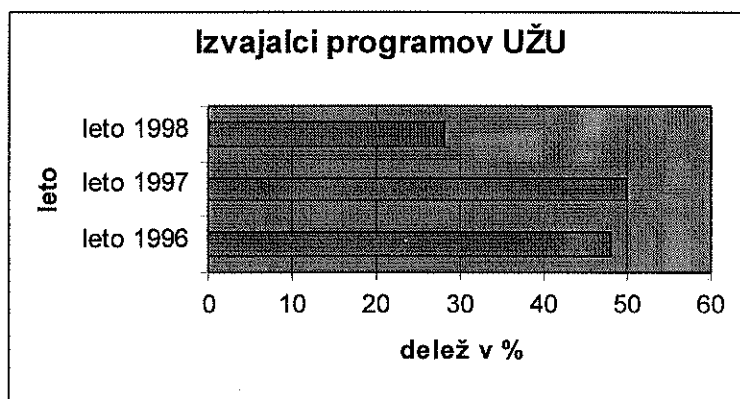
Predlagamo, da bi se pot do pogodbe, ki jo izda MŠŠ izvajalski organizaciji, od sklenjene pogodbe do izplačila sredstev s strani MŠŠ skrajšala, saj je večina izvajalk dobila denar po zaključenem programu. Menimo, da je takšen način izplačevanja za izvajalke neustrezen in nestimulativen. V povezavi s tem je potrebno omeniti razliko med večjimi izvajalskimi organizacijami (ljudske univerze) in manjšimi organizacijami (zasebne izobraževalne organizacije), saj se v večjih organizacijah prelivajo sredstva še iz drugih izobraževalnih programov, s katerimi se lahko začasno pokrijejo stroški programa UŽU, medtem ko je v manjših podjetjih to večji problem, kar se lahko tudi odraža v slabši izvedbi programa UŽU.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

4.1. ORGANIZACIJA IN IZVEDBA PROGRAMOV UŽU

V preučevanem obdobju je od 28 verificiranih izvajalcev program *izvajalo 8 ali 29% izobraževalnih organizacij*. V letu 1996 je program izvajalo 13 ali 48%, v letu 1997 pa 14 ali 50% od vseh verificiranih izvajalcev programa UŽU.

Slika 1

Vir: Zaključno poročilo UŽU za leto 1996, 1997 in 1998

Podatki kažejo, da je bilo v letu 1998 za 17,4% manj izvajalcev kot v letu 1996, in 21% izvajalcev manj kot v letu 1997 od vseh potencialnih izvajalcev programov UŽU.

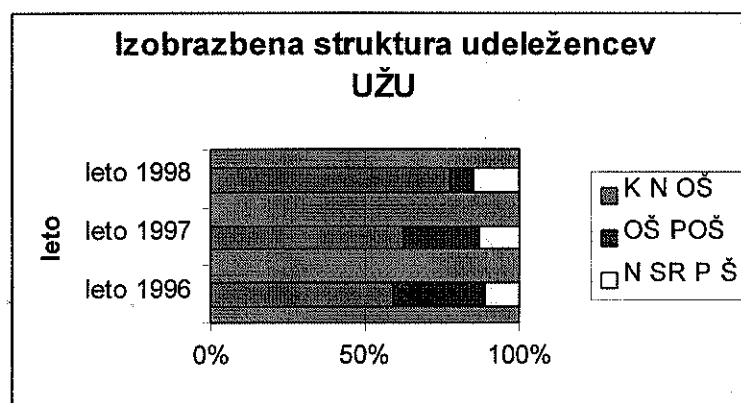
Podatek seveda ni spodbuden z vidika *izkoriščenosti verificiranih izvajalcev* in tudi *aktivnih učiteljev*. Letos je program izvajalo 14 od vseh 44 usposobljenih učiteljev (ali 32 %). Največ učiteljev je bilo aktivnih v letu 1997, in sicer 25 ali 57% učiteljev, leto poprej pa nekaj manj, in sicer 21 ali 48%. V obravnavanem obdobju ugotavljamo velik upad, kajti aktivnih je bilo za 16% učiteljev manj kot v letu 1996 in za 25% učiteljev manj kot v letu 1997.

V letošnjem letu se je program UŽU izvajal v **9 različnih krajih** Slovenije (Izola, Radlje ob Dravi, Ljubljana, Maribor, Tržič, Šmarje pri Jelšah, Velenje, Beltinci in Lendava). Dva izvajalca, ki sta program izvajala že v prejšnjih letih, sta organizirala skupini v 2 novih okoljih: Šmarje pri Jelšah (Alfabet Celje) in Beltinci (Dart Lendava).

V obravnavanem obdobju je bilo v program *vključenih 115 udeležencev, do konca ga je obiskovalo 96 udeležencev*. V preteklih dveh letih je bilo v programu več udeležencev: v letu 1996 je bilo v program vključenih 153, od teh jih je končalo 132; v letu 1997 pa 175, od teh jih je končalo 158.

Glede na *izobrazbo* so bili v programu najštevilnejši udeleženci z nedokončano osnovno šolo (40 ali 41.7%), sledijo jim tisti s končano osnovno šolo (29 ali 30.2%), 17 ali 17.7% je bilo udeležencev z nedokončano poklicno šolo, 10 udeležencev pa je imelo končano osnovno šolo s prilagojenim programom ali kaj drugega. Če primerjamo letošnje podatke s prejšnjimi obdobji, lahko ugotovimo, da je bila struktura udeležencev glede na izobrazbo nekoliko drugačna: v letu 1998 je bilo glede na prejšnji dve leti več udeležencev s končano oziroma nedokončano osnovno šolo, in sicer 72%, leta 1996 je bilo takih 55 %, 1997 pa 58 %. Povečani delež v obravnavanem obdobju gre predvsem na račun večjega števila udeležencev z nedokončano osnovno šolo in manjšega števila udeležencev s končano osnovno šolo s prilagojenim programom (absolventov osnovne šole s prilagojenim programom je bilo leta 1996 28 %, leta 1997 23 %, leta 1998 pa samo še ena skupina 7 udeležencev, katere delež znaša 7.3%. V tem obdobju smo namreč izpeljali eksperimentalni prilagojeni program UŽU za to ciljno skupino, za katerega smo dobili namenski denar Republiškega zavoda za zaposlovanje. Ko je denar usahnil, se je zmanjšalo tudi število teh udeležencev v programu.

Slika 2

Vir: Zaključno poročilo UŽU za leto 1996, 1997 in 1998

V vseh treh letih pa so dejansko prevladovali udeleženci s končano oziroma nedokončano osnovno šolo, v letih 1996 in 1997 jim sledijo udeleženci osnovne šole s prilagojenim programom.

Glede *starostne strukture* udeležencev smo ugotovili, da je večina udeležencev mlajših od 25 let (skupaj 70 ali 72,9 %), vendar so program UŽU obiskovali tudi starejši od 25 let (skupaj jih je bilo 24 ali 26%). Če primerjamo podatke s prejšnjimi obdobji, lahko ugotovimo, da se struktura udeležencev glede na starost z leti bistveno ne spreminja; v letih 1996 in 1997 je bilo mlajših odraslih do 25 let 71,9 %, starejših od 25 let pa 28,1%.

V obravnavanem obdobju so bili glede na *status* vsi udeleženci brezposelni. V praksi se je pokazalo, da je usposabljanje v programu UŽU primerno tudi za druge ciljne skupine, saj so bili v letu 1997 v program vključeni tudi zaposleni delavci brez kvalifikacij (program UŽU za zaposlene delavce sta izvajali Euro šola iz Ljubljane in PCPI iz Krškega).

V programih UŽU že vsa leta prevladujejo brezposelni udeleženci, in sicer zato, ker so poti za pridobivanje udeležencev formalizirane; na enotah RZZ svetovalci obvestijo ustno ali pisno primerne udeležence, izvajalske organizacije in učitelji pa z njimi opravijo uvodne animacijske pogovore. Andragoški center namreč doslej ni posebej usposabljal izvajalcev in učiteljev za vključevanje novih ciljnih skupin. Izvajalci in učitelji so se odzivali stihijsko, nove ciljne skupine so vključevali v program, če se je v okolju pokazala takšna možnost. Le maloštevilni izvajalci so na lastno pobudo iskali udeležence s pomočjo centra za socialno delo ali drugače. Andragoški center bo moral v prihodnje sistematično uposabljati izvajalce za animacijo drugih ciljnih skupin v programe UŽU na nacionalnem nivoju.

4.2. KAKOVOST IZPELJAVE PROGRAMOV

Kakovost izvajanja programov ugotavljamo:

- ☐ *v različnih fazah:*
 - z evalvacijskimi obiski in hospitacijami pri izvedbi programa,
 - z razgovori z učitelji,
 - z gradivi, ki jih dobimo od učiteljev,
- ☐ *s kazalci kakovosti*, s katerimi smo presojali izvedbo programa pri posameznih izvajalcih:
 - individualni svetovalni pogovor pred vstopom v program,
 - 80 odstotna prisotnost udeležencev,
 - majhne skupine (8 do 12 udeležencev),
 - ugotavljanje uspešnosti udeležencev,
 - individualizacija izvedbe,
 - svetovanje in informiranje o izobraževalnih in zaposlitvenih možnostih,
 - primerno učno gradivo,
 - upoštevanje značilnosti integrativnega poučevanja (relevantnost, aktualnost obravnavanih tem, aktivnost udeležencev).

Pri presojanju kakovosti izvajanja programa pri posameznih izvajalcih smo podrobneje predstavili le nekatere vidike, za katere ocenjujemo, da so najbolj kritični: uporabljena učna gradiva, metode poučevanja, spremljanje uspešnosti udeležencev in doseganje ciljev programa UŽU, izbor vsebin in njihovo relevantnost.

4.2.1. UČNA GRADIVA

V obravnavanem obdobju (kot tudi v preteklih) je večina učiteljev (tako pri vsebinah sporočanja/komunikacije kot računstva) uporabljala gradiva iz usposabljanja učiteljev UŽU, okoli polovica učiteljev gradiva, ki jih je pripravila ZLUS, v manjši meri pa so uporabljali gradiva RZZ (letos le v 3 organizacijah).

Vsi učitelji so pripravljali gradiva za udeležence sami, to so bili učni listi, posebej izdelani za določeno temo, ali pa fotokopije časopisnih ali drugih člankov. V nekaterih primerih pa so udeleženci uporabljali še druga gradiva (časopisi, izvlečki iz učbenikov, pravopis).

Udeleženci shranjujejo vse gradivo v *mape*, kot je to s priporočili in standardi za izvajanje programa UŽU določeno. Vendar pa ugotavljamo, da vsi izvajalci ne nudijo udeležencem map za spenjanje (nekateri imajo samo mape za vlaganje ali pa zvezke) in da le redki učitelji pregledujejo mape udeležencev (4 od 14 učiteljev). Mape so povečini neurejene, neprilvalčne in tudi neuporabne po končanem programu. Neurejenost map udeležencev je tudi ena izmed šibkejših točk programa, ki jo bo potrebno v prihodnje odpraviti.

4.2.2. METODE UČENJA IN POUČEVANJA

Tako kot v preteklih obdobjih smo tudi letos ugotovili, da učitelji uporabljajo pri svojem delu aktivne *metode dela*, in sicer po večini metodo skupinskega dela, delo v parih in razgovor, manj pa druge metode, ki omogočajo aktivno delo udeležencev kot konzultacijo/svetovanje, projektno delo, ogled ustanov, izobraževanje po medijih, organizirano samoizobraževanje, pripravo ter nastope udeležencev (referati, seminarji). Z uporabo teh metod bi učitelji bolj uspešno navajali udeležence na samostojno učenje, ki jih pripravlja za nadaljnje izobraževanje in učenje v življenjskem okolju.

4.2.3. VSEBINA PROGRAMA

Pri *izboru vsebin* v skupinah smo zasledili, da učitelji poleg vsebin s področja sporočanja/komunikacije in uporabnega računstva v program vpletajo tudi nekatere vsebine, ki zadevajo položaj udeležencev (možnosti zaposlovanja, nadaljnje izobraževanje, metode učinkovitega učenja), vendar le v manjši meri in najpogosteje ločeno od temeljnih vsebin s področja sporočanja/komunikacije in uporabnega računstva. Poglavitni vzrok je premajhno sodelovanje med obema učiteljema pri načrtovanju in izvedbi programa; v nekaterih skupinah se učitelja sploh ne srečata med izvajanjem programa (predvsem v primerih, ko sta honorarna sodelavca). Vsebine s področja zaposlovanja navadno predstavijo strokovni delavci zavodov za zaposlovanje, izobraževalne možnosti pa izvajalske organizacije.

V vseh organizacijah so poleg temeljnih vsebin s področja sporočanja/komunikacije in računstva obravnavali še druge:

- aktivno iskanje zaposlitve (zaposlitveni načrt, delovanje zavoda za zaposlovanje ter možnosti zaposlovanja v lokalnem okolju),
- reševanje socialne problematike udeležencev,
- informiranje o možnostih za nadaljnje izobraževanje ter predstavitev izobraževalnih organizacij, ki delujejo v lokalnem okolju,
- metode uspešnega učenja ter možnosti aktivnega preživljanja prostega časa v lokalnem okolju.

Problem, ki je povezan z izborom vsebin in načrtovanjem programa, je, da se učitelji pri načrtovanju in izboru vsebin držijo predvsem vsebin, ki jih določijo vnaprej (na osnovi svojih izkušenj in programa UŽU), pri tem pa premalo upoštevajo dejanske značilnosti vsakokratnih udeležencev (njihovo predznanje, uporabnost znanja v vsakdanjem življenju, pri iskanju zaposlitve, pri odločanju za nadaljnje izobraževanje).

Na osnovi navedenega lahko sklepamo, da učitelji pri vsebinskem oblikovanju programa še vedno ne upoštevajo dovolj osnovnih načel programa UŽU (integrativnosti, relevantnosti in aktualnosti vsebin, individualizacije – prožnosti, k študentu usmerjen pristop – aktivnost udeleženca v vseh fazah učenja).

4.3. SPREMLJANJE USPEŠNOSTI UDELEŽENCEV

Učitelji so *spremljali uspešnost udeležencev* v različnih fazah izvedbe programa. Najpogostejše sproti ob podajanju snovi ter na koncu vsebinskega sklopa, v večini primerov s pisnimi testi – sprotne pisne vaje, razgovori, spraševanje, manj pogosto pa s samoocenjevanjem udeležencev, preverjanjem znanja v življenjskem/avtentičnem okolju. Na osnovi tega lahko ugotovimo, da učitelji ne spremljajo napredovanja udeležencev, temveč precej po šolsko ugotavljajo usvojeno znanje. Spremljanje napredovanja udeležencev po metodi D. Holland so letos uporabili le v 1 skupini.

V povezavi s tem je potrebno razmišljati, zakaj se spremljanje napredovanja udeležencev (praktična uporabnost te metode je prikaza v modelu D. Holland) v praksi ne izvaja. Učitelji so v razgovorih povedali, da jim vzame preveč časa in da ni učinkovita. Glede na to, da je metoda spremljanja napredovanja skladna z osnovnimi načeli programa UŽU, z individualizacijo in k udeležencu usmerjenim pristopom, se sprašujemo, ali se tudi ti dve načeli v praksi sploh izvajata. In kaj moramo kot razvijalci programa in svetovalci učiteljem storiti, da bi zagotovili uveljavljanje teh načel?

Problem pri spremljanju napredovanja udeležencev je, da so učitelji preveč »klasično šolski«. Metoda spremljanja napredovanja udeležencev po metodi D. Holland se »ni prijela«. Učitelji pravijo, da jim vzame preveč časa. Čas ne more biti opravičilo, saj imajo učitelji plačanih 40 ur, ki so namenjene evalvaciji in spremljanju udeležencev. V prihodnje pa je potrebno na eni izmed evalvacijskih delavnic podrobneje spregovoriti o samoevalvaciji, spremljanju posameznika po modelu D. Holland oziroma razmisliti o morebitni prilagoditvi programa omenjenega modela.

4.4. DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA UŽU

4.4.1. OCENA PROGRAMA

Vsi udeleženci so pozitivno ocenili učenje v programu UŽU. Večina je mnenja, da je program uresničil njihova pričakovanja oziroma jih je presegel. Vendar so opozarjali tudi na nekatere slabosti v programu, ki se jim bomo posvetili v nadaljevanju.

Udeleženci *najbolje ocenjujejo* odnose v skupini; izboljšali so veščine komunikacije z drugimi ljudmi, izboljšali so svoje znanje s področja sporočanja/komunikacije in uporabnega računstva ter pridobili določena znanja, ki so jim v pomoč pri prepoznavanju novih možnosti pri iskanju dela/zaposlitve.

Problem, na katerega so opozarjali udeleženci v nekaterih skupinah, je, da niso dovolj informirani o možnostih zaposlovanja (gre za informiranje o obstoječih poklicih in večji pomoči pri izbiri in odločitvi za poklic). Torej je potrebno v prihodnje učitelje

spodbujati, da načrtujejo program tudi tako, da v temelje vsebine s področja sporočanja in komunikacije vpletajo informacije in svetovanje, povezano s problematiko zaposlovanja.

Udeleženci so opozorili, da učitelji *pri izboru učne snovi* niso dovolj upoštevali razlik v predznanju udeležencev ter da je bila učna snov v večini primerov zanje premalo zahtevna, včasih pa tudi prezahtevna. Menimo, da bi bilo takih očitkov učiteljem manj, če bi le ti bolj individualizirali obravnavane vsebine (ne le po težavnosti, temveč tudi po interesih).

4.4.2. UČINKI PROGRAMA

Vključitev udeležencev v program je imela za udeležence *pozitivne učinke* še zlasti pri:

- večji angažiranosti pri iskanju dela/zaposlitve in iskanju možnosti za izobraževanje,
- v programu so se naučili pisati prošnje za zaposlitev,
- naučili so se spretnosti komunikacije v razgovorih z delodajalci.

V vseh naštetih primerih pa je omenjene spretnosti pridobila le polovica udeležencev, ki je odgovorila na anketni vprašalnik po zaključenem usposabljanju.

26% udeležencev se je med tem časom *zaposlilo*, drugih 26% *je nadaljevalo z izobraževanjem* bodisi za pridobitev poklica (programi USO, dokončanje srednje oziroma poklicne šole, pridobitev funkcionalnih znanj – voziški izpit, računalniško opismenjevanje). Iz tega lahko sklepamo, da je več kot 60% udeležencev po končanem programu aktivnih. Poleg tega je 19 % udeležencev odgovorilo, da se nameravajo še izobraževati, vendar čakajo na začetek šole, usposabljanja oziroma tečaja.

Vključitev v program je imela za udeležence različne učinke, prinesla je tudi nekatere *spremembe*: lažje so začeli reševati osebne težave, bolje vzpostavljajo stike z ljudmi, bolj so samozavestni, v nekaterih primerih pa je program pomagal tudi k odkrivanju novih interesov ter k večjemu optimizmu za življenje.

Udeleženci so se v programu *najbolje naučili* osnov uporabnega računstva, ter pravil, ki jih morajo upoštevati pri pisanju različnih uradnih pisem (prošnja, življenjepis, opravičila za otroke); *manj* pogosto pa še vedno pri reševanju vsakodnevnih problemov uporabljajo priročnike, zemljevide, slovarje, vozne rede.

Na podlagi odgovorov udeležencev lahko zaključimo, da je imel program UŽU na splošno tudi na to skupino *pozitivne učinke*, saj jim je pomagal, da so prišli do nekaterih novih znanj, ki so jim v pomoč pri reševanju (vendar le nekaterih) konkretnih življenjskih težav: bolj so samozavestni pri razgovorih ter pri uveljavljanju svojih pravic na zavodih za zaposlovanje in pri centrih za socialno delo, kar je nedvomno spodbudno, saj večina udeležencev ostane v stiku s temi službami tudi po zaključenem programu in so jim ta znanja lahko v veliko pomoč pri reševanju kriznih situacij (brezposelnost, pomanjkanje denarja za preživetje).

4.5. FINANCIRANJE PROGRAMA

Pri financiranju programa UŽU smo ugotovili nekatere probleme na nacionalnem nivoju in na nivoju porabe denarja posameznih izvajalcev.

Večina izobraževalnih organizacij je navedla, da so imele *probleme pri financiranju* programa UŽU s strani MŠŠ, v nekaterih primerih tudi s strani RZZ. Izvajalke niso dobile pravočasno pogodb (to je veljalo še zlasti za obdobje do začetka novega šolskega leta 1998/99), nekatere pa niso dobile izplačila za prvi in drugi obrok do konca izvedbe programa.

Predlagamo, da bi se pot od pogodbe, ki jo izda MŠŠ izvajalki, do izplačila s strani MŠŠ skrajšala, saj je večina izvajalk dobila denar po zaključenem programu. Menimo, da je takšen način izplačevanja za izvajalke neustrezen in nestimulativen.

Prav tako predlagamo, da imamo v prihodnje večji vpogled v *dosledno porabo denarja* po posameznih sestavinah. Ugotovili smo namreč, da poraba denarja za učna gradiva in za mape udeležencev pri posameznih izvajalcih ni bila vedno upravičena. Razmišljamo, da se ta postavka zmanjša in se izloči v poseben sklad MŠŠ za nagrade skupin, ki z gradivi in mapami dokažejo, da so upravičeni do izplačila.

Za leto 1999 predlagamo, da se izvajalcem, katerih učitelji se niso udeležili evalvacijske delavnice in niso spremljali napredovanja oziroma se niso dovolj angažirali, da bi v skupini izvajali samoevalvacijo udeležencev, ne plača 40 ur za evalvacijo.

5. PREDLOGI ZA NADALJNJE IZVAJANJE IN RAZVOJ PROGRAMA

Pri oblikovanju predlogov za nadaljnje izvajanje in razvoj programa izhajamo:

- iz kritične ocene izvajanja programa v preteklem letu,
- iz sedanjega položaja programa UŽU v sistemu vzgoje in izobraževanja, in
- iz naše ocene potreb po tem izobraževalnem programu v prihodnjih letih v Sloveniji.

S predlogi, ki jih navajamo v nadaljevanju, določamo prednostna področja in smeri nadaljnjega razvoja programa UŽU, na katerih se bo angažiral Andragoški center.

Naši predlogi se nanašajo:

- na dvigovanje kakovosti izvajanja in s tem večjo učinkovitost programa,
- upoštevanje temeljnih značilnosti programa UŽU v primerjavi s šolskimi programi z vidika metodično-didaktične priprave gradiv, izvedbe programa in zagotavljanja standardov znanja ter uporabnosti pridobljenega znanja v življenju (pri iskanju dela, pri samem delu, pri nadaljnjem izobraževanju),
- na povečevanje obsega izvajanja programa za nove ciljne skupine in v novih okoljih
- ter na ponovno umestitev in potrebno prenovo programa v skladu z izhodišči kurikularne prenove in dosedanjih izkušenj pri izvajanju programa.

5.1. DVIGOVANJE KAKOVOSTI IZVAJANJA PROGRAMA

Pri dvigovanju kakovosti izvajanja programa je ključen dejavnik učitelj, zato se večina naših predlogov nanaša na nadaljnje usposabljanje in svetovanje učiteljem pri razvijanju učnih gradiv, uporabi aktivnejših metod poučevanja, integrativnemu poučevanju, pogajalskem kurikulumu, spremljanju uspešnosti udeležencev in pri individualizaciji dela.

5.1.1. USPOSABLJANJE ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI UČNIH GRADIV

Na pomanjkljivosti učnih gradiv, predvsem tistih, ki jih prejema udeleženci, smo opozarjali že v vseh dosedanjih evalvacijskih poročilih. Predvsem smo poudarjali, da je potrebno usposobiti učitelje za izdelovanje primernih gradiv (učnih listov) in prenoviti gradiva, ki so jih učitelji do sedaj uporabljali (predvsem gradivo ZLUS in gradivo iz usposabljanja učiteljev).

Gradiva, ki jih pripravijo učitelji, so največkrat slabše izdelana. Učitelji ne upoštevajo osnovnih značilnosti programa, ki se navezujejo na osnovna načela programa (integrativnost vsebin, aktivnost udeležencev, aktualnost in relevantnost tem, individualizacija pouka), in na osnovna didaktična in metodična pravila pri izdelavi gradiva. Pravilno izdelana učna gradiva lahko olajšajo delo učitelju in vplivajo na uspešno učenje udeležencev v času obiskovanja, in po zaključenem programu, zato za nadaljnje izvajanje programa predlagamo:

- vzpostavitev skupne 'knjižnice' z nastalimi in nastajajočimi gradivi, ki si jih bodo učitelji med seboj lahko izmenjevali, dopolnjevali in prirejali upoštevajoč značilnosti skupine, v kateri bodo učili;

- učna gradiva za udeležence naj bodo izdelana tako, da omogočajo samostojno učenje in dopolnjevanje znanja in samostojno učenje v času usposabljanja in po zaključenem usposabljanju.

Na evalvacijski delavnici v letu 1998 smo učitelje usposabljali za ustrezno pripravo gradiv. V letu 1999 bomo spremljali učitelje na terenu ter ugotavljali, ali upoštevajo napotke in navodila iz delavnice.

- Naslednji problem, ki ga že vsa leta zaznavamo, je neustrezen način shranjevanja gradiva, ki ga prejemajo udeleženci. Izvajalci oziroma njihovi učitelji bi morali udeležencem zagotoviti *mape za spenjanje*. Učitelje je potrebno opozoriti, da urejejo mape skupaj z udeleženci. Na eni od evalvacijskih delavnic bi morali tisti izvajalci, ki dobro urejajo mape, svoje izkušnje posredovati ostalim učiteljem.

Ustrezna priprava gradiv za udeležence in uporabnost map tudi po zaključenem usposabljanju sta pomembna kazalca kakovosti programa, zato jima bomo v prihodnje namenili večjo pozornost. Od učiteljev pričakujemo, da nam za vsako skupino pošljejo vsaj eno gradivo, ki obravnava en zaokrožen vsebinski sklop, ki so ga obravnavali v posamezni skupini. Mape za udeležence pa si bomo ogledali ob koncu programa ali na nacionalni evalvacijski delavnici.

5.1.2. USPOSABLJANJE ZA UPORABO AKTIVNEJŠIH METOD DELA

- Učitelji pri svojem delu še vedno premalo uporabljajo aktivne metode poučevanja. Na evalvacijskih obiskih jim je treba posredovati primere iz dobre prakse, ki vključujejo aktivnejše metode dela: poudarek bi moral biti na učenju v življenjskih situacijah, ogledih ustanov v domačem okolju, nastopih udeležencev (predstavitev tem, o katerih veliko vedo oziroma jih zanimajo), individualnih razgovorih in svetovanju posameznikom v vseh fazah izvajanja izobraževalnega programa. Aktivnejše metode dela vključujejo tudi samostojno iskanje virov za učenje (in ne le gradiv, ki jih pripravijo učitelji) predvsem iz revij in časopisov in učenje v avtentičnem okolju.
- Spodbujati bi morali srečanja učiteljev, na katerih bi izmenjavali izkušnje in znanje.

5.1.3. USPOSABLJANJE ZA INTEGRATIVNO POUČEVANJE

- Ena od šibkih točk pri izvajanju programa UŽU je tudi povezovanje temeljnih in integrativnih vsebin. Le redki učitelji skupaj načrtujejo ves čas izvajanja programa. Običajno se učitelja na začetku dogovorita, kateri bo 'pokril' določene teme, in v skladu s tem dogovorom izpeljeta program. Zavedamo se, da je učiteljem, ki v svojem poklicu poučujejo matematiko ali slovenski jezik, težko prestopiti okvire svojega področja. Zato bomo morali učitelja, ki delata skupaj, usposabljati za načrtovanje skupnih projektov in ju spodbujati, da pritegneta k vsebinskem oblikovanju udeležence in zunanje strokovnjake (npr. strokovnega delavca zavoda za zaposlovanje, ki je pedagoško-andragoško usposobljen oziroma ima izkušnje s področja izobraževanja brezposelnih; vsaj kar zadeva vsebine s področja motivacije za izobraževanje kot priložnosti za večje možnosti zaposlovanja; svetovalca kmetijske službe, psihologa ipd.). Predvsem pa bi morali biti učiteljem uzavestiti, da

je zaradi povezovanja vsebin pomnenje pri udeležencih trajnejše in motivacija za učenje in sodelovanje večja.

5.1.4. USPOSABLJANJE ZA INDIVIDUALIZACIJO IN POGAJALSKI KURIKULUM

- Učitelje je potrebno dodatno usposablјati za individualizacijo programa; učitelji razumejo individualizacijo skoraj izključno kot prilagajanje ravni zahtevnosti udeleženčevemu predznanju. V izhodiščih programa UŽU pa opredelјujemo individualizacijo širše, tudi kot prilagajanje programa udeleženčevim interesom, želјam, izkušnjam itn.
- Večina učiteljev načrtuje program za skupino in ne za posameznika; pogajalski kurikulum pa predvideva, da udeleženec skupaj z učiteljem soblikuje individualni načrt (na podlagi njegovih potreb, interesov, izkušenj, ciljev) ves čas usposablјanja. Učitelj si na začetku programa lahko pomaga pri načrtovanju tudi s podatki, ki jih pridobi s pomočjo uvodnega pogovora, kasneje pa s spremljanjem napredovanja posameznega udeleženca.

5.2. VKLJUČEVANJE NOVIH CILJNIH SKUPIN V PROGRAM

Potrebe po širitvi programa v nova okolja in vključevanje novih ciljnih skupin smo utemelјili v evalvacijskih poročilih iz prejšnjih let, pri tem pa smo izhajali iz analiz in projekcij v Nacionalnem programu za izobraževanje odraslih.

Glede na pomanjkanje primernih izobraževalnih programov za manj izobražene odrasle v Sloveniji, na nerazvito infrastrukturo za razvoj teh programov in kadrov in glede na to, da se ti odrasli ne vključujejo v nobeno obliko izobraževanja po končanem šolanju (to so tradicionalno nedejavni odrasli), ocenјujemo, da bi jih morali v naslednjih letih vključiti v program UŽU okoli 5 % ali 3000:

		Izobraževalne potrebe		Izobraževalne možnosti	
Št. brezposelnih z manj kot 10 leti šolanja 1996:		5 %		1998	1999
60.535		3.000		220	300

		Izobraževalne potrebe		Izobraževalne. možnosti	
Št. zaposlenih z manj kot 10 let šolanja 1996:		8 %		1998	1999
176.721		14.137		100	200

Z optimalno izkoriščenostjo obstoječih učiteljev in izvajalcev UŽU bi lahko v letu 1999 vključili v program najmanj 320, leta 2000 pa najmanj 500 ali skupaj vsaj 820 udeležencev. Z vsako novo skupino učiteljev UŽU bi lahko povečali zajetje za nadalјnjih 280 udeležencev.

V skladu s 24. členom Zakona o izobraževanju odraslih morajo ministrstva, pristojna za izvedbo letnega programa izobraževanja odraslih, ne samo razmestiti programe in

financirati njihovo izvedbo, ampak tudi spremljati izvajanje in financirati infrastrukturne dejavnosti; to so dejavnosti, ki so nujen pogoj za doseganje kvantitativnih in kvalitativnih ciljev vključevanja odraslih v programe, ki imajo enake cilje kot program UŽU.

Naši predlogi se nanašajo na reševanje problemov, ki smo jih zaznali pri vključevanju brezposelnih udeležencev v program, in na razvijanje strategij za vključevanje novih ciljnih skupin, ki se do sedaj v program še niso vključevale.

5.2.1. VKLJUČEVANJE BREZPOSELNIH UDELEŽENCEV

Z ukinjanjem programov poklicnega usposabljanja USO se ukinja tudi možnost priznavanja programa UŽU kot splošnoizobraževalnega dela teh programov. Ob tem se odpira problem financiranja programa UŽU iz RZZ, nekatere enote RZZ so namreč financirale program UŽU samo v primerih, ko so udeleženci nadaljevali z izobraževanjem v programih USO. Pričakujemo lahko, da samostojnega program UŽU v teh enotah v bodoče ne bodo podprli. Dokler ponovno ne prenovimo programa in ga verificiramo, je nujno potrebno skleniti dogovor z Republiškim zavodom za zaposlovanje, da financirajo tudi samostojni program UŽU.

V prihodnje nameravamo program UŽU povezati s programom poklicnega izobraževanja 5000 brezposelnih, ki ga izvaja RZZ. Program UŽU bi bil primeren še zlasti za tiste brezposelne, ki imajo slabše temeljno znanje oziroma se dlje časa niso izobraževali. Program UŽU bi se izvajal kot motivacijski program, ki bi brezposelnim omogočil lažjo vključitev v nadaljnje poklicno izobraževanje.

- Izvajalce programa UŽU, tako učitelje kot tudi organizatorje, bi morali opremiti z informacijami, da bodo lahko samostojno predstavili program na enotah RZZ v svojem kraju. Poudarjeni morajo biti tako izobraževalni ter socializacijski in motivacijski cilji programa.
- V primerih ko se izvaja UŽU kot samostojni program, bi morali učitelji tesneje sodelovati z ustreznimi svetovalci na enotah RZZ; za vsakega udeleženca bi moral med usposabljanjem nastati individualni izobraževalni ali zaposlitveni načrt, na osnovi katerega bi lahko preverjali učinke programa. S tem seveda ne načrtujemo, da bi izvajalci prevzeli del odgovornosti, ki jo imajo svetovalci na zavodih pri usmerjanju brezposelnih. Pričakujemo pa, da bi tovrstno sodelovanje omogočilo doseganje ciljev programa za večje število udeležencev. Pri tem se seveda sklicujemo na ugotovitev, da svetovalci zavodov za zaposlovanje premalo časa namenjajo brezposelnim pri usmerjanju v izobraževanje; z usmerjanjem se ukvarjajo neustrezno usposobljeni ljudje¹⁶.

¹⁶ Vilič-Klenovšek, Tanja: Evalvacija politike izobraževanja delovne sile s poudarkom na izobraževanju brezposelnih – 2. del, ACS, 1997.

5.2.2. ŠIRJENJE PROGRAMA V NOVA OKOLJA IN VKLJUČEVANJE NOVIH CILJNIH SKUPIN UŽU

Širjenje programov v nova okolja in za nove ciljne skupine je zahtevna naloga, ki zahteva dodatno angažiranje Andragoškega centra v naslednjih dveh letih in obsega:

- analizo potreb po tem programu med potencialnimi novimi ciljnimi skupinami,
- povečanje števila učiteljev, kar pomeni večjo angažiranost že usposobljenih učiteljev in usposabljanje novih učiteljev,
- prenovu programa usposabljanja učiteljev in nadaljnje usposabljanje obstoječih učiteljev za delo z novimi ciljnimi skupinami,
- usposabljanje ustreznih strokovnjakov in služb za odkrivanje in motiviranje novih ciljnih skupin,
- zagotavljanje stabilnega financiranja programa.

Glede učiteljev programa UŽU pa moramo dodati, da število usposobljenih (N=44) ne pomeni števila aktivnih učiteljev, saj jih več kot polovica ni bilo aktivnih v zadnjih letih oziroma ni izpeljalo nobene skupine programa UŽU. Aktivnih učiteljev je iz leta v leto manj. Na ACS bi morali preučiti razloge za to in oblikovati jedro aktivnih učiteljev. Te bi sistematično spremljali in jih usposabljali na vsaj eni delavnici na leto.

Za učitelje, ki v zadnjih dveh letih programa niso izvajali, bomo pripravili krajše »osvežitveno usposabljanje«, ki bo pogoj, da učitelji lahko izvajajo program. Prav tako je vprašljivo število učiteljev z vidika obnove licence. V letošnjem letu je morala prva generacija, ki se je usposabljala 1993. leta, licenco obnoviti. Glede na to, da smo v izhodiščih programa za usposabljanje učiteljev UŽU sprejeli odločitev o obnavljanju licence vsakih 5 let, smo tiste, ki je niso obnovili, izločili iz seznama aktivnih učiteljev.

Analiza potreb med potencialnimi novimi ciljnimi skupinami po tem programu

- Analizo potreb po tem programu med novimi ciljnimi skupinami bomo opravili na osnovi izsledkov mednarodne raziskave pismenosti, v katero je bila vključena tudi Slovenija. Rezultate raziskave bomo dobili sredi leta 1999, prve analize pa bodo pripravljene do konca leta. Izhajali bomo tudi iz usmeritev v Nacionalnem programu izobraževanja odraslih, iz dosedanjih raziskav o vključevanju odraslih v izobraževanje itn.
- Identificirali pa smo tele možne ciljne skupine, za katere smo že začeli načrtovati ustrezne projekte, vendar bo njihova realizacija zahtevala daljši čas:
 - a) kmečko prebivalstvo (kmečke gospodinje, kmetje),
 - b) manj izobraženi zaporniki oziroma tisti z daljšimi zapornimi kaznimi (projekt pismenost v zaporih),
 - c) manj izobraženi delavci (s končano oziroma nedokončano osnovno šolo, delavci brez kvalifikacije/poklica) (projekt pismenost na delovnem mestu),
 - d) socialno ogrožene (mlajše) družine, v katerih sta partnerja nižje izobražena oziroma opravljata dela na nižji družbeni lestvici (projekt družinska pismenost),
 - e) begunci,
 - f) priseljenci,
 - g) odrasli s posebnimi potrebami.

Na osnovi analize potreb po temeljnem izobraževanju v teh ciljnih skupinah, se bomo morali tudi odločiti, katerim ciljnim skupinam bomo dali prednost.

Povečanje števila učiteljev, s čimer mislimo na:

- **usposabljanje novih učiteljev**

- Za vključitev načrtovanega števila novih udeležencev v program UŽU je nujno potrebno usposobiti še najmanj 25 novih učiteljev v novih okoljih (vendar ne v letu 1999), v katerih se program ni izvajal. Po daljšem programu temeljnega usposabljanja lahko usposobimo 15 učiteljev na leto, druge pa bi lahko usposabljali po sistemu UPZ.

Prenova programa usposabljanja učiteljev in nadaljnje usposabljanje obstoječih učiteljev za delo z novimi ciljnim skupinami

- Pred pričetkom usposabljanja nove skupine učiteljev (ne v letu 1999) je potrebno prenoviti program temeljnega usposabljanja na osnovi izkušenj iz evalvacije. Naloge, ki jih predlagamo v točki 5.1. za dvigovanje kakovosti programa, bi morale biti sestavine temeljnega usposabljanja učiteljev. Te vsebine so razvijanje učnih gradiv, uporaba aktivnejših metod poučevanja, integrativno poučevanje, pogajalski kurikulum, spremljanje napredovanja udeležencev in individualizacija dela. V starem programu tem vsebinam nismo posvetili dovolj pozornosti, zato je večina dosedanjih učiteljev na teh področjih šibkih.
- Za delo z novimi ciljnim skupinami pa bo potrebno učitelje ustrezno usposobiti; usposobljene učitelje v nadaljnjem programu izobraževanja, nove učitelje pa že med temeljnim usposabljanjem za izvajanje programa UŽU.

Usposabljanje ustreznih strokovnjakov in služb za odkrivanje in motiviranje novih ciljnih skupin

- Za odkrivanje novih ciljnih skupin in za njihovo motiviranje za izobraževanje bo potrebno usposabljati strokovnjake in službe v različnih resorjih, ki so z njimi v stiku oziroma so zanje odgovorni. Pridobiti bomo morali sodelovanje in podporo pristojnih ministrstev in njihovih služb:
- Ministrstvo za kmetijstvo, Kmetijsko svetovalno službo (za kmečko prebivalstvo),
- Ministrstvo za pravosodje, Upravo za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora (za projekt pismenost v zaporih),
- Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Kadrovske svetovalne službe, ki so zadolžene za izobraževanje/usposabljanje delavcev v podjetjih (za projekt pismenost na delovnem mestu),
- Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Centre za socialno delo (za projekt družinska pismenost).

Zagotavljanje financiranja programa iz novih virov

- Za vključevanje novih ciljnih skupin bo poleg podpore Ministrstva za šolstvo in šport potrebno poiskati dodatne vire financiranja, in sicer iz ministrstev, ki smo jih navedli zgoraj.

5.3. PRENOVA PROGRAMA UŽU IN UMESTITEV PROGRAMA V SISTEM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

- V letu 1999 bomo program UŽU prenoviti v skladu z izhodišči kurikularne prenove izobraževanja odraslih.
- Prenovljeni program bomo ponovno verificirali (ponovno ga bomo dali v presojo in potrditev na Strokovni svet za izobraževanje odraslih) in ga umestili v sistem vzgoje in izobraževanja kot program, ki ima vsebine, enakovredne nekaterim vsebinam v programih nižjega poklicnega programa in vsebinam programa osnovne šole na določeni stopnji. Udeleženci bodo lahko ob uspešno končanem programu pridobili javno veljavno listino, ki jim bo omogočila nadaljevanje izobraževanja v omenjenih dveh programih (z listino bodo priznani deli prej omenjenih programov).
- Pripravili in testirali bomo program za računalniško spremljanje programa UŽU ter izvedli poskusno računalniško spremljanje.
- V letu 2000 nameravamo evalvacijo programa UŽU prenesti iz ACS v drugo organizacijo. V drugi polovici 1999. leta bomo izbrali organizacijo in jo uvajali za prevzem tega dela v letu 2000.

PRILOGA 1

**PROGRAM UŽU
UVODNI POGOVOR**

I. PODATKI O IZOBRAŽEVALNI ORGANIZACIJI

Organizacija: _____ ŠO (ACS): _____

Pogovarjal/a se je: _____ Funkcija v programu: _____

II. PODATKI O UDELEŽENCU

1. Ime in priimek : _____

Naslov: _____ Telefon: _____

2. Datum rojstva: _____ Kraj: _____ Država: _____

III. PREDSTAVITEV PROGRAMA UŽU

3. Kdo vam je svetoval, da se vključite v program? Na primer: znanec, svetovalec na enoti RZZ, učitelj ...

* * *

Ali poznate program Usposabljanje za življenjsko uspešnost?

Udeležencu/ki kratko predstavimo vsebino in posebnosti programa UŽU. Posebej poudarimo, da se bo s tem programom usposobil/a za pisno in ustno izražanje (sporočanje), za samozavestnejši nastop v javnosti, za računanje potrebno v življenju ter za učinkovito učenje.

Ali bi se želeli vključiti v program UŽU?

1. Da

2. Ne. Pojasnite, zakaj ne? _____

Opombe osebe, ki vodi pogovor: Napišite dodatne informacije o kandidatu, ki se vam zdijo pomembne.

S kandidatom za udeleženca programa UŽU, ki se ne želi vključiti v program, s tem vprašanjem zaključimo pogovor!

III. DOSEDANJE IZOBRAŽEVANJE

4. Vsak od nas ima na šolo prijetne in neprijetne spomine. Kaj vam pride na misel ob besedi šola in učenje?
5. Koliko let in/ali mesecev je minilo, odkar ste zapustili šolo? ____ let in ____ mesecev
6. Povejte, katera šola je bila to in v katerem letniku/razredu ste bili takrat? Zanima nas vrsta šole npr. srednja ekonomska, poklicna gostinska, osnovna šola ...
- Šola _____ Letnik/razred _____
7. Ali ste se od takrat še kdaj izobraževali in učili npr. na seminarjih, tečajih, predavanjih, ipd.?
1. Ne
 2. Da. Povejte še naziv, trajanje v urah in leto, ko ste udeležili tega izobraževanja:

Naziv seminarja, tečaja	Trajanje v urah	Leto obiskovanja
USO - kuharski pomočnik		
USO - natakarski pomočnik		
USO - gradbeništvo		
USO - ?		
Tečaj prve pomoči		
Tečaj CPP		
Higienski minimum		
Varstvo pri delu		
Šiviljski tečaj		
Računalniški tečaj		
Drugo, navedite **		

** Kandidata spodbujamo, da se spomne in navede čim več izobraževanj, ki se jih je morebiti udeležil potem, ko je zapustil šolo. Sprašujemo ga o njegovi udeležbi na seminarjih, tečajih, predavanjih v športnem klubu, gasilskem društvu, knjižnici, v cerkvi ali verski organizaciji, zdravstvenem domu, zavodu za zaposlovanje, itn.

8. Katero šolo ste končali? Če šole niste končali, povejte koliko razredov/letnikov ste končali. (Vpišite vrsto šole ali naziv šole iz katere je mogoče razbrati vrsto šole npr. osnovna šola, poklicna šola smeri mehanik itd., srednja ekonomska šola)?

Šola, in smer	Končan razred/letnik
1	
2	
3	

9. Zakaj niste nadaljevali s šolanjem?

1. Prenehanje šolske obveznosti
2. Bolezen
3. Neuspešnost
4. Drugo, povejte, kaj? _____

10. Ali bi se še izobraževali in učili?

1. Da
2. Ne
3. Ne vem

11. Če se želite še izobraževati, povejte, katero šolo bi želeli končati?

12. Ali menite, da je to dosegljivo?

1. Da
2. Ne. Pojasnite, zakaj?

13. Ali bi se udeležili tudi kakšnega tečaj, seminarja ali usposabljanja, itn.?

1. Da. Povejte, katerega?

IV. DOSEDANJE DELO

14. Koliko časa ste brezposelni, na čakanju ali brez dela? _____ let in _____ mesecev
(Podčrtajte kar velja za kandidata.)

15. Ali ste ves ta čas prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje?

1. Da
2. Ne. Povejte, zakaj?

16. Ali ste že bili kdaj redno zaposleni do sedaj?

1. Da (Nadaljujte s vprašanjem št. 17)
2. Ne (Nadaljujte s vprašanjem št. 18)

17. Koliko let in/ali mesecev delovne dobe imate? _____ let in _____ mesecev

18. Povejte kakšna dela ste do sedaj opravljali? Navedite vsa dela, ki ste jih do sedaj opravljali za plačilo. (Vpišite vsako vrsto dela posebej, če jih je bilo več.)

Vrsta dela (npr.: pomoč v strežbi, šivanje konfekcije ...)	Trajanje	
	koliko let	koliko mesecev
1.		
2.		
3.		
4.		

19. Zakaj ste prenehali delati oziroma zakaj ste izgubili zadnjo zaposlitev; povejte glavni razlog?

20. Ali iščete (novo) delo ali zaposlitev?

1. Da
2. Ne (Preskok na vprašanje št. 23.)

21. Povejte, kako iščete delo ali zaposlitev?

1. Sam pregledujem oglase in razpise za razna dela in pošiljam prijave
2. Pri iskanju dela mi pomaga družina
3. Pomagajo mi prijatelji in drugi
4. To storijo zame na zavodu za zaposlovanje

22. Kaj vam pri iskanju dela ali zaposlitve povzroča največ težav?
1. Spremljanje razpisov za prosta dela v časopisih in oglasnih deskah
 2. Pogovori za sprejem v službo
 3. Pisanje prošenj
 4. Drugo, povejte, kaj? _____

(Preskok na vprašanje št. 24)

23. Povejte, zakaj trenutno ne iščete dela ali zaposlitve?
1. Najprej želim končati šolo in pridobiti poklic.
 2. Ne morem dobiti primerne dela
 3. Drugo, povejte, kaj? _____

24. Povejte, kako se preživljate? Navedite dva glavna vira dohodka.
1. Imam redno službo
 2. Delam na kmetiji
 3. Brezposeln/a sem, ne delam in nimam nobenih dohodkov
 4. Brezposeln/a sem in dobivam nadomestilo za brezposelnost iz RZZ
 5. Delo po pogodbi
 6. Delo brez pogodbe
 7. Socialna podpora (Center za socialno delo)
 8. Preživljajo me starši
 9. Dobivam preživnino
 10. Preživlja me partner
 11. Drugo, povejte kako? _____

25. Povejte koliko znašajo vaši osebni mesečni prihodki? _____ SIT

26. Povejte, koliko znašajo mesečni dohodki gospodinjstva, v katerem živite? _____ SIT

27. Ali vam ta sredstva zadostujejo?
1. Da
 2. Ne

V. PODATKI O DRUŽINI

28. Povejte ali ste večino svojega otroštva preživeli ...

1. s staršema
2. z enim od staršev (starši so se ločili)
3. z enim od staršev (eden od staršev je umrl)
4. pri rejnikih
5. pri posvojiteljih
6. pri starih starših
7. drugo, navedite: _____

29. Kateri jezik ste v glavnem govorili doma v otroških letih?

1. Slovenski
2. Srbski
3. Hrvaški
5. Makedonski
6. Albanski
7. Italijanski
8. Madžarski
9. Romski
10. Drugi (povejte, kateri?) _____

30. Katero šolo je končal vaš oče / rejnik / skrbnik?

- 0 Ni se šolal
- 1 Ni končal osnovne šole
- 2 Osnovno šolo
- 3 Dveletno poklicno šolo
- 4 Triletno poklicno šolo
- 5 Srednjo šolo /strokovno ali tehnično
- 6 Splošno srednjo šolo ali gimnazijo
- 7 Višjo šolo
- 8 Visoko šolo / fakulteto / akademijo
- 9 Magisterij / specializacijo
- 10 Doktorat
- 11 Ne vem

31. Kakšno delo opravlja / je opravljal vaš oče / rejnik / skrbnik? Na primer: delavec v proizvodnji, učitelj na srednji šoli, električar ...

32. Katero šolo je končala vaša mati / rejnica / skrbnica?

- 0 Ni se šolala
- 1 Ni končala osnovne šole
- 2 Osnovno šolo
- 3 Dveletno poklicno šolo
- 4 Triletno poklicno šolo
- 5 Srednjo šolo /strokovno ali tehnično
- 6 Splošno srednjo šolo ali gimnazijo
- 7 Višjo šolo
- 8 Visoko šolo / fakulteto / akademijo
- 9 Magisterij / specializacijo
- 10 Doktorat
- 11 Ne vem

33. Kakšno delo opravlja / je opravljala vaša mati / rejnica / skrbnica? Na primer: delavka v proizvodnji, učiteljica na srednji šoli, prodajalka ...

34. Kje živite sedaj?

- 1. V svojem gospodinjstvu
- 2. Pri starših/rejnikih/posvojiteljih
- 3. Pri sorodnikih
- 4. Z lastno družino
- 5. S partnerjem
- 6. Drugje, povejte, kje? _____

35. Če ne živite sami, koliko članov šteje gospodinjstvo, v katerem živite? _____ članov

36. Ali je še kdo izmed njih brezposeln?

- 1. Da (Povejte, kdo?) _____
- 2. Ne

37. Koliko bratov in sester imate? _____ bratov in sester

38. Ali imate svoje otroke?

- 1. Da. Povejte, koliko _____
- 2. Ne

VI. PROSTOČASNE DEJAVNOSTI

39. Ali se v prostem času ukvarjate s katero od navedenih dejavnosti? Povejte, s katero?
(Obkrožite dejavnost, s katero se ukvarja in jo opišite.)
1. Ročno delo (pletenje, šivanje, kvačkanje, slikanje na tkanino) _____
3. Slikanje _____
4. Zbirateljstvo _____
5. Šport _____
6. Drugo _____
7. Ne ukvarjam se z nobeno od teh dejavnosti
40. Ali obiskujete katero od naštetih ustanov / prireditev in kako pogosto?
(Za tisto, ki jo obiskuje, pove še, kako pogosto, npr. enkrat na teden ali na mesec.)
Kako pogosto
1. Kino _____
2. Gledališče _____
3. Koncerti _____
4. Ples _____
5. Drugo _____
6. Ne obiskujem teh ustanov
41. Če ne obiskujete teh ustanov ali prireditev, povejte, zakaj ne?
1. Takih ustanov in prireditev ni v mojem kraju
2. Nimam časa za to
3. Drugo (povejte, kaj?): _____
42. Katera je vaša najljubša TV oddaja (Tudi več oddaj)?
1. _____
2. Ne gledam televizije
43. Povejte, kaj od navedenega ste prebrali ali uporabljali v zadnjem mesecu?
1. Knjige
2. Časopise, revlje
3. Stripe
4. Priročnike, slovarje
5. Drugo _____
44. Če bi se svobodno odločali, kaj bi v življenju najraje delali?

45. Ali menite, da je ta cilj dosegljiv?
1. Da
2. Ne
3. Ne vem
46. Če menite, da je ta cilj dosegljiv, kaj mislite, da morate storiti, da bi ga dosegli?
Če menite, da cilj ni dosegljiv, pojasnite zakaj tako mislite?

47. Koga bi izbrali za prijatelja, če bi lahko izbirali med znanimi osebnostmi, kot so pevci, igralci, športniki, politiki itn. (Napišite ime in priimek kogarkoli, ki ga udeleženec navedel)?

Ob koncu pogovora udeležencu v programu pojasnimo način vključitve v program, potek programa in pogoje za pridobitev potrdila. Ne obljubimo mu zaposlitve, pojasnimo pa mu, da se bo ob koncu programa lažje odločil, kaj želi sam s seboj, spoznal bo, kako bo to dosegel, pridobil pa bo tudi znanje in spretnosti, ki mu bodo pomagali, da bo postavljene cilje dosegel.

Izjava udeleženca programa UŽU

Podpisani izjavljam, da se strinjam z uporabo podatkov izključno v raziskovalne namene.

Datum: _____

Podpis: _____

PRILOGA 2

**Program UŽU
Opazovanje**

A. Izvajalec

Organizacija: _____

Ura: _____ Št. obiska: _____ Trajanje obiska: od _____ do _____

Učitelj/a: _____

Obiskal/a: _____ Datum: _____

B. Opis skupine

Število:	ženske	moški
Prisotni udeleženci	_____	_____
Vključeni udeleženci	_____	_____

Opis:

1. Brezposelni 2. Zaposleni 3. Romi 4. UŽU PP 5. Drugo.

C. Opts izvedbe

[illegible]

OPOMBE:

1. Uvodna motivacija		
a. Napoved teme	Da	
	Ne	
b. Napoved ciljev	Da	
	Ne	
c. Ponavljanje	Da	
	Ne	
d. Drugo	Da	
	Ne	

2. Tema I (vpisi):

A	Povezovanje	Umesnitev (kulturno-zdravje)
a. Računanje		
b. Sporočanje		
c. Komunikacija		

B. Metode (opiši)

1. Predavanje, razlaga	7. Svetovanje, konzultacija
2. Pogovor, diskusija	8. Izobr. S pisnimi viri (knjige, gradivo, učbenik)
3. Zapisovanje po nareku (s table)	9. Igranje vlog
4. Skupinsko delo, delo v parih, krožek	10. Izobraževanje po medijih
5. Nastopi udeležencev (referati)	11. Organizirano samoisobraževanje
6. Ogled zunaj ustanove	12. Drugo

C. Učila in pripomočki (opiši)

1. Skice, sheme, grafikoni, ponazorila	4. Audiovizualna sredstva (video, TV)
2. Vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop)	5. Drugo
3. Audiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)	

D. Učna gradiva (priloga)

a. Posebni učni listi (opiši)	
b. Drugo (opiši)	

2.1. Tema II (vpiši):

A	Povezovanje	Umešnost (povezava z drugimi)
a. Računanje		
b. Sporočanje		
c. Komunikacija		

B Metode (opisi)

1. Predavanje, razlaga	7. Svetovanje, konzultacija
2. Pogovor, diskusija	8. Izobr. S pisnimi viri (knjige, gradivo, učbenik)
3. Zapisovanje po nareku (s table)	9. Igranje vlog
4. Skupinsko delo, delo v parih, krožek	10. 10 Izobraževanje po medijih
5. Nastopi udeležencev (referati)	11. Organizirano samoizobraževanje
6. Ogled zunaj ustanove	12. 12. Drugo

C Učila in pripomočki (opisi)

1. Skice, sheme, grafični, ponazorila	4. Audiovizualna sredstva (video, TV)
2. Vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop)	5. 5. Drugo
3. Audiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)	

D Učna gradiva (priloga)

a. Posebni učni listi (opisi)	
b. Drugo (opisi)	

3. Individualizacija (opisi)

a. Da	
b. Ne	

4. Težavnostna stopnja (opisi)

a. Primerna	
b. Deloma primerna	
c. Neprimerna	

5. Aktualnost (opisi)		6. Relevančnost (opisi)	
a. Da		a. Da	
b. Ne		b. Ne	

7. Preverjanje znanja (opisi način)			
	Učitelj	Udeleženec	Skupaj
a. Sprotno			
b. Na koncu učne ure			
c. Ponavljanje			
d. Drugo			

3. Komunikacija (opisi)	
A. Smer	
a. Enosmerna	
b. Dvosmerna	
c. Večsmerna	
B. Vzdušje	
a. Formalno	
b. Neformalno	
C. Izražanje/govor učitelja	
a. Jasno in strukturirano	
b. Zelo nejasno in nestrukturirano	
c. Drugo	
D. Povratna informacija	
a. Samo pozitivna	
b. Pozitivna in negativna	
c. Samo negativna	

8. Obvladovanje dinamike skupine	
a. Da	
b. Ne	
c. Deloma	

9. Učni prostor (opisi)	
A. Namenskost	
a. Učilnica	
b. Drugo	
B. Razvrstitev udeležencev	
a. U	
b. Skupinska	
c. Drugo	
C. Opremljenost	
a. Učna tehnologija (opiši)	Da Ne
b. Tabla	Da Ne
c. Izdelki (opiši)	Da Ne
d. Pogostitev	Da Ne

10. Mapa za spenjanje za udeležence (opisi)	
a. Da (opiši)	
b. Ne (opiši drugo)	

2. Tema II (vpiši):		
	Povezovanje	Umestitev (kultura, zdravje...)
a. Računanje		
b. Sporočanje		
c. Komunikacija		

3. Metode (opisi)	
1. Predavanje, razlaga 2. Pogovor, diskusija 3. Zapisovanje po nareku (s table) 4. Skupinsko delo, delo v parih, krožek 5. Nastopi udeležencev (referati) 6. Ogled zunaj ustanove	7. Svetovanje, konzultacija 8. Izobr. a. pisnimi viri (knjige, gradivo, učbenik) 9. Igranje vlog 10. Izobraževanje po medijih 11. Organizirano samolizobraževanje 12. Drugo

4. Učila in pripomočki (opisi)	
1. Skice, sheme, grafikon, ponazorila 2. Vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop) 3. Audiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)	4. Audiovizualna sredstva (video, TV) 5. Drugo

5. Učna gradiva (otloga)	
a. Posebni učni listi (opisi)	
b. Drugo (opisi)	

2. Tema III (vpiši):

	Povezovanje	Umestitev (kultura, zdravje...)
a. Računanje		
b. Sporočanje		
c. Komunikacija		

3. Metode (opiši)

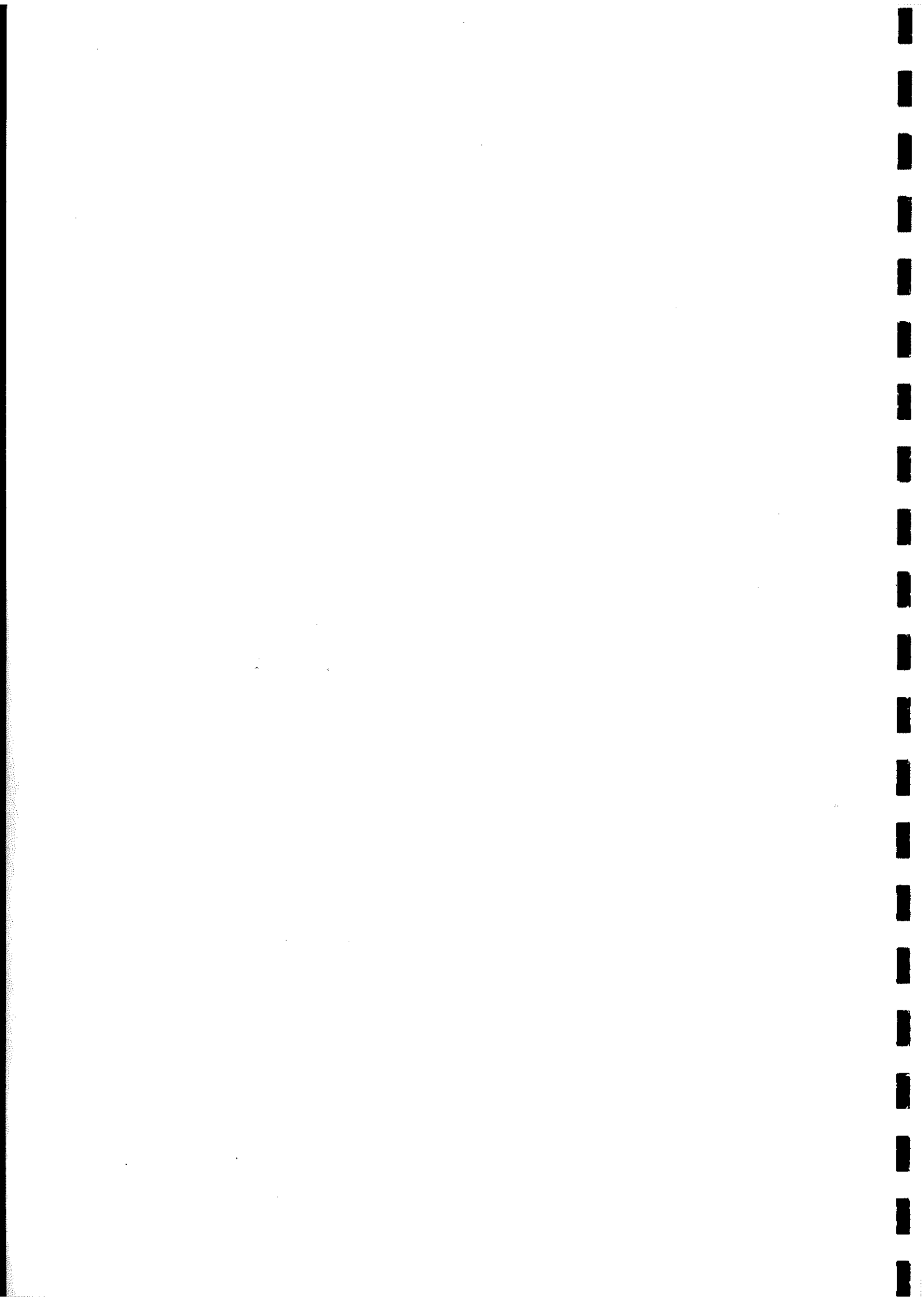
1. Predavanje, razlaga	7. Svetovanje, konzultacija
2. Pogovor, diskusija	8. Izobr. s pisnimi viri (knjige, gradivo, učbenik)
3. Zapisovanje po nareku (s table)	9. Igranje vlog
4. Skupinsko delo, delo v parih, krožek	10. Izobraževanje po medijih
5. Nastopi udeležencev (referati)	11. Organizirano samoizobraževanje
6. Ogled zunaj ustanove	12. Drugo

4. Ošila in pripomočki (opiši)

1. Skice, sheme, grafikoni, ponazorila	4. Audiovizualna sredstva (video, TV)
2. Vizualna tehnična sredstva (diapozitivi, grafoskop)	5. Drugo
3. Audiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)	

5. Učna gradiva (priloga)

a. Posebni učni listi (opiši)	
b. Drugo (opiši)	

PRILOGA 3

Program UŽU

Pogovor z učiteljem

A. Izvajalec

Organizacija: _____

Ura: _____ Št. pogovora: _____ Trajanje pogovora: od _____ do _____

Učitelj/ica: _____

Pogovarjal/a se je: _____ Datum: _____

B. Opis skupine

Števílo:	ženske	moški
Prisotni udeleženci	_____	_____
Vključeni udeleženci	_____	_____

Opis:				
1. Brezposelni	2. Zaposleni	3. Romi	4. UŽU PP	5. Drugo

Napotitev:

1. RZZ	2. CSD	3. Podjetje	4. Izvajalec	5. Sami	6. Drugo
--------	--------	-------------	--------------	---------	----------

C. Opis opazovane izvedbe

Osnova za pogovor z učiteljem je/so tudi izpolnjen/i obrazec/ci iz hospitacij.

D. Pogovor

I. Načrtovanje programa

1. Ali pred pričetkom oziroma ob začetku programa pridobite kakrš koli podatke o udeležencih?

- 1.1. Da _____
1.2. Ne _____

2. Katere informacije/podatki o udeležencih so po vašem mnenju najpomembnejši za učinkovito delo v programu?

3. Na kakšen način dobite podatke o udeležencih v skupini (obkrožite vse ustrezno)?

3. 1. individualni pogovor
3. 2. RZZ
3. 3. uvodni pogovor
3. 4. testi
3. 5. skupinski pogovor/ spraševanje?
3. 6. ne dobim nobenih informacij o udeležencih
3. 7 drugo, povejte kaj?

Komentar in priporočila:

II. Motivacija za delo

1. Na kakšen način običajno motivirate udeležence (opišite, prosim, 3 primere)?

2. Povejte kako pogosto:

- 2.1. Napoveste temo srečanja a) Na vsakem srečanju b) Odvisno od okoliščin... c) Nikoli
2.2. Napoveste cilje srečanja a) Na vsakem srečanju b) Odvisno od okoliščin c) Nikoli

Učiteljevo pojasnilo

3. Povejte primer, kako napoveste cilje srečanja:

Komentar in priporočila:

III. Izbira teme

1. Kako izberete teme srečanj?

2. Naštejte prosim, katere teme ste obravnavali v zadnji skupini UŽU zato, ker so jih predlagali udeleženci?

3. Navedite, katere teme so po vašem mnenju najpomembnejše za zadnjo skupino udeležencev (prosim, da navedete vsaj 5 tem/vsebin)?

Komentar in priporočila:

IV. Metode

1. Povejte, katere metode prevladujejo pri vašem delu (Prosim, da naštete metode navedete in jih rangirate)?

2. Opišite, kaj vpliva na izbiro metode za obravnavo teme:

3. Ali ste kdaj isto temo/vsebino v različnih skupinah obravnavali po različnih metodah?

3.1. Da (Če da, prosim opišite primer)

3.2. Ne

Komentar in priporočila:

V. Učila, pripomočki

1. Povejte, katera učila in učne pripomočke najpogosteje uporabljate?

2. Ali imate možnost oziroma ali imate dostop do vseh učil, ki želite uporabljati?

a) Da b) Ne

3. Če ne, katera so tista učila, ki bi jih uporabljali, če bi bila na voljo?

IV. Metode

1. Povejte, katere metode prevladujejo pri vašem delu (Prosim, da naštete metode navedete in jih rangirate)?

2. Opišite, kaj vpliva na izbiro metode za obravnavo teme:

3. Ali ste kdaj isto temo/vsebino v različnih skupinah obravnavali po različnih metodah?

3.1. Da (Če da, prosim opišite primer)

3.2. Ne

Komentar in priporočila:

V. Učila, pripomočki

1. Povejte, katera učila in učne pripomočke najpogosteje uporabljate?

2. Ali imate možnost oziroma ali imate dostop do vseh učil, ki želite uporabljati?

a) Da b) Ne

3. Če ne, katera so tista učila, ki bi jih uporabljali, če bi bila na voljo?

VI. Gradivo za udeležence

1. Povejte, kako udeleženci shranjujejo gradivo?

- a) V mape za spenjanje
- b) V mape za vlaganje
- c) Drugo

2. Opišite, kako je urejena (II)

3. Povejte, kaj vsebuje mapa, katero udeleženci po koncu programa odnesejo domov?

Komentar in priporočila:

VII. Individualizacija

1. Povejte, kaj v vaši praksi pomeni individualizacija?

2. Ali menite, da bi lahko še kaj storili na tem področju?

Komentar in priporočila:

VIII. Težavnost

1. Ali bi lahko rekli, da prilagajate težavnost vsebine programa predznanju, izkušnjam in interesom posameznih udeležencev?

a) Da Če da, opišite na kakšen način prilagajate raven zahtevnosti programa udeležencem?

b) Ne

Komentar in priporočila:

IX. Gradivo za učitelje

1. Katera gradiva in vire najpogosteje uporabljate pri pripravi programa UŽU?

2. Katera gradiva, vire ali napotke bi po vašem mnenju še potrebovali pri pripravi gradiv za udeležence v programih UŽU?

X. Spremljanje napredovanja in ocenjevanje znanja

1. Kdaj preverjate znanje, razumevanje in napredovanje?	Povejte na kakšen način: spraševanje, testi, ponavljanje ...?
a) Ob začetku vsakega srečanja b) Sprotno ob podajanju učne snovi c) Na koncu srečanja d) Na koncu vsebinskega sklopa e) Po urah f) Drugo:.....	
• Učitelj ne preverja znanja	

2. Kako udeležence obveščate o njihovi uspešnosti in napredovanju?

3. Kakšna je povečini ta povratna informacija (oceniš tako, da izbereš možnost)

samo pozitivna	bolj pozitivna kot negativna	pozitivna in negativna	bolj negativna kot pozitivna	Samo negativna
----------------	---------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

Komentar in priporočila:

XI. Komunikacija

1. Kakšna je povečini komunikacija v skupini UŽU?

1.1. enosmerna 1.2. dvosmerna 1.3. večsmerna

Komentar in priporočila:

XII. Drugo:

V nadaljevanju je nekaj mojih ocen poteka današnjega srečanja. Želela bi, da jih komentirate! (Oceniš tako, da izbereš možnost in jo osenčiš)

1. Vsebina je:

zelo aktualna	precej aktualna	srednje aktualna	manj aktualna	povsem neaktualna
---------------	-----------------	------------------	---------------	----------------------

Komentar in priporočila:

zelo relevantna	precej relevantna	srednje relevantna	manj relevantna	povsem nerelevantna
-----------------	----------------------	-----------------------	-----------------	------------------------

Komentar in priporočila:

2. Podajanje vsebine je:

<i>zelo celovito in postopno</i>	<i>dokaj celovito in postopno</i>	<i>srednje celovito in postopno</i>	<i>manj celovito in postopno</i>	<i>necelovito in nepostopno</i>
----------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

Komentar in priporočila:

3. Vzdušje v skupini je:

<i>formalno delovno</i>	<i>precej formalno precej delovno</i>	<i>srednje formalno srednje delovno</i>	<i>manj formalno manj delovno</i>	<i>neformalno nedelovno</i>
-------------------------	---------------------------------------	---	-----------------------------------	-----------------------------

Komentar in priporočila:

4. Dinamiko v skupini učitelj:

<i>zelo obvladuje</i>	<i>precej obvladuje</i>	<i>srednje obvladuje</i>	<i>manj obvladuje</i>	<i>popolnoma ne obvladuje</i>
-----------------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------------

Komentar in priporočila:

5. Izražanje in govor učitelja:

<i>zelo jasno</i>	<i>precej jasno</i>	<i>srednje jasno</i>	<i>manj jasno</i>	<i>popolnoma nejasno</i>
<i>strukturirano</i>	<i>precej strukturirano</i>	<i>srednje strukturirano</i>	<i>manj strukturirano</i>	<i>popolnoma nestrukturirano</i>

Komentar in priporočila:

6. Učitelj zastavlja vprašanja, ki so:

- 6.1 Preprosta zaprta vprašanja
- 6.2 Vprašanja, ki zahtevajo samo ponovitev povedanega
- 6.3 Vprašanja, ki zahtevajo opis
- 6.4 Vprašanja, ki zahtevajo primerjanje in ocenjevanje
- 6.5 Vprašanja, ki zahtevajo analizo, sintezo

Komentar in priporočila:

7. Neverbalna komunikacija (mimika obraza, geste, gibanje po razredu) je:

<i>zelo dinamična</i>	<i>precej dinamična</i>	<i>prednje dinamična</i>	<i>manj dinamična</i>	<i>popolnoma ne dinamična</i>
<i>zelo spodbudna</i>	<i>precej spodbudna</i>	<i>srednje spodbudna</i>	<i>manj spodbudna</i>	<i>popolnoma nesposobna</i>

Komentar in priporočila:

XIII. Opremljenost prostora

1. Primernost prostora v katerem poteka program UŽU:

<i>zelo primeren za učenje</i>	<i>precej primeren za učenje</i>	<i>srednje primeren za učenje</i>	<i>manj primeren za učenje</i>	<i>povsem neprimeren za učenje</i>
--------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------	------------------------------------

2. Kaj bi lahko sami izboljšali?

Komentar in priporočila:

XIV. Organizacija programa UŽU

1. Kako bi komentirali organizacijo programa?

Opomba: Sogovornik je: 1. Organizator, učitelj in direktor 2. organizator in učitelj
3. honorarni učitelj 4. samo učitelj zaposlen v organizaciji

Komentar in priporočila:

2. Na katerih področjih in iz katerih vsebin se želite nadalje usposablјati za izvajanje programa UŽU?

3. Kakšno pomoč pričakujete od Andragoškega centra Slovenije pri izvajanju programa UŽU?

4. Ali bi nam še kaj radi sporočili, pa vas nismo vprašali?

XV. POVZETEK

Pohvale učiteljevemu delu:

Povzetek priporočil za izboljšanje učiteljevega dela:

☐

Predlagam še eno hospitiranje pri učitelju!

Da

Ne

PRILOGA 4

PROGRAM UŽU

Končno poročilo

user:ester.uzu:eval:vp-koncno.doc

Organizacija:	Šifra:
Izpolnil/a:	
	Datum:

I. PODATKI O PROGRAMU

Pričetek:	Konec:	Mesecev:
Št. izvedenih ur:		Št. ur na teden:

II. PODATKI O UČITELJIH

Ime in priimek učitelja/ev	Šifra	Vsebina	Število ur
1/			
2/			
3/			

Zaposlitev v izvajalski organizaciji	Število
1/ Redna zaposlitev (polni ali skrajšani delovni čas)	
2/ Pogodbeno delo	

Kraj bivanja učiteljev
1/ V občini/kraju kjer poteka program
2/ Drugje, navedite:

Drugi predavatelji	Ustanova	Tema	Št. ur
1/ Svetovalec zaposlitve			
2/ Predstavniki izobraževalne organizacije			
3/ Drugi, navedite:			

III. PODATKI O UDELEŽENCIH

	Število
Vpisani v program	

Končali program	Število
1/ Prejeli javno veljavno potrdilo	
2/ Prejeli potrdilo izvajalca	

Udeleženci po spolu	Število
M	
Ž	

Starost	Število
1/ 15 - 19	
2/ 20 - 24	
3/ 25 - 29	
4/ 30 - 34	
5/ 35 - 39	
6/ 40 in več	

Končana šola	Število
1/ Nedokončana OŠ	
2/ Končana OŠ	
3/ Končana OŠ s prilagojenim programom	
4/ Končana dveletna srednja šola	
5/ samo 1. letnik	
6/ Končana triletna srednja šola	
6/ samo 1 letnik	
7/ samo 2 letnik	
8/ Drugo, navedite:	

Prenehali obiskovati program pred koncem	Število
1/ Zaposlitev pred koncem programa	
2/ Vojaški rok	
3/ Šolanje	
4/ Premalo zahteven program	
5/ Selitev	
6/ Drugo, navedite:	

Dejavnost udeležencev po končanem programu:	Število
1/ Izobraževanje, navedite programe:	
2/ Zaposlitev	
- redna zaposlitev (polni in skrajšani delovni čas)	
- delo po pogodbi	
3/ Prostočasne dejavnosti, navedite	
4/ Enako kot pred vključitvijo v program	
5/ Drugo, navedite	

IV. PODATKI O IZVEDBI PROGRAMA

Uvodni pogovor	Število
Vsi opravljeni	
Vključeni z uvodnim pogovorom	
Vključeni brez uvodnega pogovora	

Kdo je opravil uvodne pogovore?	Število
1/ Učitelj	
2/ Organizator izobraževanja	
3/ Drugi, navedite:	

Kdo je napotil udeležence v program?	Število
1/ Zavod za zaposlovanje	
2/ Učitelj	
3/ Izobraževalna organizacija/organizator	
4/ Drugo, navedite:	

Prisotnost (povprečje v %)	

Metode učenja	
Navodilo: Razvrstite jih glede na to, kako pogosto uporabljate posamezno metodo od 1 (najbolj pogosto) do 12 (zelo redko), oziroma vpišite 0 pri metodi, ki je nikoli ne uporabljate.	
1/ Predavanje, razlaga	
2/ Pogovor, diskusija	
3/ Zapisovanje po nareku	
4/ Skupinsko delo (krožek, delo v parih)	
5/ Nastopi udeležencev (referat, prispevek)	
6/ Ogledi zunaj vaše ustanove	
7/ Svetovanje, konzultacija	
8/ Izobraževanje s pisnimi viri (knjige, gradivo, učbeniki)	
9/ Igranje vlog	
10/ Izobraževanje po medijih	
11/ Organizirano samoizobraževanje	
12/ Drugo, navedite	

Obiski v ustanovah:	
1/ Knjižnica	
2/ Gledališče	
3/ Pošta	
4/ Banka	
5/ Kino	
6/ Avtobusna/železniška postaja	
7/ Drugo, navedite:	

Teme s področja splošne razgledanosti	Število ur
1/ Zaposlitev	
2/ Kultura	
3/ Zdravje	
4/ Medosebni odnosi (v družini, na delovnem mestu, v skupini)	

5/	Izobraževanje, učenje	
6/	Ekologija	
7/	Socialna varnost	
8/	Šport, rekreacija	
9/	Zdrava prehrana	
10	Bolezni odvisnosti	
11	Aktualni dogodki	
12	Drugo, navedite	

V. UČNO GRADIVO IN PRIPOMOČKI

Temeljno gradivo za udeležence	Avtor

Temeljno gradivo za učitelje	Avtor

Učni pripomočki
1/ Skice, sheme, grafikoni, ponazorila
2/ Vizualna teh.sredstva (diapozitivi, grafoskop)
3/ Audiotehnična sredstva (kasete, plošče, radio)
4/ Avdiovizualna sredstva (video, TV)
5/ Drugo, navedite

VI. SPREMLJANJE NAPREDOVANJA UDELEŽENCEV

Preverjanje znanja	Način (npr. samoocena udeležencev, testi, spraševanje)
1/ Sprotno ob podajanju snovi	
2/ Na koncu učne ure	
3/ Na koncu sklopa	
4/ Po urah	
5/ Drugo, navedite	
6/ Ne preverjam znanja	

Kaj od tega velja za vas?
1/ Ob vstopu v program ugotovim, kakšno je poprejšnje znanje in kakšni so interesi udeleženca, skupaj narediva okvirni program dela, ki ga sproti preverjava in dopolnjujeva.
2/ Sproti ugotavljam luknje v znanju in težavnost prilagajam.
3/ Snov obravnavam po predpisanem programu

4/ Težavnosti ne prilagajam posameznim udeležencem.

Kdo dela pisne zabeležke o napredovanju?

1/ Udeleženec
2/ Učitelj
3/ Oba
4/ Drugo, navedite

Ali imajo udeleženci vpogled v zabeležke o napredovanju?

1/ Da
2/ Nekateri da, nekateri ne
3/ Ne
4/ Drugo, navedite

VII. FINANCE

Poraba sredstev	Znesek
1/ Avtorski honorarji	
2/ Materialni stroški	
3/ Učna gradiva, mape	
4/ Učni pripomočki učilnica	
5/ Pogostitev	
6/ Eksterna evalvacija	
7/ Sklad za razvoj	
8/ Drugo, navedite	

VIII. ORGANIZACIJA PROGRAMA

Prošimo, da nam napišete katere probleme ste imeli pri organizaciji programa UŽU ter kako ste jih reševali. Na ta razdelek naj odgovori oseba, ki je v izvajalski organizaciji organizator programa UŽU.

1. FINANCIRANJE (MŠŠ, RZZ, drugo)

2. PRIDOBIVANJE UDELEŽENCEV

3. ZAGOTAVLJANJE PROSTORA

4. ZAGOTAVLJANJE UČNIH PRIPOMOČKOV (tabla, TV, drugo)

5. SODELOVANJE Z RZZ

6. ORGANIZACIJA OBISKOV (kino predstave, muzeja, drugo)

7. DRUGO

PRILOGA 5

PROGRAM UŽU
ANKETA ZA UDELEŽENCE OB KONCU PROGRAMA

Udeleženec:	_____
Učitelj:	_____
Organizacija:	_____

Navodilo: Natančno preberite vprašanja in odgovore. Izberite najustreznejši odgovor ali ga napišite, če nobeden od navedenih ni ustrezen. Upoštevajte navodila in izbirajte enega ali več odgovorov. Odgovorite na vsa vprašanja ali pa napišite, zakaj niste mogli odgovoriti na katero od vprašanj.

1. Kakšno je bilo za vas učenje v programu UŽU?

(Izberite en odgovor.)

- a) Zelo prijetno
- b) Prijetno
- c) Niti prijetno niti neprijetno
- d) Neprijetno
- e) Zelo neprijetno

2. Program UŽU ...

(Izberite en odgovor.)

- a) me je razočaral - pričakoval/a sem več - oziroma nekaj drugega
- b) je zadovoljil moja začetna pričakovanja
- c) ni niti dober niti slab
- d) je ponudil malo več kot sem pričakoval/a
- e) je presegel vsa moja pričakovanja na začetku.

3. Učiteljici/lja sta nam ob začetku povedali/a, kaj bomo v programu delali.

(Izberite en odgovor.)

- a) Da
- b) Ne
- c) Se ne spomnim / Ne vem

4. Kaj vam je bilo v programu UŽU najbolj všeč?

(Odgovorite za vse trditve.)

	Da	Ne
a) Med seboj smo se dobro razumeli	1	2
b) Veliko sem se naučil/a	1	2
c) Odkril/a sem poklic, ki me zanima	1	2
d) Učiteljici/a sta se veliko pogovarjali z nami	1	2
e) Spoznal/a sem nove možnosti za zaposlitev	1	2
f) Osebnostno sem se spremenil/a	1	2
g) Naučil/a sem se več slovenščine (slovnice,...)	1	2
h) Naučil/a sem se več matematike	1	2
i) Izboljšal/a sem sporazumevanje z ljudmi	1	2
j) obiskovali nas so svetovalci za zaposlitev in drugi	1	2
k) Spoznal/a sem naravne in kulturne posebnosti našega kraja	1	2
l) Obiskali smo ustanove: knjižnico, ipd.	1	2

5 Poskusite primerjati UŽU in vaše prejšnje šolanje. Kaj od naštetega velja za UŽU?
(Odgovorite za vse trditve.)

	Da	Ne
a) Bolj sproščeno počutje	1	2
b) Boljši medosebni odnosi	1	2
c) Boljši učitelji	1	2
d) Bolj primerne oblike dela	1	2
e) Bolj uporabno znanje (za življenje)	1	2
f) Učenje ni tako težko	1	2
g) Snov ni tako težka	1	2
h) Učenje je bolj zanimivo (delo v skupinah, dvojicah)	1	2
i) Snov me bolj zanima kot v šoli	1	2
j) Več samostojnega dela.	1	2

6. V programu UŽU bi si želel/a ...

(Izberite vse ustrezne odgovore.)

- a) več informacij o različnih poklicih
- b) bolj zanimivo učenje
- c) več praktično uporabnega znanja
- d) več teoretičnega znanja
- e) več posluha za moje osebne probleme
- f) več pomoči pri izbiri in odločitvi za poklic
- g) več pogovorov
- h) več samostojnega dela
- i) nič od tega

7. V času sodelovanja v UŽU sem pri sebi opazil/a nekatere spremembe.

(Odgovorite za vse trditve.)

	Da	Ne
a) Postal/a sem bolj samozavesten/na	1	2
b) Pri sebi sem odkril/a nove interese	1	2
c) Pridobil/a sem pomembne izkušnje v odnosih z ljudmi	1	2
d) UŽU je vplival, da sem bolj optimističen/na	1	2
e) V UŽU sem lahko reševal/a svoje osebne težave	1	2
f) Naučil/a sem se vedenja z nadrejenimi	1	2
g) UŽU je vplival na spremembo mojega vedenja	1	2
h) Izkušnje in znanje uporabljam v nadaljevanju študija, pri delu, iskanju zaposlitve,...	1	2
i) Nič od tega		

8. Učna snov je bila glede na moje predznanje ...

(Izberite en odgovor.)

- a) premalo zahtevna, večino časa sem se dolgočasil/a
- b) zame manj zahtevna, zmogel/a bi več
- c) ravno prav zahtevna
- d) zahtevnejša od šole in zame naporna
- e) zame preveč zahtevna, nisem mogel/a slediti

9. Vaje in učni listi

(Izberite en odgovor.)

- a) so bile ravno prav zahtevne
- b) so bile praktično uporabne
- c) bom še uporabljal/a po končanem programu UŽU
- d) uporabljam v vsakdanjem življenju

10. UŽU sem izboljšal/a svoje znanje na naslednjih področjih:

(Izberite vse ustrezne odgovore.)

- a) pisanje prošnje, življenjepisa, pritožbe, opravičila...
- b) raba slovnice in pravopisa
- c) uporaba slovarja, priročnikov...
- d) uporaba vozniških redov, zemljevidov...
- e) branje in razumevanje besedil
- f) računanje v vsakdanjem življenju (npr. popust, površina, prostornina)
- g) splošno znanje (prehrana, zdravje, aktualni dogodki)
- h) samostojnost pri učenju
- i) samozavestno navezovanje stikov z ljudmi
- j) lažje in boljše izražanje v različnih pogovorih

11. Učitelji/ci so/sta...

(Odgovorite za vse trditve.)

	Da	Ne
a) sta bili/a potrpežljivi/a in razumevali/a do mene	1	2
b) znali/a sta prisluhniti mojim problemom	1	2
c) imeli/a do mene boljši odnos kot učitelji v šoli	1	2
d) upoštevali/a sta moje predloge	1	2
e) z njuno pomočjo sem se veliko naučil/a	1	2

12. Kakšni so bili odnosi z ostalimi udeleženkami/udeleženci?

(Izberite en odgovor.)

- a) Zelo dobri in prijateljski
- b) Dobri
- c) Niti dobri, niti slabi
- d) Slabi
- e) Zelo slabi.

13. Med obiskovanjem UŽU so se moji življenjski cilji ...

(Izberite en odgovor.)

- a) popolnoma spremenili
- b) odkril/a sem povsem nove cilje
- c) zaradi UŽU se niso spremenili
- d) nimam nikakršnih ciljev.

14. Kaj boste delali po končanem programu UŽU?

(Izberite en odgovor.)

- a) še naprej bom iskal zaposlitev
- b) se bom takoj zaposlil/a (čaka me služba)
- c) bom nadaljeval/a z rednim šolanjem (opišite, kaj) _____
- d) se bom zaposlil/a in nadaljeval/a s šolanjem ob delu
- e) vključil se bom v tečaj (kakšen) _____
- f) imam nekaj nejasnih idej
- g) čakam na vpoklic v vojsko
- h) nimam nobene ideje
- i) drugo: _____

15. Ali nam želite povedati še kaj?

Poglejte še enkrat, če ste odgovorili na vsa vprašanja. Hvala, da ste si vzeli čas za izpolnjevanje ankete.

Datum: _____

* * * * *

Osební podatki bodo ostali tajni. Rezultati ankete bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene.

Hvala, ker ste odgovorili na anketo!

PRILOGA 6

PROGRAM UŽU
ANKETA PO KONČANEM PROGRAMU

Udeleženec:	_____
Učitelj:	_____
Organizacija:	_____

Navodilo: Natančno preberite vprašanja in odgovore. Izberite najustreznejši odgovor ali ga napišite, če nobeden od navedenih ni ustrezen. Upoštevajte navodila in izberite enega ali več odgovorov. Odgovorite na vsa vprašanja in napišite, zakaj niste mogli odgovoriti na katero od vprašanj.

1. Povejte, kdaj ste končali program UŽU? mesec _____ leto _____

2. Ali stanujete ...

(Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) v lastnem gospodinjstvu?
- b) pri starših/rejnikih/posvojiteljih?
- c) pri sorodnikih?
- d) z lastno družino?
- e) s partnerjem?
- f) drugje, povejte, kje? _____

3. Kaj ste delali od konca programa do sedaj?

(Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) Takoj sem se redno zaposlil/a (čakala me je služba).
- b) Začel/a sem delati honorarno.
- c) Nadaljeval/a z rednim šolanjem.
- d) Zaposlil/a in nadaljeval/a s šolanjem ob delu.
- e) Iskal/a službo/delo.
- f) Drugo, povejte kaj? _____

4. Ste po programu UŽU pisali prošnje za delo?

(Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) Ne.
- b) Da, povejte koliko? _____

5. Ste po programu UŽU bili na razgovoru za službo/delo pri delodajalcu?

(Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) Ne.
- b) Da. Kolikokrat? _____

6. Povejte, kako iščete delo ali zaposlitev?

(Obkrožite ustrezne odgovore.)

- a) Sam/a pregledujem oglase in razpise za razna dela in pošiljam prošnje.
- b) Pri iskanju dela mi pomaga družina.
- c) Pomagajo mi prijatelji in drugi.
- d) To storijo zame na enoti RZZ.

7. Na kakšen način se preživljate sedaj?

(Obkrožite dva glavna vira dohodka.)

- a) Imam redno službo.
- b) Delam na kmetiji.
- c) Sem brezposeln/a in ne delam, nimam nobenih dohodkov.
- d) Sem brezposeln/a in dobivam nadomestilo za brezposelnost RZZ.
- e) Opravljam delo po pogodbi.
- f) Opravljam delo brez pogodbe.
- g) Dobivam socialno podporo (Center za socialno delo).
- h) Preživljajo me starši.
- i) Dobivam preživnino.
- j) Preživlja me partner.
- k) Drugo (napišite, kaj?) _____

8. Če delate, opišite kaj delate!

- a) Opis dela: _____
- b) Ne delam.

9. Povejte, koliko znašajo vaši osebni mesečni prihodki? _____ SIT

10. Ste se po programu UŽU vključili v šolo, tečaj, usposabljanje?

- a) Da.
Povejte, kateri program je bil to in koliko ur je trajal?

	Šola, tečaj, usposabljanje	Trajanje v urah
a)	Programi poklicnega usposabljanja (USO) – kuharski pomočnik	1 leto
b)	Programi poklicnega usposabljanja (USO) – natakarski pomočnik	1 leto
c)	Programi poklicnega usposabljanja (USO) – gradbeništvo	1 leto
d)	Programi poklicnega usposabljanja (USO) – vpišite kateri	1 leto
e)		
f)		
g)	Tečaj prve pomoči	
h)	Tečaj CPP	
i)	Higienski minimum	
j)	Varstvo pri delu	
k)	Šiviljski tečaj	
l)	Računalniški tečaj	
m)	Drugo, navedite:	
n)		
o)		
p)		

- b) Nisem se vključil.
Povejte zakaj? _____
- c) Čakam na pričetek šole, tečaja, usposabljanja.
Povejte katerega? _____

11. Ali se v prostem času ukvarjate s katero od teh dejavnosti?

(Obkrožite vse dejavnosti s katerimi se ukvarjate in jih opišite.)

- a) Z ročnim delom (npr. s pletenjem, šivanjem, kvačkanjem, itn.)? _____
- b) S slikanjem? _____
- c) Z zbirateljstvom? _____
- d) S športom? _____
- e) S kakšno drugo dejavnostjo? _____

f) Ne ukvarjam se s tem.

12. Ali hodite na kulturne prireditve, plesne in gledališke predstave ter nastope glasbenih in plesnih skupin in kako pogosto?

(Obkrožite vse prireditve, ki jih obiskujete npr. enkrat na teden, enkrat na mesec, večkrat na mesec, itn.)

Kako pogosto?

- a) Kino _____
- b) Gledališče _____
- c) Koncerti _____
- d) Ples _____
- e) Drugo _____
- f) Ne obiskujem teh ustanov.

13. Ali po končanem programu UŽU berete ...

(Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) več kot pred vključitvijo.
- b) enako.
- c) manj.

14. Povejte, kaj od spodaj naštetega ste prebrali v zadnjem mesecu ...

(Obkrožite ustrezne odgovore in vpišite)

- a) knjige, priročnike (katere?) _____
- b) časopise, revije (katere?) _____
- c) stripe (katere?) _____
- d) drugo (povejte, kaj?) _____

15. Po končanem programu UŽU sem pri sebi opazil/a naslednje spremembe ...

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

- a) Bolj sem samozavesten/na.
- b) Odkril/a sem nove interese.
- c) Lažje vzpostavljam stike z ljudmi.
- d) Sem bolj optimističen/na.
- e) Lažje rešujem osebne težave.
- f) Nisem opazila nobenih sprememb.

16. Če ste opazil(a) še druge spremembe pri sebi, opišite kakšne so:

17. V UŽU sem izboljšal/a svoje znanje pri ...

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

- a) pisanju prošnje, življenjepisa, pritožbe, opravičila...
- b) uporabi slovnice in pravopisa.
- c) uporabi slovarjev, priročnikov...
- d) branju voznih redov, zemljevidov...
- e) računanju (npr. popust v trgovini, površina, prostornina).
- f) učenju.
- g) izražanju svojega mnenja.
- h) iskanju dela/slужbe.
- i) vključevanju v izobraževanje.
- j) Nisem izboljšal/a svojega znanja.

18. Ali želite še kaj povedati v zvezi s programom UŽU, svojim življenjem, itn.?

- a) Da (vpišite). _____

- b) Ne.

Poglejte še enkrat, če ste odgovorili na vseh 18 vprašanj. Hvala, da ste si vzeli čas za izpolnjevanje ankete.

Datum: _____

* * * * *

Osební podatki bodo ostali tajni. Vaši odgovori bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene.

PRILOGA 7

Vprašalnik za udeležence programa
USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST

Spoštovani udeleženec!
V zadnjih nekaj mesecih ste obiskovali program UŽU.
Prosimo Vas, da nam odgovorite na nekaj vprašanj o tem programu.

Ime in priimek: _____
Naziv organizacije: _____

1. Kaj menite o programu UŽU? (Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a. zelo mi je bil všeč
- b. zdel se mi je v redu
- b. ni mi bil všeč

2. Ali bi želeli še naprej obiskovati tak program?

- a. Da
- b. Ne

3. Ali bi mogoče obiskovali kakšen drug program?

- a. Da
- b. Ne

4. Če bi se vključili v kakšen drug program, napišite program bi to bil?

- 1. možnost: _____
- 2. možnost: _____
- 3. možnost: _____
- 4. možnost: _____

5. Povejte nam, kaj Vam je bilo v programu UŽU najbolj všeč? (Opišite.)

6. Kaj pa Vam na programu resnično ni bilo všeč? (Opišite.)

7. Ali nam želite povedati še kaj? - o sebi? - učiteljici? - sošolcih? - Vaših načrtih?

Današnji datum: _____

Hvala, da ste si vzeli čas za izpolnjevanje vprašalnika.

PRILOGA 8

A N K E T A

Spoštovani,

Pred nekaj meseci ste obiskovali program UŽU (Usposabljanje za življenjsko uspešnost). V tem programu ste delali različne stvari. Veseli smo, da ste radi prihajali k pouku. Zanima pa nas kaj počnete sedaj. Prosimo Vas, da si vzamete čas in nam to napišete v spodnji anketi in nam jo čimprej pošljete. Vprašalnik nam pošljite v mali kuverti, na kateri je že naš naslov in znamka. Pazite, da boste odgovorili na vsa vprašanja. Lepo Vas pozdravljam in se že vnaprej veselim vašega pisma,
Ester Možina

O MENI ...

Moje ime je _____

Program UŽU sem obiskoval pri tovarišici _____

Rad imam _____

Ne maram _____

Moj konjiček je _____

DENAR ZA PREŽIVETJE DOBIVAM OD ...

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ plače.

☐ zavoda za zaposlovanje.

☐ staršev.

☐ centra za socialno delo.

☐ partnerja/moža/žene.

☐ drugje _____

PROGRAM UŽU MI JE POMAGAL, DA SEM ...

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ sem dobil/a službo.

☐ sem dobil/a prijatelje.

☐ sem bolj zadovoljen/na s seboj.

☐ sem se naučil/a koristne stvari za življenje.

☐ se raje učim.

☐ bolje razumem svoj položaj in vem kakšne so moje pravice.

☐ Nič od tega se ni zgodilo po končanem programu UŽU.

☐ Ne vem, kaj naj rečem.

ZELO DOBRO ZNAM

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ poslušati, ko drugi govorijo.

☐ povedati svoje mnenje.

☐ pogovarjati se po telefonu.

☐ povedati, kaj želim na Zavodu za zaposlovanje, Centru za socialno delo.

☐ govoriti, ko so prisotni drugi ljudje.

☐ Rad/a bi se naučil/a bolje govoriti: _____

ZELO DOBRO ZNAM BRATI

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ navodila za rabo zdravil.☐ vozne rede.☐ časopise.☐ revije.☐ recepte.☐ pisma☐ TV in radijske sporede.☐ knjige.☐ Rad/a bi se naučil/a bolje brati še: _____**ZELO DOBRO ZNAM**

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ nakupovati.☐ varčevati denar.☐ plačevati račune.☐ meriti in tehtati stvari v gospodinjstvu in na domu.☐ uporabljati kalkulator☐ Rad/a bi se naučil/a računati še: _____**ZELO DOBRO ZNAM**

(Obkrožite odgovore, ki veljajo za vas.)

☐ napisati moje ime in in naslov.☐ pisati razglednice in čestitke.☐ napisati kratko sporočila domačim.☐ pisati pisma.☐ napisati seznam za trgovino.☐ napisati spis o svojem življenju.☐ izpolnjevati obrazce.☐ pisati prošnje.☐ Rad/a bi se naučil/a bolje pisati še: _____**PODOBEN PROGRAM SI ŽELIM ŠE OBISKOVATI ...**

(Obkrožite en sam odgovor, ki velja za vas.)

☐ Vsak dan.☐ Enkrat ali večkrat na teden.☐ Enkrat ali večkrat na mesec.☐ Nikoli.**ŽELIM, DA SE V BLIŽNJI PRIHODNOSTI V MOJEM ŽIVLJENJU ZGODI ...**

(Napišite, kaj si želite v prihodnosti.)

Hvala, ker ste ste izpolnili anketo.

